

ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

Introduction

1:1 Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ—ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. Καὶ ἐσήμανεν, ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, **2** ὃς ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ—ὅσα^w εἶδεν, καὶ ἅτινά εἰσιν καὶ ἃ χρὴ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.^x

3 Μακάριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας, καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

4 Ἰωάννης, ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· Χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ^y ὧν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ Πνευμάτων ἃ ἐστίν^z ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ, **5** καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁ μάρτυς ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος ἐκ^a τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς.

Τῷ ἀγαπήσαντι^b ἡμᾶς καὶ λούσαντι^c ἡμᾶς ἀπὸ^d τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ—**6** καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν,^e ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ—αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

7 Ἴδού, ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς, καὶ οἵτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν. Καὶ κόψονται ἐπ’ αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. Ναί, ἀμήν.

8 «Ἐγὼ εἰμι τὸ Ἄλφα^f καὶ τὸ Ὠ,^g» λέγει Κύριος ὁ Θεός,^h «Ὁ ὧν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ Παντοκράτωρ.»

^w οσα *rell* | 1 τε **M**^{epi} TR

^x εἶδεν καὶ ἅτινα εἰσιν καὶ α (ἅτινα **M**^{d,e}, –α **M**^g) χρῆ γενεσθαι μετα ταυτα (–μ. τ. **M**^{epi}) **f**³⁵ **M**^{a1/2,d,e,g} CP | 1 **M**^{a,b,e1/2,f,h,i} **KA,C,RP,HF,OC,NU,TR** (The long form has attestation from all three main lines of transmission—**f**³⁵ is solid, as are **d-e** and **g**; **h** goes with the bulk of the third line for the short form. εἶδεν would be ‘He saw’, referring to Christ—compare 22:20—He is the one passing on the ‘revelation’; the whole book is what Jesus Christ is testifying, as an eye witness; I assume that early copyists missed the point, applying εἶδεν to John, but then they couldn’t make sense of the full text and so proceeded to omit the awkward parts.) [Since modern critics often reason like early copyists, I suspect that this variant at the outset of the book pre-disposed them against **f**³⁵ (= **M**^c/**K**^r).]

^y ἀπο **f**³⁵ **M**^{d,e2/3,g,hpt} **Φ**¹⁸ **KA,C,CP,NU** | 1 θεου **M**^{a,b,e1/2,fp,hpt,i} **RP,HF,OC** | 1 του **M**^{fp} TR (OC is in small print.) (I would say that θεου was added to help the reader make the correct association; see the next note.)

^z α ἐστιν **f**³⁵ **M**^{d1/4,e,g,hpt,ipt} CP,TR | 1 **M**^{a,b,f,hpt,ipt} **Φ**¹⁸ **C,RP,HF,OC,NU** | των **M**^d **KA** (Render ‘the seven-fold Spirit that is’; ἀπο ο ων ... καὶ ἀπο των επτα ... καὶ ἀπο ησου ... presumably refers to the Trinity, so ‘the seven-fold Spirit’ refers to the Holy Spirit—if the Godhead can be three in one, why may not the Holy Spirit be seven in one? The grammatical anomaly of a plural subject with a singular verb may have given rise to the other variants.)

^a εκ **f**³⁵ **M**^{d1/4,e} CP,TR | --- **M**^{a,b,d,e1/4,f,g,h,i} **Φ**¹⁸ **KA,C,RP,HF,OC,NU** (The figure of death as a huge womb was too strong; by omitting the preposition the interpretation becomes ambiguous; ‘firstborn’ can receive the derived meaning of ‘boss’, or whatever. However, the point is precisely that Jesus Christ was the first one to be ‘born’ from that particular ‘womb’—but only the first!)

^b τω αγαπησαντι **f**³⁵ **M**^{d,e} CP,TR | 1 αγαπωντι **M**^{a,f,gpt(pt),h,ipt(pt)} **Φ**¹⁸ (**KA,C,RP,HF,OC,NU**) | ος ηγαπησεν **M**^b

^c λουσαντι **f**³⁵ **M**^{a,d1/4,ept,f,g,hpt,ipt} CP,RP,HF,OC,TR | λουσαντι **M**^{d,ept,g1/4,hpt,ipt} **Φ**¹⁸ **KA,C,NU** | ελουσεν **M**^b

^d ἀπο **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/4,f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | εκ **M**^{d,e,h} **Φ**¹⁸ **KA,C,NU**

^e βασιλειαν **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/2,f,g,h,i} **Φ**¹⁸ **KA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | βασιλεις καὶ **M**^{a1/2,d,e} TR

^f αλφα **f**³⁵ **M**^{a,b,d2/3,e1/2,f,h1/4,i} **KA,C,CP,RP,HF,NU** | Α **M**^{d1/2,e2/3,g,h} OC,TR

^g Ω **f**³⁵ **M**^{a,f,g,h,ipt} A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 αρχη καὶ τελος **M**^{b,e,i1/4} **KA,TR** | 1 η αρχη καὶ το τελος **M**^d

^h κυριος ο θεος *rell* | ~ 21 TR

John is commissioned

1:9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἰ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ κοινωνὸς^j ἐν τῇ θλίψει καὶ^k βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,^l ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ^m τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ.ⁿ **10** Ἐγενόμην ἐν πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ καὶ ἤκουσα φωνὴν ὀπίσω μου, μεγάλην^o ὡς σάλπιγγος, **11** λεγούσης,^p «Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον καὶ πέμψον ταῖς ἑπτὰ^q ἐκκλησίαις·^r εἰς Ἔφεσον καὶ εἰς Σμύρναν καὶ εἰς Πέργαμον καὶ εἰς Θυάτειρα^s καὶ εἰς Σάρδεις καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν^t καὶ εἰς Λαοδίκειαν.» **12** Καὶ ἐκεῖ^u ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει^v μετ' ἐμοῦ. Καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἑπτὰ λυχνίας χρυσαῖς, **13** καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ^w λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ^x ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη καὶ περιεζωσμένον πρὸς τοῖς μαζοῖς^y ζώνην χρυσοῦν.^z **14** Ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ, καὶ αἱ τρίχες, λευκαὶ ὡσεὶ^a ἔριον, λευκὸν ὡς χιῶν· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· **15** καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένοι·^b καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν· **16** καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ^c ἀστέρας ἑπτὰ, καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομφαία δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ ὡς ὁ^d ἥλιος φαίνει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ.

ⁱ ο *rell* | 1 και TR

^j κοινωνος **f**³⁵ **M**^{a,f,g,h¹/₄,i} CP,RP,HF | συγκοινωνος **M**^{a¹/₆,b,d,e,h,i¹/₄} A(8C)OC,NU,TR

^k και **f**³⁵ **M**^{a,b,d,f,h,i} 8A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 εν τη **M**^{e,g,i¹/₅} TR | 1 εν **M**^{h¹/₅}

^l εν χριστω ησου **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h¹/₄,i} CP,RP,HF | ~ 132 OC | 12 A | ~ 3 χριστου **M**^{d,e,h¹/₄} TR | 13 **M**^{hpt} 8C,NU

^m δια **f**³⁵ **M**^{a,e,f,pt,g,h¹/₄,i} 8,CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{b,d,ft,h} A,C,NU

ⁿ χριστου **f**³⁵ **M**^{a,b,d,pt,e²/₃,f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{dpt,e¹/₃,h} 8A,C,NU

^o φωνην οπισω μου μεγαλην **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h¹/₄,i} CP,RP,HF,OC | ~ 2314 **M**^{d,e,h} 8C,NU,TR | ~ 1423 (A)[7 other mss]

^p λεγουσης **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e¹/₆,f,h,i} 8A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 εγω το Α και το Ω ο πρωτος και ο εσχατος και **M**^{e,(g)} TR

^q επτα *rell* | --- TR

^r εκκλησιας *rell* | 1 ταις εν ασια TR

^s εις θυατειρα *rell* | 1 θυατηρα [16 assorted mss] | 1 θυατειραν **M**^{b³/₅,hpt} | 1 θυατηραν A,C | εν θυατειροις **M**^{ept}

^t φιλαδελφειαν **f**³⁵ **M**^{a²/₃,b,d,pt,ept,f,gpt,h²/₃,i} CP,RP,HF,OC,NU,TR | φιλαδελφειαν **M**^{a¹/₃,dpt,ept,gpt,h¹/₃,i¹/₄} 8A,C

^u εκει **f**³⁵ **M**^{a,f,g,h¹/₄,i} CP,RP,HF,OC | --- **M**^{b,d,e,h} 8A,C,NU,TR (It was at that point that he turned.) (OC is in small print.)

^v ελαλει *rell* | ελαλησεν **M**^{e²/₃,g,h¹/₅} TR | λαλει A | ελαλη [13 assorted mss]

^w επτα **f**³⁵ **M**^{a,b,e¹/₄,f,g,hpt,i} 8,CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{d,e,hpt} A,C,NU

^x υιω **f**³⁵ **M**^{apt,d,e,h,ipt} A,C,CP,RP,OC,TR | υιον **M**^{apt,b,f,g,ipt} 8,HF,NU

^y μαζοις **f**³⁵ **M**^d A,CP [**M**^{ept} in comm] | μαστοις **M**^{a,b,e,f,h,i} C,RP,HF,OC,NU,TR | μασθοις **M**^{d¹/₆,e¹/₄,g} 8 (It is possible that μαζοις was more commonly used of males, and μαστοις of females; since the figure was clothed, the nipples would not be visible, so the point is presumably to give the position of the belt—across the middle of the chest [see 15:6].)

^z χρυσην *rell* | χρυσαν 8A,C,NU | three other spellings [6 mss]

^a ωσει **f**³⁵ **M**^{d,e²/₃(¹/₃),hpt,ipt} C,CP,TR | ως **M**^{apt,f,g,hpt,ipt} 8A,RP,OC,NU | και ως **M**^{apt,b} HF (Since ως occurs twice immediately following, and twice more in the next verse, there may have been an assimilating influence.)

^b πεπυρωμενοι *rell* | πεπυρωμενης A,C,NU | πεπυρωμενω 8[+12 assorted mss] | six further spellings [11 mss]

^c χειρι αυτου **f**³⁵ **M**^{b,d,e¹/₃,f,hpt,i¹/₄} 8A,C,CP,OC,NU | ~ 21 **M**^{a,g,h¹/₄,i} RP,HF,TR | 2 **M**^{e¹/₃(¹/₄)h¹/₃}

^d ο *rell* | --- **M**^{a¹/₆,d¹/₄,e¹/₃,g¹/₄,h¹/₃}

17 Καὶ ὅτε εἶδον αὐτὸν ἔπεσα^e πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς νεκρός. Καὶ ἐπέθηκεν^f τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα^g ἐπ’ ἐμὲ λέγων·^h «Μὴ φοβοῦ. Ἐγὼ εἰμι ὁ Πρῶτος καὶ ὁ Ἔσχατος, 18 καὶ ὁ ζῶν—καὶ ἐγενόμην νεκρός, καὶ ἰδοὺ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν·ⁱ καὶ ἔχω τὰς κλεῖς^j τοῦ Θανάτου καὶ τοῦ Ἄδου.^k 19 Γράψον οὖν^l ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσιν, καὶ ἃ μέλλει γενέσθαι^m μετὰ ταῦτα. 20 Τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων ὧνⁿ εἶδες ἐπὶ τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς· οἱ ἑπτὰ ἀστέρες ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσιν, καὶ αἱ ἑπτὰ λυχνίαι^o ἃς εἶδες ἑπτὰ^p ἐκκλησίαι εἰσίν.

The seven letters

To *Ephesus*

2:1 »Τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ^q ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περιπατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν·

2 «Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ τὸν κόπον,^r καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κακοὺς. Καὶ ἐπείρασας^s τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους εἶναι^t καὶ οὐκ εἰσίν, καὶ εὔρες αὐτοὺς ψευδεῖς· 3 καὶ ἐβάστασας καὶ ὑπομονὴν ἔχεις^u διὰ^v τὸ ὄνομα μου, καὶ οὐκ ἔκοπιάσας.^w

4 » Ἀλλὰ^x ἔχω κατὰ σοῦ ὅτι τὴν ἀγάπην σου τὴν πρώτην ἀφῆκας.^y 5 Μνημόνευε οὖν πόθεν ἐκπέπτωκας^z καὶ μετανόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποιήσον· εἰ δὲ μὴ, ἔρχομαί σοι ταχύ^a καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς—ἐὰν μὴ μετανοήσης. 6 Ἀλλὰ τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαιτῶν, ἃ κάγω μισῶ.»

^e επεσα **F**³⁵ **M**^{a3/5,b,e2/3,g,hpt,ipt} **ⲚA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | επεσον **M**^{a2/5,d,e1/3,f,hpt,ipt}

^f επεθηκεν **F**³⁵ **M**^{d,e,h1/4} **Ⲛ,CP,TR** | εθηκεν **M**^{a,b,f,g,h,i} **A,C,RP,HF,OC,NU**

^g χειρα **F**³⁵ **M**^{d,e} **CP,OC,TR** | --- **M**^{a,b,f,g,h,i} **ⲚA,C,RP,HF,NU** (OC is in small print.)

^h λεγων *rell* | 1 μοι **M**^{e2/5} **TR**

ⁱ αμην **F**³⁵ **M**^{a,b,d,e1/3,f,g,hpt,i} **CP,RP,HF,TR** | --- **M**^{e2/5,hpt} **ⲚA,C,OC,NU**

^j κλεις **F**³⁵ **M**^{a1/5,b,d,e,g,h2/3,ipt} (A,C),**RP,OC,NU,TR** | κλειδας **M**^{a,e1/6,f,h1/2,ipt} **Ⲛ,CP,HF**

^k θανατου και του αδου **F**³⁵ **M**^{a,b,d1/3,ept,f,g,h,i} **ⲚA,C,CP,RP(HF)OC,NU** | ~ 4231 **M**^{d2/3,ept,h1/4} **TR**

^l ουν *rell* | --- **M**^{e2/5} **TR**

^m γενεσθαι **F**³⁵ **M**^{d,ept,fpt,ipt} **Ⲡ98v** **ⲚC,CP,NU** | γινεσθαι **M**^{a,b,ept,fpt,g,h,ipt} **RP,HF,OC,TR** | γεινεσθαι **A**

ⁿ ων **F**³⁵ **M**^{a,b,d,f,g,h1/3,i} **CP,RP,HF,OC,TR** | ους **M**^{d1/4,e,h2/3} **ⲚA,C,NU**

^o αι επτα λυχνιαι **F**³⁵ **M**^{b,d,e2/3(1/3),hpt} (**Ⲛ**)**CP,TR** | ~ 1312 **M**^{a,f,g,hpt,i} **A(C)RP,HF,OC,NU**

^p ας ειδες επτα **F**³⁵ **M**^{a1/6,d,e} **CP,TR** | 3 **M**^{a,f,g,h,i} **ⲚA,C,RP,HF,OC,NU** | αι 3 **M**^{b,h1/4}

^q εν εφεσω *rell* | εφεσινης **TR** | εφεσιων **M**^{e2/5} | ~ εκκλησιας 2 **CP**

^r κοπον **F**³⁵ **M**^{d,e1/4,i1/4} **A,C,CP,NU** | 1 σου **M**^{a,b,e,f,g,h,i} **Ⲛ,RP,HF,OC,TR**

^s επειρασας *rell* | επειρασω **TR**

^t λεγοντας εαυτους αποστολους ειναι *rell* | 123 **ⲚA,C[+10 assorted mss]NU** | ~ φασκοντας 43 **TR**

^u εβαστασας και υπομονην εχεις **F**³⁵ **M**^{d,ept(pt)g,hpt} **CP,TR** | ~ 3421 **M**^{a,b,f,hpt,i} [**Ⲛ**]**A,C,RP,HF,OC,NU**

^v δια *rell* | και 1 **TR**

^w και ουκ εκοπιασας **F**³⁵ **M**^{a,b,d,ept,f,gpt,hpt,i} **Ⲛ,CP,RP,HF** | 1 ου κεκοπιακες (A)**C,NU** | 1 ου κεκοπιακας **OC** | 1 κεκοπιακας **M**^{ept,g1/3} | κεκοπιακας 1 ου κεκμηκας **M**^{hpt} **TR**

^x αλλα **F**³⁵ **M**^{a,b,f,g1/4,h1/3,i2/3} **Ⲛ,CP,RP,HF,OC,NU** | αλλ **M**^{b1/5,d,e,g,h2/3,i1/3} **A,C,TR**

^y αφηκας *rell* | αφηκες **ⲚC,NU**

^z εκπεπτωκας **F**³⁵ **M**^{d,e,g,h1/3} **CP,TR** | πεπτωκας **M**^{a,b,f,h2/3,i} (**Ⲛ**)**A,C,RP,HF,OC,NU** (They had not taken a sudden fall, they had drifted from their moorings, a process so gradual that it may go unnoticed for some time.) [It can happen to us too.]

^a ταχυ *rell* | --- **ⲚA,C[+6 mss]NU** | ταχει **TR**

7 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω^b φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ Παραδείσου^c τοῦ Θεοῦ μου.^d

Το Smyrna

8 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σμύρνη ἐκκλησίας^e γράψον· Τάδε λέγει ὁ Πρῶτος καὶ ὁ Ἔσχατος, ὃς^f ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν· 9 «Οἶδά σου τὰ ἔργα καὶ^g τὴν θλιψὶν καὶ τὴν πτωχείαν (ἀλλὰ πλούσιος^h εἶ), καὶ τὴν βλασφημίανⁱ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτοὺς καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ συναγωγή τοῦ Σατανᾶ. 10 Μηδὲν φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν.^j Ἴδου δὴ,^k μέλλει βαλεῖν^l ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν^m εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῆτε, καὶ ἔξετε θλιψὶν ἡμερῶνⁿ δέκα. Γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου καὶ δώσω σοὶ τὸν στέφανον τῆς ζωῆς.»

11 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῆ ἕκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.

Το Pergamos

12 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξειαν· 13 «Οἶδα τὰ ἔργα σου, καὶ^o ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ. Καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου^p ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἰς^q Ἀντίπας ὁ μάρτυς μου ὁ πιστός,^r ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῖν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατοικεῖ.^s

14 » Ἀλλ' ^t ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδαξεν^u τὸν Βαλὰκ^v βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,^w φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. 15 Οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν τῶν^x

^b δώσω f³⁵ M^{e1/5} ⋈,CP | 1 αυτω M^{a,b,d,e,f,g,h,i} A,C,RP,HF,OC,NU,TR (The pronoun is redundant.)

^c μεσω του παραδεισου f³⁵ M^{a1/5,b,d,e,h,i} CP,TR | τω παραδεισω M^{a,f,g} (⋈A,C)RP,HF,OC,NU

^d μου f³⁵ M^{a,b,f,g,h,i} CP,RP,HF,OC | --- M^{d,e,i1/4} ⋈A,C,NU,TR

^e εν σμυρνη εκκλησιας *rell* | 1 σμυρνης 3 A | 1 σμυρνην 3 ⋈^v | σμυρναϊων 3 M^{d2/3} | ~ 3 σμυρναϊων TR

^f ος f³⁵ M^{a1/4,b,d,e,f3/5,g,h,i} ⋈A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | --- M^{a,f2/5,h1/4}

^g τα εργα και *rell* | --- A,C,NU

^h αλλα πλουσιος *rell* | ~ 2 δε TR

ⁱ βλασφημιαν f³⁵ M^{d,e,g} CP,TR | 1 εκ M^{a,b,f,h,i} A,C,RP,HF,OC,NU | 1 την εκ ⋈

^j πασχειν f³⁵ M^{b,d,e,g,hpt} ⋈A,C,CP,NU,TR | παθειν M^{a,f,hpt,i} RP,HF,OC

^k δη f³⁵ M^{a,e1/4,f,i2/3} CP,RP,HF,OC | --- M^{b,d,e,g,h,i1/3} ⋈A,C,NU,TR

^l βαλειν f³⁵ M^{a2/3,d,e1/3,f,g,h,ipt} CP,RP,HF,OC,TR | βαλλειν M^{a1/3,b,e2/3,ipt} A(C)NU | βαλλειν βαλιν ⋈

^m ο διαβολος εξ υμων *rell* | ~ 3412 M^{ept} ⋈,TR

ⁿ ημερων f³⁵ M^{b,d,e,g,hpt} ⋈A,C,CP,RP,NU,TR | ημερας M^{a,f,hpt,i} HF,OC

^o τα εργα σου και *rell* | ~ 3124 [12 assorted mss] | --- M^{hpt} ⋈A,C,NU

^p μου f³⁵ M^{a,b,d,e,f,g,hpt,i} ⋈,CP,RP,HF | 1 και M^{hpt} A,C,OC,NU,TR (OC is in small print.)

^q εν αις f³⁵ M^{b,d,e,g,h1/3} CP,RP,TR | 1 ταις ⋈ | 2 M^{a,f,h1/3,i} HF,OC | --- M^{h1/3} A,C,NU

^r πιστος *rell* | 1 μου A,C[+5 mss]NU | 1 οτι πας μαρτυς 1 M^e

^s ο σατανας κατοικει *rell* | ~ 312 TR

^t αλλ f³⁵ M^{a1/5,b,d,e2/3,g,h,ipt} ⋈A,C,CP,RP,NU,TR | αλλα M^{a,e1/3,f,h1/4,ipt} HF,OC

^u εδιδασκεν f³⁵ M^{a,b,e1/4,f,g,h1/4,i} CP,RP,HF,OC | εδιδασκεν M^{d,e,h} ⋈A,C,NU,TR

^v τον βαλακ f³⁵ M^{a,b,d,e1/4,f,g,h,i} CP,RP,HF,OC | τω 2 A(C),NU | εν τω 2 M^{ept} TR | εν τω βαλααμ 12 M^{e1/3} | --- ⋈

[βαλαακ M^{a1/5,d1/5,e1/3,fpt,gpt,h1/6,i1/3}]

^w ισραηλ f³⁵ M^{d,e,h} ⋈A,C,CP,NU,TR | 1 και M^{a,b,f,gpt,h1/4,i} RP,HF,OC | 1 του M^{a1/5,gpt}

^x των f³⁵ M^{a1/5,d,e,g,h,i1/3} ⋈,CP,RP,OC[NU]TR | --- M^{a,b,f,i2/3} A,C,HF

Νικολαϊτῶν ὁμοίως.^y **16** Μετανόησον.^z εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι ταχὺ καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στόματός μου.»

17 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. Τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἀπὸ τοῦ μάννα^a τοῦ κεκρυμμένου. Καὶ δώσω αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον, ὃ οὐδεὶς οἶδεν^b εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.

To Thyatira

18 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις^c ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλόγα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· **19** «Οἶδά σου τὰ ἔργα—καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν^d—καὶ τὴν ὑπομονήν σου· καὶ τὰ ἔργα σου^e τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων.

20 » Ἀλλ' ἔχω κατὰ σου^f ὅτι ἀφείξῃ^h τὴν γυναῖκά σουⁱ Ἰεζάβελ,^j ἣ λέγει^k ἑαυτὴν προφητὴν καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς^l ἔμοιους δούλους πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν εἰδωλόθυτα.^m **21** Καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ, καὶ οὐ θέλει μετανοῆσαιⁿ ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς.^o **22** Ἴδου,^p βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῆς.^q **23** Καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ· καὶ γνώσονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν^r νεφροὺς καὶ καρδίας, καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν.

24 » Ὑμῖν δὲ λέγω, τοῖς^s λοιποῖς τοῖς ἐν Θυατείροις—ὅσοι οὐκ ἔχουσιν τὴν διδαχὴν ταύτην,^t οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα^u τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν—οὐ βαλῶ^v

^y ὁμοίως *rell* | ο μισω *TR* | ἠν μισω *M*^{e1/3} | 1 ο μισω *M*^{e1/3} | 1 ἠν μισω *M*^{e1/3} | --- [4 mss]

^z μετανοησον *f*³⁵ *M*^{d,e2/3,hpt} *κ*,*CP,TR* | 1 ουν *M*^{a,b,e1/3,f,g,hpt,i} *A,C,RP,HF,OC,NU*

^a φαγειν απο του μαννα *f*³⁵ *M*^{a1/3,d,e,g,h1/3,i1/3} *CP,TR* | ~ 341 *M*^b | 34 *M*^{a,f,h2/3,i2/3} *A,C,HF,OC,NU* | 1 εκ 34 *κ* [+10 assorted mss] | 134 [4 mss] *RP*

^b οιδεν *rell* | εγνω *TR* | ειδεν [12 assorted mss]

^c θυατειροις *rell* | θυατειρη *M*^{a1/3,i1/4} | θυατηροις *M*^{d2/3,e1/3,i1/4} | θυατιροις *A,C* | θυατηρη *M*^{g1/2}

^d την αγαπην και την πιστιν και την διακονιαν *rell* | 1235678 *C*[+4 mss] | ~ 18342675 *M*^{e1/4} | ~ 12348675 *TR* | 12345 *κ*[+4 mss]

^e σου *rell* | 1 και *TR*

^f αλλ *f*³⁵ *M*^{d,e,f,g,h,ipt} *κ*,*CP,RP,TR* | αλλα *M*^{a,b,h1/4,ipt} *A,HF,OC,NU*

^g σου *f*³⁵ *M*^{a,b,e2/3,f,g,h,i} *A,C,CP,RP,HF,NU* | 1 πολυ *M*^{e1/3} *κ* | 1 πολλα *M*^d | 1 ολιγα *OC,TR*

^h οτι αφεις *rell* | 1 αφιης *M*^{bpt,h1/4} | 1 εας *TR* | 1 αφηκας *M*^{e1/3} | --- *M*^{e1/3}

ⁱ σου *f*³⁵ *M*^{a,b,d,e1/3,f,h1/4,i2/3} *CP,RP,HF,OC* | 1 την *A* | --- *M*^{e,g,h,i1/3} *κ*,*NU,TR* (“your wife” is presumably the original; which means that the ‘messengers’ are men, not angels.)

^j ιεζαβελ *rell* | ιεζαβηλ *TR* | ιαζαβελ *κ*

^k η λεγει *f*³⁵ *M*^{a,b,d,f,g,h1/3,i} *CP,RP,HF,OC* | την λεγουσαν *M*^{e,h2/3} *TR* | 1 λεγουσα *κ*,*A,C,NU*

^l και διδασκει και πλανα τους *rell* | διδασκειν 3 πλανασθαι *TR*

^m φαγειν ειδωλοθυτα *rell* | ~ 21 *M*^{e1/3} *TR*

ⁿ και ου θελει μετανοησαι *rell* | 1 ουκ ηθελησεν 4 *A* | --- *M*^{e,h1/3} *κ*,*TR*

^o αυτης *rell* | 1 και ου μετενοησεν *M*^{ep1} *TR* | ταυτης *κ*

^p ιδου *rell* | 1 εγω *TR*

^q αυτης *f*³⁵ *M*^{a,b,e1/3,f,g,h1/4,i1/4} *κ*,*CP,RP,HF,OC,NU* | αυτων *M*^{a1/3,d,e2/3,h1/4,i1/4} *A,TR* (“her” works—what is involved here is spiritual adultery.)

^r ερευνων *rell* | εραυνων *A,C,NU*

^s τοις *rell* | 1 εν *κ* | και *TR*

^t ταυτην *rell* | 1 και *TR*

^u βαθεα *f*³⁵ *M*^{a,b,d1/4,f,g,h2/3,i} *A,C,CP,RP,HF,OC,NU* | βαθη *M*^{d,e,h1/3} *κ*,*TR*

^v βαλω *f*³⁵ *κ*,*TR* | βαλλω *M*^{a,b,d,e,f,g,h,i} *A,C,CP,RP,HF,OC,NU* (Representatives of *M*^{a,d,e,h,i} also have the future.)

ἐφ' ὑμᾶς ἄλλο βάρος· **25** πλὴν ὃ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις^w οὗ ἂν ἦξω.^x **26** Καὶ ὁ νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ τῶν ἐθνῶν· **27** καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ^y συντριβήσεται^z—
28 ὡς καὶ ἐγὼ εἴληφα παρὰ τοῦ Πατρὸς μου. Καὶ δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωῖνόν.)

29 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

To Sardis

3:1 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ^a πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας· «Ὅτι^b σου τὰ ἔργα, ὅτι^b ὄνομα ἔχεις ὅτι^c ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. **2** Γίνου γρηγορῶν, καὶ στήρισον^d τὰ λοιπὰ ἃ ἐμελλες ἀποβαλεῖν,^e οὐ γὰρ εὔρηκά σου τὰ ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου.^f **3** Μνημόνευε οὖν πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει^g καὶ μετανόησον· ἐὰν οὖν μὴ γρηγορήσης ἦξω ἐπὶ σέ^h ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶςⁱ ποίαν ὥραν ἦξω ἐπὶ σέ.

4 » Ἄλλ' ἰ^j ὀλίγα ἔχεις ὀνόματα^k ἐν Σάρδεσιν ἃ^l οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ περιπατήσουσιν μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἄξιοι εἰσιν. **5** Ὁ νικῶν οὕτως^m περιβαλεῖταιⁿ ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῆς Βίβλου τῆς Ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω^o τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ.)

6 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

^w αχρις [NU] *rell* | αχρι NC,RP | εως A

^x αν ηξω **f**³⁵ **M**^{a1/2,b,d,e,f3/5,g,h,i} **NA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | ανοιξω **M**^{a,f3/5,g1/4,h1/4,i1/4}

^y κεραμικα *rell* | κεραμεικα **M**^{a1/2,c1/5,d1/5,e1/6,f2/3,h1/6,i1/4}

^z συντριβησεται **f**³⁵ **M**^{a,b,d,ept,f,g2/3,hpt,i} **CP,RP,HF,OC** | συντριβεται **M**^{d1/5,ept,g1/3,hpt} **NA,C,NU,TR**

^a επτα *rell* | --- **TR**

^b οτι *rell* | 1 το **TR**

^c οτι **f**³⁵ **M**^{b,d,e,g,h2/3} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | και **M**^{a,f,h1/3,i} **HF**

^d στηρισον **f**³⁵ **M**^{apt,f,hpt,ipt} **A,C,RP,OC,NU** | στηριξον **M**^{a1/2,b,d1/2,e} **NA,CP,TR** | στηριζων **M**^g | τηρησον **M**^{a1/2,d2/3} **HF**
(The evidence for στηριζω is overwhelming against τηρεω; the aorist is stronger than the future.)

^e εμελλες αποβαλειν **f**³⁵ (**CP**) | 1 αποβαλλειν **M**^{apt,f,ipt} **RP,HF** | ημελλες αποβαλλειν **M**^{apt,e1/3} | εμελλον αποθανειν **M**^{b,ept,hpt} (**NA,C,NU**) | ημελλεν αποθανειν **M**^g | εμελλον αποθνησκειν **M**^d **OC** | μελλει αποθανειν **TR** ('throw' is supported by **f**³⁵ **M**^{a,e1/3,f,i} [66%]; 'die' is supported by **M**^{b,d,ept,g,hpt} **NA,C** [33%]; 'throw away' was possibly thought to be too harsh, but is presumably correct [the verb controls the person: "they die"; "you throw"]. The atticized form of the imperfect, η- [27%], loses to ε- [72%]. The aorist is supported by **f**³⁵ **M**^{b,ept,g,hpt} **NA,C**; the present is supported by **M**^{a,d,ept,f,i}. Putting it all together, **f**³⁵ preserves the correct reading.)

^f μου *rell* | --- **M**^e **TR**

^g και ηκουσας και τηρει **f**³⁵ **M**^{a1/2,b,d1/2,e,g,h,ipt} **NA,C,CP,RP,HF,NU,TR** | 124 **M**^{d2/3} | --- **M**^{a,f,h1/4,ipt} | 123 τηρεν **OC**
(**OC** is in small print.)

^h επι σε **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,hpt,i} **NA,CP,RP,HF,OC,TR** | --- **M**^{d,ept,hpt} **A,C,NU** (**OC** is in small print.)

ⁱ γνως **f**³⁵ **M**^{d,e,f,gpt,h1/3,ipt} **A,C,CP,RP,NU,TR** | γνωση **M**^{a,b,gpt,h2/3,ipt} **NA,HF,OC**

^j αλλ **f**³⁵ **M**^{a,b,d,ept,f,g,hpt,i} **CP,RP,HF** | αλλα **M**^{hpt} **NA,C,OC,NU** | --- **M**^{ept} **TR**

^k ολιγα εχεις ονοματα **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,ft,g,h1/3,ipt} **CP,RP,HF** | ~ 213 **M**^{d,ept,h2/3} (**NA,C,OC,NU**) | ~ 132 **M**^{ft,i1/4} | ~ 213 και **TR**

^l α *rell* | οι **M**^{d,e,h1/3}

^m ουτως **f**³⁵ **M**^{a1/2,hpt,i1/4} (**NA,C,OC,NU**) | ουτος **M**^{a2/3,b,c1/5,d,e,f,g,hpt,i} **CP,RP,HF,TR** (ουτως links 'white' in verse 5 to 'white' in verse 4—the three ancient versions got it right.)

ⁿ περιβαλεται *rell* | περιβαλλεται **CP** | περιβαλλεται **C** | περιβαλετε **A**

^o ομολογησω *rell* | εξομολογησομαι **TR** [Compare Matthew 10:32.]

To *Philadelphia*

7 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ^p ἐκκλησίας γράψον· Τάδε λέγει ὁ Ἅγιος, ὁ Ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν^q τοῦ^r Δαυὶδ, ὁ ἀνοίγων καὶ οὐδεὶς κλείσει^s αὐτήν, εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων,^t καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει·^u 8 «Οἶδά σου τὰ ἔργα. Ἴδού, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεωγμένην,^v ἣν^w οὐδεὶς δύναται κλεῖσαι αὐτήν· ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον καὶ οὐκ ἠρνήσω τὸ ὄνομά μου. 9 Ἴδού, δίδωμι^x ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ Σατανᾶ, τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ ψεύδονται—ἰδού, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἤξουσιν^y καὶ προσκυνήσωσιν^z ἐνώπιον τῶν ποδῶν σου καὶ γνῶσιν ὅτι^a ἠγάπησά σε. 10 Ὅτι ἐτήρησας τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, κἀγὼ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρασμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

11 » Ἐρχομαι^b ταχύ. Κράτει ὃ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς λάβῃ τὸν στέφανόν σου. 12 Ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι. Καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν^c τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου—τῆς καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἣ καταβαίνει^d ἐκ^e τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου—καὶ τὸ ὄνομά μου^f τὸ καινόν.»

13 »Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

To *Laodicea*

14 »Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας^g γράψον· Τάδε λέγει ὁ Ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ Ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ· 15 «Οἶδά σου τὰ ἔργα,

^p φιλαδελφεια **f**³⁵ **M**^{apt,b2/3,d,e3/5,f2/3,g1/4,hpt,i1/3} CP,RP,HF,OC,NU,TR | φιλαδελφια **M**^{apt,b1/3,d1/4,e2/5,f1/3,gpt,hpt,i2/3} **NC** | φιλαδελφιας **M**^{g1/4} A

^q κλειν **f**³⁵ **M**^{a,b,f,h2/3,i2/3} CP,RP,HF,OC,NU | κλιν **KA,C** | κλειδα **M**^{d,e,g,h1/2,i1/3} TR

^r του *rell* | --- A,C [+7 mss] NU

^s κλεισει **f**³⁵ **M**^{a,b,f(g)h,i} CP,RP,HF,OC,NU | κλισει **KA,C** | κλειει **M**^e TR | κλειων **M**^d

^t ατην ει μη ο ανοιγων (+και κλειων **M**^g) **f**³⁵ **M**^{a,fp,t,g,h1/4,ipt} CP,RP,HF | και κλειων **M**^{b,dpt(pte),f1/4,hpt} **KA,OC,NU** | κλειων A | και κλειει **M**^{f1/4} C,TR (We are accustomed to the more balanced form, but the basic point remains the same.)

^u ανοιξει **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h,i} **KA,CP,RP,HF,OC** | ανοιγει **M**^e A,C,NU,TR | ανοιγων **M**^d

^v ανεωγμενην *rell* | ηνεωγμενην **M**^{b,e1/3} **KA,NU**

^w ην *rell* | και **M**^{ep1} TR

^x διδωμι *rell* | διδω A,C,NU | δεδωκα **KA**

^y ηξουσιν **f**³⁵ **M**^{a1/6,d2/3,e1/5,f2/5,h1/3} **KA,C,CP,OC,NU** | ηξωσιν **M**^{a,b,c2/5,d1/5,e,f3/5,g,h2/3,i} RP,HF,TR (One's first impression is that the three verbs controlled by *ινα* are parallel and should be in the same mode, namely subjunctive—*γνωσιν* is home free, *προσκυνησωσιν* has a heavy majority [including **f**³⁵] but with some dissent; with *ηξωσιν* the dissent becomes stronger, including 3/5 of Family 35 [a preponderance of the better representatives read the indicative]. The generalized splitting suggests that the 'norm' of subjunctive with *ινα* was at work in the minds of the copyists, the more so since the other two verbs are in that mode; but the indicative isn't all that infrequent, and in this case presumably emphasizes certainty—they **will** come.)

^z προσκυνησωσιν **f**³⁵ **M**^{a,b,d2/3,e,f,g,h,i2/3} CP,RP,HF,TR | προσκυνησουσιν **M**^{b1/5,d1/3,e1/5,h1/4,i1/3} **KA,C,OC,NU**

^a οτι **f**³⁵ **M**^{a,b,f,h1/4,i} CP,RP,HF | 1 εγω **M**^{d,e,g,h} **KA,C,OC,NU,TR**

^b ερχομαι **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/3,e,f,g,h,i} **KA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | ιδου 1 **M**^{d2/3} TR

^c αυτον *rell* | αυτου CP | αυτω **M**^{d,ept}

^d καταβαινει **f**³⁵ **M**^{a,b,d2/3,e1/5,f,g,h1/3,i} CP,RP,HF,OC | καταβαινουσα **M**^{d3/5,e2/3,h2/3} **KA,C,NU,TR**

^e εκ **f**³⁵ **M**^{a1/3,d,e,h,i3/5} **KA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | απο **M**^{a2/3,b,f,g,h1/4,i2/5} HF

^f μου **f**³⁵ **M**^{a1/6,b,d,e,hpt,ipt} **KA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,e1/6,f,g,hpt,ipt}

^g εν λαοδικεια (λαοδικια **KA,C**) εκκλησιας *rell* | ~ 3 λαοδικεων TR

ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός. Ὁφελον ψυχρὸς ἦς ἢ ζεστός.^h **16** Οὕτως, ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὐⁱ ζεστός οὔτε ψυχρὸς,^j μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. **17** Ὅτι λέγεις,^k «Πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδενός^l χρεῖαν ἔχω,» καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος—καί, ὁ^m ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός—
18 συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι χρυσίον παρ' ἐμοῦ,ⁿ πεπυρωμένον ἐκ πυρός, ἵνα πλουτήσης· καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλη, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνῃ τῆς γυμνότητός σου· καὶ κολλούριον^o ἔγχρισον ἐπὶ^p τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς.
19 Ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλωσον^q οὖν καὶ μετανόησον.

20 » Ἰδοῦ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω. Ἐάν τις ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, καὶ εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτὸν καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. **21** Ὁ νικῶν δώσω αὐτῷ καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καὶ γὰρ ἐνίκησα καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ Πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ.»

22 » Ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.»

“The things that must happen after these”

4:1 Μετὰ ταῦτα εἶδον καὶ ἰδοῦ—θύρα ἀνεωγμένη^s ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγουσα,^t «Ἀνάβα ὧδε καὶ δεῖξω σοι ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα.»

The Throne Room

2 Καὶ^u εὐθέως ἐγενόμην ἐν πνεύματι καὶ ἰδοῦ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ (καὶ ἐπὶ τοῦ θρόνου^v καθήμενος) **3** ὁμοιος^w ὁράσει λίθῳ, ἰάσπιδι καὶ σαρδίῳ,^x καὶ ἶρις

^h ὀφελον ψυχρος ης η ζεστος *rell* | 12 ειης 45 TR | --- M^{e3/5} A

ⁱ ου *f*³⁵ M^{a,b,e1/2,f,g,hpt,i2/3} CP,RP,HF | ουτε M^{d,e2/3,hpt,i1/3} ⳐA,C,OC,NU,TR

^j ζεστος ουτε ψυχρος *rell* | ~ 321 A,TR | ζεστρος 23 ει Ⳑ

^k λεγεις *f*³⁵ M^{a,d1/4,e,gpt,h1/4,i2/3} Ⳑ,CP,RP,HF | 1 οτι M^{b,d,e1/6,f,gpt,h,i1/3} A,C,OC,NU,TR

^l ουδενος *rell* | ουδεν M^{e1/4} A,C,NU

^m ο *f*³⁵ M^{a,b,e1/4,f,g,h2/3,ipt} A,CP,RP,HF,OC | --- M^{a1/4,d,e,h1/3,ipt} ⳐC,NU,TR

ⁿ χρυσιον παρ εμου *f*³⁵ M^{a,f,g,h2/3,i2/3} CP,RP,HF | ~ 231 M^{d,e,h1/3,i1/3} ⳐA,C,OC,NU,TR | 1 M^b

^o κολλουριον *f*³⁵ M^{d1/5,e1/4} A(CP)[NU]TR | κολλουριον M^{d3/5} | κολλυριον M^{a,b,ept,f,g,h2/3,i} ⳐC,RP,HF,OC (There are at least nine variants, but the only real question is whether to read a single vowel or a diphthong after the double lambda: for the diphthong—*f*³⁵ M^{a1/5,d,ept,f1/6,h1/3} A; for the vowel—M^{a,b,ept,f,g,h2/3,i} ⳐC.)

^p εγχρισον επι *f*³⁵ CP | 1 M^{ept} TR | ινα εγχριση M^{a,b,f,ipt} RP,HF,OC | ινα εγχρισαι A,C | εγχρισαι M^{ept} (Ⳑ)NU (There are over 25 variants; M^{d,ept,gpt,h,ipt} are badly splintered; but *f*³⁵M^{d,e,g,h} agree in omitting ινα, which takes the subjunctive with it, which leaves the imperative in control.)

^q ζηλωσον *f*³⁵ M^{d,e,g,hpt} Ⳑ,CP,RP,TR | ζηλωσε M^{a,b,f,hpt,i3/5} A,C,0169,HF,OC,NU

^r και *f*³⁵ M^{a,b,f,h1/4,i2/3} Ⳑ,0169,CP,RP,HF,OC[NU] | --- M^{d,e,g,h,i1/3} A,TR

^s ανεωγμενη *f*³⁵ M^{a,b,d,e3/5,f,g,hpt,i} 0169,CP,RP,HF,OC | ηνεωγμενη M^{e2/5,hpt} ⳐA,NU,TR

^t λεγουσα *f*³⁵ M^{a1/5,d,e,h1/4,i1/3} CP,TR | και λεγουσης M^g | λεγων M^{a,b,f,h,i2/3} ⳐA,0169,RP,HF,OC,NU (The subject of the verb is ‘voice’, feminine.)

^u και *f*³⁵ M^{b,d,e,g,h1/3,i} CP,RP,OC,TR | --- M^{a,f,h2/3,i1/4} ⳐA,0169,HF,NU (OC is in small print.)

^v του θρονου *f*³⁵ M^{d,e,g1/4,i1/3} CP,TR | τον θρονον M^{a,b,f,g,h,i2/3} ⳐA,0169,RP,HF,OC,NU

^w ομοιος *f*³⁵ M^{a,b,d,e,f,gpt,hpt,i3/5} CP,RP,HF,OC | και ο καθημενος 1 M^{a1/5,gpt,hpt,i1/3} ⳐA,0169,NU | και ο καθημενος ην 1 TR (I suppose the parenthetical observation that closes verse 2 got some copyists off the track, but it was the throne, not the One, that was like jasper.)

^x σαρδιω *rell* | σαρδινω M^{e2/3} TR | σαρδειω M^{a1/3}

κυκλόθεν τοῦ θρόνου, ὁμοία^y ὁράσει^z σμαραγδίνω.^a **4** Καὶ κυκλόθεν^b τοῦ θρόνου θρόνοι^c εἴκοσι τέσσαρες,^d καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους εἶδον^e τοὺς^f εἴκοσι τέσσαρας^g πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱματίοις λευκοῖς, καὶ^h ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. **5** Καὶ ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί·ⁱ καὶ ἑπτὰ λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ,^j αἱ εἰσιν^k ἑπτὰ^l πνεύματα τοῦ Θεοῦ. **6** καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς^m θάλασσα ὑαλίνη,ⁿ ὁμοία κρυστάλω.^o

The four living beings

Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν, ἔμπροσθεν καὶ ὀπίσθεν. **7** Καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶτον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον ζῶον ἔχον^p τὸ πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος,^q καὶ τὸ τέταρτον ζῶον^r ὅμοιον ἀετῶ πετομένῳ.^s **8** Καὶ τὰ^t τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἐν αὐτῶν,^u

^y ὁμοια **f**³⁵ **M**^{b,g} CP | ὁμοιος **M**^{d,e,fpt,hpt,i} A,NU,TR | ὁμοίως **M**^{a,fpt,hpt} RP,HF,OC (The adjective is modifying 'rainbow'.)

^z ὁρασει **f**³⁵ **M**^{b,d,e,fpt,g,hpt,ipt} A,CP,NU,TR | ὁρασις **M**^{a,fpt,hpt,ipt} RP,HF,OC

^a σμαραγδίνω **f**³⁵ **M**^{d,e,fpt,g,h,i} A,CP,NU,TR | σμαραγδίνων **M**^{a,fpt} RP,HF,OC | σμαραγδω **M**^b

^b καὶ κυκλόθεν **f**³⁵ **M**^{a/4,b,e,fz/3,g,hz/3,iz/3} A,CP,RP,OC,NU,TR | 1 κυκλω **M**^d | κυκλώθεν **M**^{a,fz/3,hz/3,iz/3} HF (OC is in small print.)

^c θρόνοι *rell* | θρόνους **M**^{b,hz/3} NU

^d εἴκοσι τέσσαρες **f**^{35/4} **M**^{apt,dz/3,ept,f,hpt,iz/3} CP,RP,HF,OC,NU | κδ' **f**³⁵ **M**^{apt,bpt,dz/3,ept,gpt,hpt} | 1 καὶ 2 **M**^{bpt,dz/3,gpt} **XA**,TR (The split in virtually every group suggests that some factor other than conviction as to the original form was at work [especially since there is no difference in meaning]; the distribution of MSS to the three variants is roughly 40:50:10% [the abbreviation loses 15 MSS below]; the economic factor behind the use of abbreviated forms for numbers and sacred names would presumably make itself felt when copies began to be proliferated, not when the Autographs were being penned; I conclude that the abbreviation is not original.)

^e εἶδον **f**³⁵ **M**^{iz/3} CP,TR | --- **M**^{a,b,d,e,f,g,h,iz/3} A,RP,HF,OC,NU (Are the elders to receive separate treatment, or not? Given their prominence in what follows, probably so. Verses 2-3 are without an independent verb, so it is about time. Note also that the definite article occurs with the first mention of the elders.)

^f τοὺς *rell* | --- **M**^{dz/3,ez/3,iz/3}

^g εἴκοσι τέσσαρας **f**^{35/4} **M**^{apt,d/4,ept,f,hz/3,ipt} A,CP,RP,HF,OC,NU | κδ' **f**³⁵ **M**^{apt,b,dpt,ez/3,g} | 1 καὶ 2 **M**^{d/4,e/4,h} TR

^h καὶ *rell* | 1 εσχον TR

ⁱ φωναὶ καὶ βρονταὶ *rell* | ~ 321 TR

^j αὐτοῦ **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e,z/3,f,gz/3,h/4,i} CP,RP,HF | --- **M**^{e3/5,gz/3,h,i/4} **XA**,OC,NU,TR

^k αὶ εἰσιν *rell* | α 2 **M**^{a/6,e/3} NU | α εστιν A | **X** omits ten words

^l ἑπτὰ **f**³⁵ **M**^{a,b,e3/5,f,gz/3,hz/3,i} CP,RP,HF | τὰ 1 **M**^{d,e,z/3,hz/3} A,OC,NU,TR (Without the article the reference is presumably not to the Holy Spirit.)

^m ὡς *rell* | --- **M**^{e3/5} TR | αὐτοῦ 1 **M**^g

ⁿ ὑαλίνη *rell* | υελίνη **M**^{a1/6,b1/5,c/4,ept,hz/3} CP

^o κρυστάλω **f**³⁵ **M**^{a1/6,e1/5,gz/3,h/4} | κρυσταλλῶ **M**^{a,b,c3/7,d,e,f,gz/3,h,i} **XA**,CP,RP,HF,OC,NU,TR (Although λλ→λ would presumably be easier as a transcriptional error than the reverse, in 21:12 John apparently invents the verb κρυσταλιζῶ, spelling it with a single 'l'—I take it that he did the same thing with the noun, here and in 22:1, but the unusual spelling led copyists to 'correct' him, especially in a matter perceived to be of virtually no consequence.)

^p εσχον *rell* | εσχων **M**^{a/4,b1/3,d1/5,e1/3,f1/5,g,hz/3,iz/3} A,NU

^q τὸ (—**M**^g) πρόσωπον ὡς ἄνθρωπος **f**³⁵ **M**^{d,e,g,hz/3,iz/3} CP,TR | 2 ἀνθρώπου **M**^{a,b,e1/5,f,hz/3,iz/3} RP,HF | 123 ἀνθρώπου A,OC,NU | 123 ὁμοιον ἀνθρώπω **X**

^r ζῶον **f**³⁵ **M**^{a1/5,d,e,g,h,ipt} **XA**,CP,RP,OC,NU,TR | --- **M**^{a,b,e1/5,f,h/4,ipt} HF

^s πετομένῳ *rell* | πετωμένῳ [15 assorted mss] CP,TR

^t τὰ **f**³⁵ **M**^{a1/3,b,d,fpt,g,h,iz/3} **XA**,RP,HF,OC,NU | --- **M**^{a2/3,e,fpt,iz/3} CP,TR

^u ἐν αὐτῶν **f**³⁵ **M**^{d,e,z/3,g,hpt,iz/3} **XA**,CP,OC,NU | 12 ἐστὼς **M**^b | 1 **M**^{a,e1/5,f,iz/3} RP,HF | εαυτοῦ TR | 1 ἑκαστον **M**^{hpt} **X**

ἔχον^v ἀνά πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσωθεν γέμουσιν^w ὀφθαλμῶν. Καὶ ἀνάπαυσιν οὐκ ἔχουσιν, ἡμέρας καὶ νυκτός, λέγοντα·^x «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος· Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος.»

The twenty-four elders

9 Καὶ ὅταν δῶσιν^z τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου,^a τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, **10** πεσοῦνται οἱ εἴκοσι τέσσαρες^b πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ προσκυνήσουσιν^c τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσιν^d τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες· **11** «Ἄξιός εἶ, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ Ἅγιος,^e λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν, ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου εἰσιν^g καὶ ἐκτίσθησαν.»

The Lamb takes the scroll

5:1 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον, γεγραμμένον ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν,^h κατεσφραγισμένον σφραγῖσιν ἑπτὰ. **2** Καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρῦσσονταⁱ φωνῇ μεγάλῃ, «Τίς ἄξιός^j ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ;» **3** Καὶ οὐδεὶς ἐδύνατο^k ἐν τῷ οὐρανῷ^l οὐδὲ^m ἐπὶ τῆς γῆς οὐδὲⁿ ὑποκάτω τῆς

^v εχον f³⁵ M^{a,bpt,d1/3,e3/5,f,h1/4,i3/5} CP,RP,HF,OC | εχων M^{a1/5,bpt,e2/5,g,h1/5,i1/5} A,NU | εχει M^d | ειχον N,TR | εχοντα M^{hpt}
(The neuter singular is correct.)

^w γεμουσιν rell | γεμοντα M^{h1/5} TR

^x λεγοντα f³⁵ M^{h1/5} CP,TR | λεγοντες M^{a,b,c1/3,d,e,f,g,h2/3,i} NA,RP,HF,OC,NU (The Subject of the participle is τα ζωα, neuter, so the neuter form is correct, in spite of the slim attestation. It seems clear from verse 9 that it is only the four living beings who are repeating ‘holy’, but if copyists thought the elders were in chorus with the living beings, they would naturally change the gender to masculine. In spite of the split in f³⁵, most of the better representatives of the family attest the first variant.)

^y αγιος (nine times) f³⁵ M^{a2/3,b,f} (N)CP,HF | αγιος (three times) M^{a1/3,d,e,g,h,i} A,RP,OC,NU,TR (Surely it is more likely that ‘nine’ would be changed to ‘three’ than vice versa; in fact, try reading ‘holy’ nine times in a row out loud—it starts to get uncomfortable! Since in the context the living ones are repeating themselves endlessly, the ‘nine’ is both appropriate and effective; three ‘holies’ for each member of the Trinity.)

^z δωσιν f³⁵ M^{a,b,e2/5,f,h1/4,ipt} RP,HF,OC | δωσωσιν M^{ept,g} N | δωσουσιν M^{a1/6,d,h,ipt} A,NU,TR | δωσει CP

^a του θρονου rell | τω θρονω NA[+6 mss]NU

^b εικοσι τεσσαρες f^{35/4} M^{apt,b,d1/4,ept,f,g1/3,hpt,ipt} NA,CP,RP,HF,OC,NU | κδ f³⁵ M^{apt,d,ept,g2/3,hpt} | 1 και 2 TR

^c προσκυνησουσιν rell | προσκυνουσιν TR

^d βαλουσιν rell | βαλλουσιν M^{e1/4,g1/3} N,CP,TR

^e ο κυριος και ο θεος ημων ο αγιος f³⁵ M^{a,b,e1/5,f,h1/4,i2/3} CP,RP,HF | 123456 M^{h1/5} A,NU | 12356 N,OC | κυριε 456 M^{d,e2/3,g,h1/3} | κυριε TR

^f τα f³⁵ M^{d,e,h,i1/3} NA,CP,OC,NU,TR | --- M^{a,b,e1/4,f,g,h1/4,i2/3} RP,HF

^g εισιν f³⁵ M^{b,d,e,g,hpt,i1/3} CP,TR | ησαν M^{a,f,hpt,i2/3} NA,RP,HF,OC,NU | ουκ ησαν M^{h1/3}

^h εξωθεν f³⁵ M^{a,b,d,e2/3,f,g,h,i} CP,RP,HF,OC | οπισθεν M^{e1/5} (N)A,NU,TR

ⁱ κηρυσσοντα f³⁵ M^{d,ept,hpt} CP,TR | 1 εν M^{a,b,ept,f,g,hpt,i} NA,RP,HF,OC,NU

^j αξιος f³⁵ M^{ept,h} NA,CP,NU | 1 εστιν M^{a,b,d,ept,f,g,i} RP,HF,OC | εστιν 1 TR (Does the absence of the verb emphasize the adjective?)

^k εδυνατο f³⁵ M^{a,b,d1/3,e2/5,f,g1/3,hpt,ipt} N,CP,RP,HF,OC,NU | ηδυνατο M^{d2/3,ept,g2/3,hpt,ipt} A,TR

^l ουρανω f³⁵ M^{d,e,h2/3} NA,CP,OC,NU,TR | 1 ανω M^{a,b,e1/4,f,g,h1/3,i} RP,HF

^m ουδε f³⁵ M^{d,ept,g,h,i1/3} A,CP,NU,TR | ουτε M^{a,b,ept,f,h1/4,i2/3} N,RP,HF,OC

ⁿ ουδε f³⁵ M^{d,ept,g,h,i1/3} A,CP,NU,TR | ουτε M^{a,b,ept,f,h1/4,i2/3} RP,HF,OC | --- M^{a1/6} N

γῆς ἀνοίξαι τὸ βιβλίον οὐδὲ^ο βλέπειν αὐτό. **4** Καὶ ἐγὼ^ρ ἔκλαιον πολὺ,^q ὅτι οὐδεὶς ἄξιος εὐρέθῃ ἀνοίξαι καὶ ἀναγνῶναι^τ τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό.

5 Καὶ εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων λέγει μοι· «Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ^ς ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαυὶδ, ἀνοίξαι^ι τὸ βιβλίον καὶ^μ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας αὐτοῦ.»

6 Καὶ εἶδον^ν ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, Ἄρνιον ἐστηκός^ω—ὡς ἐσφαγμένον, ἔχον^x κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, ἃ^ν εἰσὶν τὰ ἑπτὰ^z πνεύματα τοῦ Θεοῦ^α ἀποστελλόμενα^β εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. **7** Καὶ ἦλθεν καὶ εἴληφεν^ν ἐκ τῆς δεξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου.

A new song

8 Καὶ ὅτε ἔλαβεν τὸ βιβλίον τὰ τέσσαρα^δ ζῶα καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρες^ε πρεσβύτεροι ἔπεσον^ν ἐνώπιον τοῦ Ἀρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάρας,^ς καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμιαμάτων, αἱ εἰσὶν αἱ^h προσευχαὶ τῶν ἁγίων. **9** Καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν λέγοντες· «Ἄξιός εἰ λαβεῖν τὸ βιβλίον καὶ ἀνοίξαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ· ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἠγόρασας τῷ Θεῷ ἡμᾶς^ι ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους· **10** καὶ ἐποίησας αὐτοὺς^ι τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς,^κ καὶ βασιλεύσουσιν^ι ἐπὶ τῆς γῆς.»

^ο ουδε **F**³⁵ **M**^{d,ept,hpt} CP,TR | ουτε **M**^{a,b,ept,f,g,hpt,i} **NA,RP,HF,OC,NU**

^ρ εγω *rell* | --- **M**^{ept} **κ**,NU | A omits the whole verse

^q πολυ *rell* | πολλα TR | A omits the whole verse

^τ και αναγνωνα **F**³⁵ **M**^{d_{1/2},e,g_{1/3},i_{1/3}} CP,TR | --- **M**^{a,b,d,e_{1/2},f,g_{2/3},h_{1/2}} **κ**,RP,HF,OC,NU (The clause forces an awkward meaning upon *βλεπειν αυτο*, which now must really mean ‘look at it’.)

^ς ο *rell* | 1 ων **M**^{e_{1/4}} TR | --- **M**^{h_{2/3}} **κ**

^ι ανοιξαι **F**³⁵ **M**^{d,e,g,h} **NA,CP,OC,NU,TR** | ο ανοιγων **M**^{a,b,f,i} RP,HF

^μ και *rell* | 1 λυσαι **κ**,TR

^ν ειδον *rell* | ιδον [22 assorted mss] | 1 και ιδου **M**^b CP,TR | ιδου και A

^ω εστηκος *rell* | εστηκως **M**^{b_{2/3},e_{1/3},g_{1/4}} **κ**

^x εχον *rell* | εχων **M**^{d_{1/2},e_{1/4},g,h_{1/4}} **Ϟ**²⁴ **NA,NU**

^α α **F**³⁵ **M**^{a,b,d,f,g,i} CP,RP,HF,OC | οι **M**^{e,h} **NA,NU,TR** (The gender agrees with ‘horns’, not ‘eyes’, which is unexpected.)

^z επτα *rell* [NU] | --- **M**^{ept} A

^α πνευματα του θεου *rell* | ~ 231 **M**^{ept} TR

^β αποστελλομενα **F**³⁵ **M**^{a,b,e_{1/4},f,i_{3/4}} CP,RP,HF,OC | τα 1 **M**^{e_{1/4},g,i_{1/2}} | τα απεσταλμενα **M**^{d_{1/4},ept} TR | απεσταλμενα **M**^{hpt} **Ϟ**²⁴ **κ** | απεσταλμενοι A,NU

^ε ειληφεν *rell* | 1 το βιβλιον TR | add το βιβλιον at end of verse **M**^{ept}

^δ τεσσαρα **F**^{35_{2/3}} **M**^{a,b,d,e,f,gpt,h,i} CP,RP,HF,OC,NU,TR | τεσσερα **NA** | δ’ **F**^{35_{3/5}} **M**^{gpt}

^ε εικοσι τεσσαρες **F**^{35_{1/4}} **M**^{a_{1/3},b,dpt,ept,f,gpt,hpt,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | κδ’ **F**³⁵ **M**^{a_{2/3},dpt,ept,gpt,hpt}

^ν επεσον *rell* | επεσαν **M**^{a_{1/4},e_{1/4},g} **NA,OC,NU**

^ς κιθαρας **F**³⁵ **M**^{d_{1/3},e,g,ipt} CP,TR | κιθαραν **M**^{a,b,d_{2/3},e_{1/4},f,h,ipt} **NA,RP,HF,OC,NU**

^h αι **F**³⁵ **M**^{a_{1/6},b_{2/6},d,e,g,h,ipt} A,CP,OC,NU,TR | --- **M**^{a,b_{3/5},e_{1/4},f,g_{1/4},ipt} **κ**,RP,HF

^ι τω θεω ημας **F**³⁵ **M**^{a,d,e_{2/3},f,h,i_{3/5}} **κ**,CP,RP,HF,OC,TR | ~ 312 **M**^{b,g,i_{2/5}} | 3 **M**^{e_{1/3}} | 12 A,NU [Why do you suppose NU follows a single MS, of demonstrably inferior quality in Revelation (objectively so), against virtually all others (perhaps six scattered cursives have ‘our’ for ‘us’) plus lat,syr,bo? And why do the editors of modern versions follow their lead? Why? (Hoskier says the word was ‘lost’ in the transition from one column to the next—I don’t have access to a facsimile of the codex to check it, but assuming that Hoskier is correct about the location then the omission was probably inadvertent, one of the many slips that disfigure the MS.)]

^ι αντους *rell* | ημας TR

^κ βασιλεις και ιερεις *rell* | βασιλειαν 23 **M**^{hpt} A,NU | βασιλιαν 2 ιερατειαν **κ**

^ι βασιλευσουσιν **F**³⁵ **M**^{apt,b,d_{3/5},e_{2/3},f_{2/3},g,h_{1/3},i} **κ**,RP,HF,OC,NU | βασιλευουσιν **M**^{apt,d_{2/5},e_{1/3},f_{1/3},g_{1/4},h_{2/3}} A,CP | βασιλευσομεν TR

All the angels

11 Καὶ εἶδον, καὶ ἤκουσα ὡς^m φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν, κύκλωⁿ τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ χιλιάδες χιλιάδων, 12 λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ· «Ἄξιόν ἐστιν τὸ Ἄρνιον τὸ ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ^o πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν.»

Every creature

13 Καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐστίν^p ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς^q καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης (ἃ ἐστίν^r καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς)—πάντας^s ἤκουσα λέγοντας· «Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου^t καὶ τῷ Ἄρνιῳ· ἡ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.»^u 14 (Καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα λέγοντα τὸ^v Ἀμήν.) Καὶ οἱ^w πρεσβύτεροι ἔπεσον^x καὶ προσεκύνησαν.^y

The Lamb opens the seals

The first seal

6:1 Καὶ εἶδον ὅτι^z ἤνοιξεν τὸ Ἄρνιον μίαν ἐκ τῶν ἑπτὰ σφραγίδων,^a καὶ ἤκουσα ἐνός ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος, ὡς φωνῇ^b βροντῆς, «Ἔρχου.» 2 Καὶ εἶδον καὶ ἰδού,^c ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθημένος ἐπ' αὐτὸν^d ἔχων τόξον. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθεν νικῶν, καὶ ἵνα νικήσῃ.

The second seal

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν δευτέραν σφραγίδα^e ἤκουσα τοῦ δευτέρου ζώου λέγοντος, «Ἔρχου.» 4 Καὶ^f ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος, πυρρός,^g καὶ τῷ καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν^h ἐδόθη

^m ὡς **f**³⁵ **M**^{a,b,d,l,ept,f,g,hpt,i} **κ**,CP,RP,HF,OC | --- **M**^{d,ept,hpt} **A**,NU,TR

ⁿ κυκλω *rell* | κυκλοθεν TR

^o και **f**³⁵ **M**^{a,l,d,e,h} **κ**A,CP,NU,TR | 1 τον **M**^{a,b,e,l,f,g,i} **RP**,HF,OC (OC is in small print.)

^p εστιν **f**³⁵ **M**^{b,d,e,h,l,i,l/3} **CP**,TR | --- **M**^{a,f,g,h,i,l/3} **κ**A,RP,HF,OC,NU

^q επι της γης **f**³⁵ **M**^{a,b,e,f,g,h,i} **κ**A,CP,RP,HF,OC,NU | 13 **M**^{d,g,l/4} | εν τη γη **M**^{d,l/2,e,l/4} **TR**

^r α εστιν **f**³⁵ **M**^{a,l,d,l/4,e,h,l/3,ipt} **CP**,TR | οσα 2 **M**^b | 2 **M**^{a,f,g,h,l/3,ipt} **A**,RP,HF,OC | --- **M**^{d,h,l/3} **κ**,NU

^s παντας **f**³⁵ **M**^{a,l/3,d,l/4,ept,fpt,g,hpt,i,l/3} **CP**,RP,HF | και 1 **M**^{d,l/3} | παντα **M**^{a,l/3,ept,fpt,hpt,i,l/3} **A**,OC,NU,TR | παντα και **M**^{b,d,l/3} **κ**

^t του θρονου **f**³⁵ **M**^{a,l/3,d,e,g,l/3,h,l/3} **κ**,CP,RP,OC,TR | τω θρονω **M**^{a,l/3,b,f,g,l/3,i,l/3} **A**,HF,NU

^u αμην **f**³⁵ **M**^{a,d,e,f,gpt,hpt,i} **CP**,RP,HF | --- **M**^{b,e,l/3,gpt,hpt} **κ**A,OC,NU,TR

^v λεγοντα το **f**³⁵ **M**^{a,f,ipt} **CP**,RP,HF | ελεγεν 2 **M**^b | ελεγον 2 **M**^{g,i,l/4} | ελεγον **M**^{a,l/4,d,e,h} **κ**A,OC,NU,TR (The participle is controlled by ηκουσα; the article should be read in any case.)

^w οι *rell* | 1 εικοσι τεσσαρες TR

^x επεσον **f**³⁵ **M**^{a,l/3,d,e,l/3,f,h,i} **CP**,RP,HF | επεσαν **M**^{a,l/3,b,e,l/3,g,h,l/4,i,l/2/7} **κ**A,OC,NU,TR

^y προσεκυνησαν *rell* | 1 ζωντι εις τους αιωνας των αιωνων TR

^z οτι **f**³⁵ **M**^{a,b,d,l/4,e,l/3,f,i,l/3} **CP**,RP,HF,OC | οτε **M**^{d,e,l/3,g,h,i,l/3} **κ**A,C,NU,TR (Assimilation to the following seals?)

^a επτα σφραγιδων **f**³⁵ **M**^{a,b,d,l/3,ept,f,g,h,i} **A**,C,CP,RP,HF,OC,NU | 2 **M**^{d,l/3,ept} **TR** | 1 **κ**

^b φωνη *rell* | φωνης **M**^{e,l/3} **TR** | φωνην **κ**[+12 assorted mss] | --- **M**^{d,l/3} transpose

^c ειδον (ιδον A,C) και ιδου **f**³⁵ **M**^{d,ept,h,i,l/3} (A,C)CP,OC,NU | ιδε και ιδου **M**^{a,b,e,l/3,f,i,l/3} **RP**,HF | βλεπε και ειδον και ιδου **TR** | ιδε και ειδον (ιδον **M**^{g,l/3}) και ιδου **M**^{g,i,l/3} **κ** (Note that **κ** conflates the minuscule groups, so they must be older; the “Come!” was directed to the horse, not to John [since he was right there, there would be no need to address him with a thunderous roar]; each of the living beings called out a horse.)

^d αυτον *rell* | αυτω **TR**

^e δευτεραν (β' **M**^{dpt}) σφραγιδα **f**³⁵ **M**^{a,d,e,l/4,f,g,h,l/3,i} **CP**,RP,HF,TR | ~ 2 την 1 **M**^{b,e,h,l/3} **κ**A,C,OC,NU

^f και *rell* | 1 ιδε 1 ειδον 1 ιδου **M**^b | 1 ιδε 1 ιδον 1 ιδου **κ** | 1 βλεπε 1 **TR**

^g πυρρος **f**³⁵ **M**^{a,l/4,d,l/3,ept,f,l/3,gpt,i,l/3} **κ**C,CP,OC,NU,TR | πυρος **M**^{a,b,c,l/4,d,l/3,ept,f,l/3,gpt,i,l/3} **A**,RP,HF (πυρρος is the reading of all the more faithful members of **f**³⁵. As an unintentional error, ρρ→ρ would be much easier than ρ→ρρ.)

^h αυτον *rell* | αυτω **M**^e **TR**

αὐτῶ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ἐκⁱ τῆς γῆς,^j ἵνα ἀλλήλους σφάξωσιν^k καὶ ἐδόθη αὐτῶ μάχαιρα μεγάλη.

The third seal

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην,^l ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου λέγοντος, «Ἔρχου.» Καὶ εἶδον καὶ ἰδού,^m ἵππος μέλας, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸνⁿ ἔχων^o ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. **6** Καὶ ἤκουσα^p φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν· «Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοίνικες κριθῆς^q δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσης.»

The fourth seal

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν^r τοῦ τετάρτου ζώου λέγοντος,^s «Ἔρχου.» **8** Καὶ εἶδον καὶ ἰδού,^t ἵππος χλωρός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῶ Θάνατος,^u καὶ ὁ Ἄδης ἀκολουθεῖ^v μετ' αὐτοῦ.^w Καὶ ἐδόθη αὐτῶ^x ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς, ἀποκτεῖναι^y ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῶ καὶ ἐν θανάτῳ, καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς.

The fifth seal

9 Καὶ ὅτε ἤνοιξεν τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσιαστηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων^z τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀρνίου^a ἣν εἶχον. **10** Καὶ ἔκραξαν^b φωνῇ μεγάλῃ,^c λέγοντες· «Ἐως πότε, ὁ Δεσπότης, ὁ ἅγιος καὶ^d ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν ἐκ^e

ⁱ εκ *rell* | απο **M**^{epi} TR | --- **M**^{e1/3-g} A

^j γης **f**³⁵ **M**^{a,d,e1/3,f,g,h1/4,i} CP,RP,HF | 1 καὶ **M**^{b,e,h} **NA,C,OC,NU,TR**

^k σφάξωσιν *rell* | σφάζουσιν A,C[+5 mss]NU | κατασφάξωσιν **M**^d

^l τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην *rell* | ~ 342 [6 mss]TR | --- **M**^d alter and transpose

^m εἶδον (ἰδον A) καὶ ἰδού **f**³⁵ **M**^{d,ept,h,i1/3} (A)C,CP,OC,NU | ἰδε 23 **M**^{a,b,e1/3,f,i1/3} RP,HF | βλεπε 2123 TR | ἰδε 21 (ἰδον **M**^{g2/3}) 23 **M**^{g,i1/3} **NA** (**NA** conflates again.)

ⁿ αὐτον *rell* | αὐτῶ **M**^{e1/4} TR

^o εχων *rell* | εχον [8 mss]CP

^p ηκουσα *rell* | 1 ὡς **M**^{epi,ft,h1/3} **NA,C,OC,NU**

^q κριθης *rell* | κριθων **M**^{e,hpt} **NA,C,NU**

^r φωνην **f**³⁵ **M**^{d,e1/3(1/3)hpt} **NA,C,CP,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,b,e1/3,f,g,hpt,i} C,RP,HF

^s λεγοντος *rell* | λεγουσαν TR

^t ειδον (ἰδον A,C) καὶ ἰδού **f**³⁵ **M**^{d,ept,h,i1/3} (A,C)CP,OC,NU | ἰδε 23 **M**^{a,b,ept,f,ipt} RP,HF | βλεπε 2123 TR | ἰδε 21 (ἰδον **M**^g) 23 **M**^g **NA** (**NA** conflates again.)

^u θανατος **f**³⁵ **M**^{hpt} **NA,C,CP** | ο 1 **M**^{a,b,d,e,f,g,hpt,i} RP,HF,OC[NU]TR | ο αθανατος A (The Text does not say that Hades was on a horse.)

^v ακολουθει **f**³⁵ **M**^{d,ept} CP,TR | ηκολουθει **M**^{a,b,e1/4,f,h,ipt} C,RP,HF,OC,NU | ηκολουθη **M**^{e1/4,g,i1/3} | ηκολουθι **NA**(A) (John is stating a fact of human existence: Hades follows death—so it has been for 6000 years.)

^w μετ αυτου **f**³⁵ **M**^{d,ept,g,h1/3} A,C,CP,OC,NU,TR | αυτω **M**^{a,b,ept,f,h2/3,i} **NA,RP,HF** | οπισω αυτου **M**^{h2/3}

^x αυτω **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,h2/3,i2/3} CP,RP,HF,OC | αυτοις **M**^{d,ept,h2/3,i1/3} **NA,C,NU,TR** (It is death that does the killing; Hades just collects the dead.)

^y επι το τεταρτον της γης αποκτειναι (C) *rell* | ~ 612345 TR | 123 μερος 456 **M**^d

^z των ανθρωπων **f**³⁵ **M**^{e,h1/3} **NA**(CP) | --- **M**^{a,b,d,f,g,h2/3,i} A,C,RP,HF,OC,NU,TR (Animals also have souls, and they are excluded here.)

^a του αρνιου **f**³⁵ **M**^{a,ept,f,g,i} CP,RP,HF,OC | ιησου χριστου **M**^b | --- **M**^{d,ept,h} **NA,C,NU,TR**

^b εκραξαν **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,i} **NA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | εκραζον **M**^{d,e,h} TR

^c φωνη μεγαλη **f**³⁵ **M**^{a1/3,d,e,g,h,i3/5} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | φωνην μεγαλην **M**^{a,b,f,i2/3} HF

^d και *rell* | 1 ο [10 assorted mss]OC,TR

^e εκ **f**³⁵ **M**^{a,b,f,hpt,i} **NA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | απο **M**^{d,e,g,hpt} TR

τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς;» **11** Καὶ ἐδόθη^f αὐτοῖς ἐκάστω^g στολή λευκή,^h καὶ ἐρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνταιⁱ ἔτι χρόνον,^j ἕως οὗ^k πληρώσωσιν^l καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν,^m οἱ μέλλοντες ἀποκτενεσθαιⁿ ὡς καὶ αὐτοί.

The sixth seal

12 Καὶ εἶδον, καὶ^o ὅτε ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ^p σεισμὸς μέγας ἐγένετο· καὶ ὁ ἥλιος μέλας ἐγένετο^q ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη^r ἐγένετο ὡς αἷμα. **13** Καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσον^s εἰς τὴν γῆν, ὡς συκῆ βάλλει^t τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου^u σειομένη. **14** Καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη, ὡς βιβλίον ἐλισσόμενον,^v καὶ πᾶν ὄρος καὶ νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν.

15 Καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ μεγιστᾶνες καὶ οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ πλούσιοι^w καὶ οἱ ἰσχυροί,^x καὶ πᾶς δοῦλος καὶ πᾶς ἐλεύθερος,^y ἔκρυσαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς πέτρας τῶν ὀρέων. **16** Καὶ λέγουσιν τοῖς ὄρεσιν καὶ ταῖς πέτραις· «Πέσετε^z ἐφ' ἡμᾶς καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου^a καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ Ἄρνιου. **17** ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ,^b καὶ τίς δύναται σταθῆναι;»

^f εδοθη *rell* | εδωθη **M**^g | εδοθησαν TR

^g αυτοις εκαστω **f**³⁵ **M**^{b,e,g,h,ipt} **NA,C,RP,OC,NU** | 1 **M**^{a,f,ipt} **HF** | ~ 2 αυτων **M**^d | εκαστοις TR | --- (CP) [homoioteleuton] (OC is in small print.)

^h στολη λευκη *rell* | στολαι λευκαι TR | --- (CP)

ⁱ αναπαυσονται *rell* | αναπαυσονται **M**^{d/4,ept,g2/3} **A,NU**

^j ετι χρονον **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,i3/5} **CP,RP,HF** | 12 μικρον **M**^{d,e,h3/5,i1/3} (**A**)**C,OC,NU,TR** | επι 2 μικρον **NA** (OC is in small print.)

^k ου **f**³⁵ **M**^{d,e,i2/5} **CP,TR** | --- **M**^{a,b,f,g,h3/5,i3/5} **NA,C,RP,HF,OC,NU** | αν **M**^{h2/5}

^l πληρωσωσιν **f**³⁵ **M**^{a3/5,d2/5,e,f,g,h,i3/5} **RP,HF,OC** | πληρωσουσιν **M**^{d2/3,e1/6,h1/5,i1/3} | πληρωθωσιν **A,C,CP,NU** | πληρωσονται TR

^m αυτων **f**³⁵ **M**^{b,d,e2/3,g,h,i1/3} **NA,C,CP,OC,NU,TR** | 1 και **M**^{a,e1/3,f,i2/3} **RP,HF**

ⁿ αποκτενεσθαι **f**³⁵ **M**^{a3/5,d2/5,e,f,g,h,i3/5} **CP,RP,HF** | αποκτενεσθαι **M**^{a1/4,b,e1/6,ft,h1/5,i1/5} **NA,C,OC,NU** | αποκτεινεσθαι **M**^{a1/6,d1/3,ept(e1/6)hpt,i1/3} **A,TR** (The single vowel is clearly stronger than the diphthong, and the single consonant than the double.)

^o και **f**³⁵ **M**^{e2/3} **CP** | --- **M**^{a,b,d,e1/3,f,g,h,i} **NA,C,RP,HF,OC,NU,TR** (The second και is emphatic.)

^p και *rell* | 1 ιδου **A,TR**

^q μελας εγενετο **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,g,i2/3} **NA,CP,RP,HF,OC** | εγενετο μελας **M**^{a1/6,d,e,h,i1/3} **A,C,NU,TR**

^r σεληνη **f**³⁵ **M**^{a1/6,b,d1/4,e,h2/5} **CP,TR** | 1 ολη **M**^{a,d,e1/6,f,g,h3/5,i} **NA,C,RP,HF,OC,NU**

^s επεσον *rell* | επεσαν **NA,C,OC,NU,TR**

^t βαλλει **f**³⁵ **M**^{e,hpt,ipt} **A,C,CP,NU,TR** | αποβαλλει **M**^d | βαλλουσα **M**^{b,g1/3} **NA,OC** | βαλουσα **M**^{a,e1/4,f,gpt} **RP,HF** (The present is stronger than the aorist.)

^u μεγαλου ανεμου **f**³⁵ **M**^{d,e} **CP,TR** | ~ 21 **M**^{a,b,d1/4,e1/3,f,g,h,i} (**NA**)**C,RP,HF,OC,NU** (A great wind knocks down all figs.)

^v ελισσομενον **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,gpt,h1/3} **A,C,CP,RP,OC,NU** | ειλισσομενον **M**^{b1/4,d1/4,e2/3} **TR** | ειλισσομενος **M**^{a,e1/4,f,gpt,hpt,i2/5} **NA,HF** | ειλισσομενος **M**^{d,i1/3} (The Ionic spelling need not detain us, but what of the gender? In the context the participle modifies 'scroll', not 'sky', so the neuter is correct.)

^w οι χιλιαρχοι και οι πλουσιοι *rell* | ~ 45312 **M**^{ept,h1/4} **TR**

^x και οι ισχυροι *rell* | 13 **NA** | --- **M**^{e1/3} | 12 δυνατοι TR

^y πας ελευθερος **f**³⁵ **M**^{d,e,hpt,i1/3} **CP,TR** | 2 **M**^{a,b,f,g,hpt,i2/3} **A,C,RP,HF,OC,NU** | --- **NA** (Remember Granville Sharp; since 'slave' and 'free' obviously refer to distinct groups, the adjective should be repeated.)

^z πεσετε *rell* | πεσατε **M**^{dpt,gpt,h1/3} **A,OC** | πεσεται **M**^{e1/3,i1/3} **NA**

^a του θρονου **f**³⁵ **M**^{a1/6,d,e,gpt,h,i2/3} **A,C,CP,RP,OC,NU,TR** | τω θρονω **M**^{a,b,f,gpt,i1/3} **NA,HF** (As far as the speakers are concerned, the One on the throne is leaning forward, taking an active interest in the proceedings [genitive].)

^b αυτου *rell* | αυτων **M**^{hpt} **NA,C,NU**

Parenthesis
The sealed of Israel

7:1 Καὶ^c μετὰ τοῦτο^d εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἐστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ἐπὶ πᾶν^e δένδρον. **2** Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα^f ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος. Καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη τοῖς τέσσαρσιν ἀγγέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, **3** λέγων· «Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρις οὗ^g σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων^h αὐτῶν.» **4** Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ἑκατὸν καὶⁱ τεσσαράκοντα τέσσαρες^j χιλιάδες, ἐσφραγισμένοι^k ἐκ πάσης φυλῆς υἰῶν Ἰσραὴλ· **5** ἐκ φυλῆς Ἰούδα δώδεκα^l χιλιάδες ἐσφραγισμένοι,^m ἐκ φυλῆς Ῥουβίμⁿ δώδεκα^o χιλιάδες,^p ἐκ φυλῆς Γὰδ δώδεκα χιλιάδες, **6** ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ^q δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Μανασσῆ δώδεκα χιλιάδες, **7** ἐκ φυλῆς Συμεὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Λευὶ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ^r δώδεκα χιλιάδες, **8** ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ δώδεκα χιλιάδες, ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν δώδεκα χιλιάδες ἐσφραγισμένοι.^s

A multitude from the Great Tribulation

9 Μετὰ ταῦτα εἶδον καὶ ἰδοῦ, ὄχλος πολὺς ὃν ἀριθμῆσαι^t οὐδεὶς ἐδύνατο,^u ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες^v ἐνώπιον τοῦ Θρόνου καὶ

^c και *rell* | --- **M**^{h/4} A,C,NU

^d τουτο **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h,i} **NA**,C,CP,RP,HF,OC,NU | ταυτα **M**^{a/6,d,e,i/4} TR

^e παν **f**³⁵ **M**^{d,e,hpt} **NA**,CP,OC,NU,TR | τι **M**^{a,b,f,g,hpt,i} C,RP,HF | --- A

^f αναβαινοντα *rell* | αναβαντα TR

^g αχρις ου **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,h,i} CP,HF,OC,TR | 1 αν **M**^d | 1 & | αχρι **M**^{ept,h/4} A,C,NU | αχρι 2 RP

^h μετωπων *rell* | μετοπων **M**^{a/6,e/3,h/4,i/3} CP

ⁱ εκατον και **f**³⁵ **M**^{a2/5,b,f3/5,g/4,hpt,i2/5} C,CP,RP,HF | 1 **M**^{a1/8,d1/3,ept,f/4,gpt,h1/5,i1/5} **NA**,OC,NU | ρ' **M**^{a/2,d2/3,e1/3,g/4,h1/5,i1/3} TR | --- **M**^{a1/3,e1/6,f1/6}

^j τεσσαρακοντα τεσσαρες **f**³⁵ **M**^{apt,b,d1/3,ept,f,g,h,i3/5} (A)CP,RP,HF,OC | τεσσερακοντα 2 (-2 &) (**NA**)C,NU | μδ' **M**^{a/2,d2/3,e1/3,g/4,h1/5,i1/3} TR | --- **M**^{a1/3,e1/6,f1/6}

^k εσφραγισμενοι **f**³⁵ **M**^{d1/3,e,h,ipt} **NA**,C,CP,OC,NU,TR | εσφραγισμενων **M**^{apt,b,d2/3,f,g,ipt} RP,HF | --- **M**^{a1/3,e1/6} (The nominative is presumably correct, the genitive being an assimilation to the same form earlier in the verse.)

^l δωδεκα **f**^{352/5} **M**^{apt,b,dpt,e2/3,f,hpt,i3/5} **NA**,C,CP,RP,HF,OC,NU | ιβ' **f**^{353/5} **M**^{apt,dpt,e1/3,g,hpt,i2/5} TR

^m εσφραγισμενοι **f**³⁵ **M**^{a1/6,b,d,e,g2/3,h,ipt} **NA**,C,CP,OC,NU,TR | εσφραγισμεναι **M**^{a,e1/6,f,g1/3,ipt} RP,HF

ⁿ ρουβιμ **f**³⁵ **M**^{apt,b3/4,d,e,gpt,h1/3,ipt} RP,HF | ρουβειμ **M**^{b/4,c1/3,fpt} | ρουβ(ε)ιν **M**^{a1/6,b1/3,f1/3,h1/3} CP | ρουβην **M**^{a/4,f/4,gpt,h1/3,ipt} **NA**,C,OC,NU,TR (Over half of the **f**^{351/3} are from one monastery.)

^o δωδεκα **M**^{a1/3,b,ept,f,hpt,ipt} **NA**,C,CP,RP,HF,OC,NU | ιβ' **f**³⁵ **M**^{a2/5,d,ept,g,hpt,ipt} TR (A similar statement obtains for all the following tribes.)

^p χιλιαδες **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e,f,g,h,i} **NA**,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 εσφραγισμενοι **M**^{a1/6,e1/6} TR (This statement obtains for all the remaining tribes except the last, Benjamin, with the further exception that **d**, **e**^{1/3}, **g**^{pt} side with TR for Ruben [only].)

^q νεφθαλειμ *rell* | νεφθαλιμ [22 assorted mss]A,NU | νεφθαλι **NA** | νεφθαλιν C | νεφθαλημ [20 assorted mss]

^r ισαχαρ *rell* | ισαχαρ [21 assorted mss] **NA**,OC,NU

^s εσφραγισμενοι **f**³⁵ **M**^{a1/3,b,d,ept,f/4,g/4,h,i3/5} **NA**,C,CP,OC,NU,TR | εσφραγισμεναι **M**^{a2/3,e1/3,f,g,h1/4,i2/5} RP,HF | --- **M**^{e1/3}

^t αριθμησαι **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e2/5,f,g,h1/3,i} CP,RP,HF | 1 αυτον **M**^{e3/5,g1/5,h2/3,i1/5} **NA**,C,OC,NU,TR

^u εδυνατο **f**³⁵ **M**^{a,f,g,hpt,i3/5} **NA**,C,CP,RP,HF,OC,NU | ηδυνατο **M**^{b,d,e,hpt,i2/5} TR

^v εστωτες **f**³⁵ **M**^{a1/6,d1/3,e,ipt} **NA**,CP,NU,TR | εστωτας **M**^{a,b,d2/3,f,g,hpt,ipt} RP,HF,OC | εστωτων **M**^{e/4,h1/3} C (The nominative is correct; it agrees with οχλος.)

ένώπιον τοῦ Ἀρνίου, περιβεβλημένοι^w στολὰς λευκάς, καὶ φοινικας^x ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. **10** Καὶ κράζουσιν^y φωνῇ μεγάλη, λέγοντες, «Ἡ σωτηρία τῷ Θεῷ ἡμῶν^z τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ,^a καὶ τῷ Ἀρνίῳ.»

11 Καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι εἰστήκεισαν^b κύκλῳ τοῦ θρόνου, καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ ἔπεσον^c ἐνώπιον τοῦ θρόνου^d ἐπὶ τὰ πρόσωπα^e αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ, **12** λέγοντες· «Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.»

13 Καὶ ἀπεκρίθη εἷς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων, λέγων μοι, «Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς, τίνες εἰσίν, καὶ πόθεν ἦλθον;» **14** Καὶ εἶπον^f αὐτῷ, «Κύριέ μου,^g σὺ οἶδας.» Καὶ εἶπέν μοι· «Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης, καὶ ἔπλυναν^h τὰς στολὰς αὐτῶν καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰςⁱ ἐν τῷ αἵματι τοῦ Ἀρνίου. **15** Διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. Καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ^j σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. **16** Οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν ἔτι·^k οὐδ' οὐ^l μὴ πέση ἐπ' αὐτούς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· **17** ὅτι τὸ Ἀρνίον τὸ ἀνά μέσον τοῦ θρόνου ποιμαίνει^m αὐτούς καὶ ὀδηγεῖⁿ αὐτούς ἐπὶ ζωῆς^o πηγὰς ὑδάτων. Καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ^p τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.»

^w περιβεβλημενοι **f**³⁵ **M**^{d2/3,e,h1/3,ipt} CP,TR | περιβεβλημενους **M**^{a,b,d1/3,e1/4,f,g,h2/3,ipt} **NA,C,RP,HF,OC,NU** (The nominative is correct; it agrees with οχλος.)

^x φοινικας **F**³⁵ **M**^{a,d,f,g3/5,i} **NA,RP,HF** | φοινικες **M**^{b,d1/4,e,g2/5,h} A,C,CP,OC,NU,TR (The accusative is correct, being the direct object of the implicit verb.)

^y κραζουσιν *rell* | κραζοντες TR

^z τω θεω ημων *rell* | του θεου 3 A | 23 **M**^{e2/7} | --- TR

^a τω θρονω **f**³⁵ **M**^{a,b,e2/3,f,gpt,hpt,ipt} **NA,C,RP,HF,NU** | του θρονου **M**^{e1/3} OC | του θρονου του θεου ημων **M**^{a1/4,d,e2/7,gpt,hpt,ipt} CP,TR | του θρονου θεω ημων **M**^{e2/7} (The Father is firmly seated, dative. Almost all of the **M**^{e1/3} are among the least faithful members of the family, but they are followed by OC.)

^b εισηκεισαν *rell* | εισηκεσαν TR | ισηκεισαν A | εσηκισαν C | ισηκισαν **N** | at least 10 further spellings

^c επεσον *rell* | επεσαν **M**^{a1/4,e1/4,g} **NA,C,OC,NU**

^d θρονου **f**³⁵ **M**^{a1/6,d,e,h,ipt} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | 1 αυτου **M**^{a,b,f,g,ipt} HF (Here is a clear example that **a,b,f,g,i** share a common influence, vouching for an infelicitous gloss.)

^e τα προσωπα *rell* | προσωπον **M**^{e1/3} TR

^f ειπον **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,hpt,i} CP,RP,HF | ειρηκα **M**^{d,e,hpt} **NA,OC,NU,TR**

^g μου *rell* | --- **M**^{e1/3} A,TR

^h επλυναν *rell* | επλατυναν **M**^{a2/3}

ⁱ αυτας **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i1/4} **NA,CP,OC,NU** | --- **M**^{a,b,f,g,i} RP,HF | στολας αυτων TR (Another clear example of a common influence for **a,b,f,g,i**.)

^j τω θρονω **f**³⁵ **M**^{a,e2/7,f,g,ipt} CP,RP,HF | του θρονου **M**^{a1/6,b,d,e,h,ipt} **NA,OC,NU,TR** (He is still firmly seated, dative.)

^k ετι *rell* | --- **M**^{b,e2/3,h,i1/3}

^l ουδ' ου **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/4,e2/3,f,g,h2/3,i2/3} CP,RP,HF,OC | ουδε **M**^{d,e1/3,h1/3,i1/3} **NA,NU,TR**

^m ποιμαινει **f**³⁵ **M**^{a,b,f,i2/3} RP,HF,OC | ποιμανει **M**^{a1/4,c1/3,d,e,g,h,i2/3} **NA,CP,NU,TR** (The better representatives of **f**³⁵ have the present tense.)

ⁿ οδηγει **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,i2/3} RP,HF | οδηγησει **M**^{c2/3,d,e,h,i2/3} **NA,CP,OC,NU,TR** (The better representatives of **f**³⁵ have the present tense.)

^o ζωης *rell* | ζωσας **M**^{e2/3,hpt} TR

^p εκ *rell* | απο **M**^d **N,TR**

The seventh seal

8:1 Καὶ ὅτε^q ἤνοιξεν τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. **2** Καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

3 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθεν καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου,^r ἔχων λιβανωτὸν χρυσοῦν. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλὰ ἵνα δώσει^s ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. **4** Καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. **5** Καὶ εἴληφεν ὁ ἄγγελος τὸν λιβανωτὸν καὶ ἐγέμισεν αὐτὸν ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐγένοντο φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ^t καὶ σεισμός. **6** Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἠτοίμασαν ἑαυτοὺς^u ἵνα σαλπίσωσιν.

The first trumpet

7 Καὶ ὁ πρῶτος^v ἐσάλπισεν, καὶ ἐγένετο χάλαζα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν^w αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη.^x καὶ, τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη^y καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

The second trumpet

8 Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ὡς ὄρος μέγα^z καιόμενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἶμα. **9** Καὶ ἀπέθανεν τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων^a ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ ἔχοντα ψυχάς. Καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν.^b

The third trumpet

10 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστήρ μέγας, καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. **11** Καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ Ἄψινθος.^c Καὶ ἐγένετο^d τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων ὅτι ἐπικράνθησαν.

^q ὅτε *rell* | ὅταν A,C,NU

^r τοῦ θυσιαστηρίου *rell* | το θυσιαστηριον **M**^{ep̄t} A,TR | 1 θυσιαστηριον C

^s δώσει **f**³⁵ **M**^{a2/5,b,d,e1/3,f1/3,h1/3,i3/5} **NA,HF,OC,NU** | δωση **M**^{a3/5,b1/4,c1/4,d1/4,e2/3,f2/3,g,h1/3,i2/5} CP,RP,TR (The generalized splitting suggests that the ‘norm’ of subjunctive with *iva* was at work in the minds of the copyists; but the indicative isn’t all that infrequent, and in this case presumably emphasizes certainty.)

^t φωναὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ **f**³⁵ **M**^{a1/3,d,e,ipt} CP,TR | ~ 12543 **M**^{gp̄t} | ~ 32145 **M**^{a,b,f,g1/3,h1/4,ipt} **℘**¹¹⁵ **NA,RP,HF,OC,NU** | ~ 32541 **M**^{hpt} A

^u εαυτοὺς *rell* | αυτους **NA,NU**

^v πρῶτος **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,g,hpt,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | 1 ἀγγελος **M**^{d,e2/3,hpt,i1/4} TR

^w ἐν *rell* | --- **M**^e TR

^x καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη *rell* | --- TR

^y καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη *rell* | --- [15 assorted mss]CP

^z μέγα **f**³⁵ **M**^{a,e2/7,f,g,i2/3} CP,RP,HF | 1 πυρὶ **M**^{b,d,e,h,i1/3} **NA,OC,NU,TR** (OC is in small print.)

^a κτισμάτων **f**³⁵ **M**^{a,d,ept,f,g,h1/4,i} CP,RP,HF | 1 τῶν **M**^{b,d1/3,ept,h,i1/4} **NA,OC,NU,TR**

^b διεφθάρησαν **f**³⁵ **M**^{d,e1/3,h1/4} **NA**(A)CP,NU | διεφθαρῆ **M**^{a,b,e2/3,f,g,h,i} RP,HF,OC,TR (*ad sensum*, or not?)

^c ὁ ἀψινθος *rell* | 2 **M**^{e2/3,g1/3} TR | ἀψινθιον **NA**

^d ἐγένετο *rell* | γινεται **M**^{ep̄t} TR | λεγεται καὶ ἐγενετο **NA**

The fourth trumpet

12 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν· καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φαινῇ τὸ τρίτον αὐτῆς,^e καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

13 Καὶ εἶδον καὶ ἤκουσα ἐνὸς ἀετοῦ,^f πετομένου^g ἐν μεσουρανήματι, λέγοντος φωνῇ μεγάλη τρίς·^h «Οὐαί, οὐαί, οὐαί τοῖς κατοικοῦσινⁱ ἐπὶ τῆς γῆς, ἐκ τῶν λοιπῶν φωνῶν τῆς σάλπιγγος τῶν τριῶν ἀγγέλων τῶν μελλόντων σαλπίζειν.»

The fifth trumpet

9:1 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ εἶδον ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεπτωκότα εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἡ κλεῖς τοῦ φρέατος τῆς Ἀβύσσου. **2** Καὶ ἤνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς Ἀβύσσου,^j καὶ ἀνέβη καπνὸς ἐκ τοῦ φρέατος ὡς καπνὸς καμίνου καιομένης·^k καὶ ἐσκοτίσθη^l ὁ ἥλιος καὶ ὁ ἀήρ ἐκ τοῦ καπνοῦ τοῦ φρέατος. **3** Καὶ ἐκ τοῦ καπνοῦ ἐξῆλθον ἀκρίδες εἰς τὴν γῆν. Καὶ ἐδόθη αὐταῖς ἐξουσία ὡς ἔχουσιν ἐξουσίαν οἱ σκορπίοι τῆς γῆς. **4** Καὶ ἐρρέθη αὐταῖς ἵνα μὴ ἀδικήσωσιν^m τὸν χόρτον τῆς γῆς οὐδὲ πᾶν χλωρὸν οὐδὲ πᾶν δένδρον, εἰ μὴ τοὺς ἀνθρώπους μόνουςⁿ οἵτινες οὐκ ἔχουσιν τὴν σφραγίδα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.^o **5** Καὶ ἐδόθη αὐταῖς^p ἵνα μὴ ἀποκτείνωσιν αὐτούς, ἀλλ' ἵνα βασανισθῶσιν^q μῆνας πέντε. Καὶ ὁ βασανισμὸς αὐτῶν ὡς βασανισμὸς σκορπίου ὅταν πλήξῃ^r ἄνθρωπον. **6** Καὶ ἐν ταῖς

^e ἡ ἡμέρα (+ἵνα **M**^d) μὴ φαινῇ (οὐκ ἐφαινεῖν **M**^b) (φανῇ **M**^h **NA**,**NU**) τὸ τρίτον (τεταρτὸν **A**) αὐτῆς **f**³⁵ **M**^{b,d,e,h,ipt} (**NA**)**CP**(**NU**)**TR** | ~ 567 (αὐτῶν **M**^{apl}) μὴ φανῇ 12 **M**^{a,f,g,ipt} **RP**,**HF**,**OC**
^f ἀετοῦ **f**³⁵ **M**^{a,b,e,1/3,f,gpt,h,i2/3} **ϕ**¹¹⁵ **NA**,**CP**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU** | ἀγγελοῦ **M**^{d,e2/3,gpt,i1/3} **TR**
^g πετομένου *rell* | πετωμένου [24 assorted mss]**TR**
^h τρίς **f**³⁵ **M**^{d,e,1/6,gpt} **CP** | --- **M**^{a,b,e,f,gpt,h,i} **NA**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU**,**TR** (Who would have added τρίς; why?)
ⁱ τοῖς κατοικοῦσιν **f**³⁵ **M**^{d,e,g2/3,h2/3,ipt} **A**,**CP**,**RP**,**TR** | τοὺς κατοικοῦντας **M**^{a,b,f,g1/3,h1/3,ipt} **NA**,**HF**,**OC**,**NU** (The dative is presumably correct.)
^j καὶ ἠνοιξεν τὸ φρέαρ τῆς ἀβύσσου **f**³⁵ **M**^{b,d,e,g,h,ipt} **A**,**CP**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU**,**TR** | --- **M**^{a,e,1/3,f,h1/4,ipt} **NA** (**OC** is in small print.)
^k καιομένης **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,ipt} **RP**,**HF**,**OC** | μεγάλης **M**^{d,e,hpt,ipt} **NA**,**CP**,**NU**,**TR** | μεγάλης καιομένης **M**^{hpt}
^l ἐσκοτίσθη *rell* | ἐσκοτώθη **A**,0207,**NU**
^m ἀδικήσωσιν *rell* | ἀδικήσουσιν **A**,**NU**
ⁿ μόνους **f**³⁵ **CP**,**TR** | --- **M**^{a,b,d,e,f,g,h,i} **NA**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU** (The adjective emphasizes that it is only those without God's mark; all greenery has already been excluded, and here people with God's mark are expressly excluded.)
^o αὐτῶν **f**³⁵ **M**^{a,b,e2/3,f,g,h,i} **CP**,**RP**,**HF**,**OC**,**TR** | --- **M**^{d,e,1/3,h1/4} **NA**,**NU**
^p αὐταῖς *rell* | αὐτοῖς **M**^{e,1/3,gpt} **NA**,**NU**
^q βασανισθῶσιν *rell* | βασανισθησονται **M**^{e2/3(1/6)} **NA**,**NU**
^r πληξῇ **f**³⁵ **CP** | παίσῃ **M**^{a,b,d3/5,e,f,g1/3,h,i} **RP**,**HF**,**OC**,**NU**,**TR** | πεσῃ **M**^{a,1/6,b2/7,g2/3,h2/7} **NA** (It is difficult to imagine medieval monks changing παίσῃ to πληξῇ; on what basis would they do so? On the other hand, the unfamiliar πληξῇ could be changed to παίσῃ, and even πεσῃ, early on [πλησσω having been used with the 2nd aorist in 8:12 above, the 1st aorist would be unexpected]. πλησσω is used for sudden, violent strikes, like from lightning or God's wrath; it is used expressly of a scorpion's sting in the 1st century AD [Sammelb.1267.6]. In this context πληξῇ is precisely appropriate, although the difference in meaning is slight.)

ἡμέραις ἐκείναις ζητοῦσιν^s οἱ ἄνθρωποι τὸν θάνατον, καὶ οὐ μὴ εὐρήσουσιν^t αὐτόν· καὶ ἐπιθυμήσουσιν ἀποθανεῖν, καὶ φεύξεται^u ἀπ’ αὐτῶν ὁ θάνατος.^v

7 Καὶ τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀκρίδων ὅμοια ἵπποις ἠτοιμασμένοις εἰς πόλεμον, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ὡς στέφανοι χρυσοῖ,^w καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὡς πρόσωπα ἀνθρώπων. 8 Καὶ εἶχον τρίχας ὡς τρίχας γυναικῶν, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτῶν ὡς λεόντων ἦσαν. 9 Καὶ εἶχον θώρακας ὡς θώρακας σιδηροῦς, καὶ ἡ φωνὴ τῶν περὺγων αὐτῶν ὡς φωνὴ ἀρμάτων ἵππων πολλῶν τρεχόντων εἰς πόλεμον. 10 Καί, ἔχουσιν οὐράς ὁμοίας σκορπίοις, καὶ κέντρα, καὶ^x ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν. Ἐξουσίαν ἔχουσιν τοῦ^y ἀδικῆσαι τοὺς ἀνθρώπους μῆνας πέντε, 11 ἔχουσαι βασιλεῖα ἐπ’ αὐτῶν^z ἄγγελον τῆς Ἀβύσσου—ὄνομα αὐτῶ Ἑβραϊστὶ Ἀββαδδῶν,^a ἐν δὲ^b τῇ Ἑλληνικῇ ὄνομα ἔχει Ἀπολλύων.

12 Ἡ οὐαὶ ἡ μία ἀπῆλθεν. Ἴδού, ἔρχεται^c ἔτι δύο οὐαὶ μετὰ ταῦτα.

The sixth trumpet

13 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ἤκουσα φωνὴν μίαν ἐκ τῶν τεσσάρων^d κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ χρυσοῦ τοῦ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, 14 λέγουσαν^e τῷ ἕκτῳ ἀγγέλῳ, ὁ ἔχων^f τὴν σάλπιγγα, «Λῦσον τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους τοὺς δεδεμένους ἐπὶ τῷ ποταμῷ τῷ μεγάλῳ Εὐφράτῃ.» 15 Καὶ ἐλύθησαν οἱ τέσσαρες ἄγγελοι—οἱ ἠτοιμασμένοι εἰς τὴν ὥραν καὶ τὴν ἡμέραν^g καὶ μῆνα καὶ ἑνιαυτόν—ἵνα

^s ζητοῦσιν **f**³⁵ **M**^{a1/3, f1/3} **CP** | ζητησουσιν **M**^{a2/3, b, c1/3, d, e, f2/3, g, h} **KA, RP, HF, OC, NU, TR**

^t ου μη ευρησουσιν **f**³⁵ **M**^{a2/3, ept, f, g1/3, h1/3, ipt} **K, CP, RP, HF, OC, NU** | 12 ευρησωσιν **M**^{a1/3, gpt} | 12 ευρωσιν **M**^{b, d, ept, h1/3, ipt} **A** | ουχ 3 **M**^{h1/4} **TR**

^u φευξεται **rell** | φευγει **M**^{e2/3, h2/3} **A, NU** | φυγη **K**

^v απ αυτων ο θανατος **f**³⁵ **M**^{a, b, f, gpt, i} **CP, RP, HF, OC** | ~ 3412 **M**^{d, e, h} **KA, NU, TR** | 12 **M**^{gpt}

^w χρυσοι **f**³⁵ **M**^{a, f, g, i} 0207, **CP, RP, HF** | ομοιοι χρυσω **M**^{b, d, e, h} **A, NU, TR** | ομοιοι χρυσιω **OC** | ομοιοι **K**

^x και **f**³⁵ **M**^{a, f, gpt, h2/3, i} **KA, CP, RP, HF, OC, NU** | --- **M**^{a1/3, b, d, e, gpt, h1/3} | ην **TR**

^y εξουσιαν εχουσιν του **f**³⁵ **M**^{a, gpt(pt), h1/3, i2/3} **CP, RP, HF, OC** | 12 **M**^{d1/3, f, i1/3} | και 12 **M**^{d2/3} | και η εξουσια αυτων **M**^e **TR** | η εξουσια αυτων **M**^{b, e1/3, h2/3} **Φ**⁴⁷ **KA(0207)NU**

^z εχουσαι βασιλεα επ αυτων **f**³⁵ **M**^{a, f, gpt(pt), i} **CP, RP, HF** | εχουσι 234 τον **OC** | και εχουσιν 234 **M**^b | ~ και (**Φ**⁴⁷ **A, NU** [and some of the cursives]) εχουσιν 342 τον **M**^{d, e, h, i1/4} (**Φ**⁴⁷ **A**) (**NU**) | ~ και εχουσιν εφ 42 τον **TR** | εχουσιν εαυτων τον 2 τον **K**

^a αββαδδων **f**³⁵ | αββαδων **M**^{a1/4, c2/3, d, e2/3, f} **CP, RP, HF** | αββααδων **M**^{a1/3, bpt} | αββααδδων **M**^{a1/4, g1/3} | αβαδδων **M**^{bpt, e1/4, gpt, hpt, ipt} **KA, OC, NU, TR** | βαττων **Φ**⁴⁷ (There are some 25 variants, half being singular readings. There are three basic questions: how many ‘betas’, ‘alphas’ and ‘deltas’. The evidence looks like this: ββ – **f**³⁵ **M**^{apt, bpt, d, e2/3, f, g1/3, h1/4, i2/3} VS β – **M**^{apt, bpt, e1/3, g2/3, h, i1/3} **Φ**⁴⁷ **KA**; αα – **M**^{apt, bpt, g1/3, h1/4} VS α – **f**³⁵ **M**^{apt, bpt, d, e, f, g2/3, h, i} **Φ**⁴⁷ **KA**; δδ – **f**³⁵ **M**^{a1/4, bpt, e1/4, g2/3, hpt, ipt} (**Φ**⁴⁷) **KA** VS δ – **f**³⁵ **M**^{a, bpt, d, e, f, g1/3, hpt, ipt}. Putting it all together, the single vowel appears certain; the evidence for the double ‘beta’ is stronger, as also for the single ‘delta’, except that almost all of the better representatives of **f**³⁵ have the double delta, while most of the least faithful ones show the single delta, so there is little question but that the family archetype read two deltas, that also have a better geographical distribution. The Hebrew has a double δ but a single β, the reading of OC, NU, TR, but the evidence for ββ is quite strong—probably the archetypal spelling for all three main lines of transmission.)

^b εν δε **f**³⁵ **M**^{a, b, d, f, g, i} **CP, RP, HF, OC** | ~ και 1 **M**^{e, h} **Φ**⁴⁷ **KA, NU, TR**

^c ερχεται **f**³⁵ **M**^{a, e1/3, f, g, h2/3, i2/3} **Φ**⁴⁷ **KA, CP, RP, HF, NU** | ερχονται **M**^{a1/3, b, d, e2/3, h3/3, i2/3} 0207, **OC, TR**

^d τεσσαρων **rell** [**NU**] | --- **M**^{d, h1/3} **Φ**⁴⁷ **A, 0207** | **K** omits five words

^e λεγουσαν **f**³⁵ **M**^{a1/4, b, d, e, gpt, h3/3, i1/4} **Φ**⁴⁷ 0207, **CP, RP, TR** | λεγοντος **M**^{a, f, gpt, h3/3, i} **HF, OC** | λεγοντα **KA, NU**

^f ο εχων **rell** | τω εχοντι **M**^b | ος ειχε **TR**

^g και την ημεραν **f**³⁵ **M**^{d, hpt} | 1 εις 23 **M**^{a, b, f, g, i} **RP, HF, OC** | 13 **M**^{d1/4, e, hpt} **Φ**⁴⁷ **A, NU, TR** | --- **K, CP** (For εις we have **a, b, f, g, i**; against we have **f**³⁵ **d, e, h, Φ**⁴⁷ **KA**; the evidence for την is tranquil.) (A clear instance of **a, b, f, g, i** working as a group.) (**OC** is in small print.)

ἀποκτείνωσιν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων. **16** Καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν^h στρατευμάτων τοῦ ἵππουⁱ μυριάδες^j μυριάδων (ἤκουσα^k τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν). **17** Καὶ οὕτως εἶδον τοὺς ἵππους ἐν τῇ ὀράσει· καὶ τοὺς καθημένους ἐπ’ αὐτῶν, ἔχοντας θώρακας πυρίνους καὶ ὑακινθίνους καὶ θειώδεις· καὶ αἱ κεφαλαὶ τῶν ἵππων ὡς κεφαλαὶ λεόντων· καὶ ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν ἐκπορεύεται πῦρ καὶ καπνὸς καὶ θεῖον. **18** Ἀπὸ^l τῶν τριῶν πληγῶν τούτων ἀπεκτάνθησαν τὸ τρίτον τῶν ἀνθρώπων—ἐκ^m τοῦ πυρὸς καὶⁿ τοῦ καπνοῦ καὶ^o τοῦ θείου τοῦ ἐκπορευομένου ἐκ τῶν στομάτων αὐτῶν. **19** Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων^p ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστίν^q—καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν, αἱ γὰρ οὐραὶ αὐτῶν ὅμοιαι ὄφεσιν,^r ἔχουσαι κεφαλᾶς, καὶ ἐν αὐταῖς ἀδικοῦσιν.

20 Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, οἱ οὐκ ἀπεκτάνθησαν ἐν ταῖς πληγαῖς ταύταις, οὐ^s μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῶν, ἵνα μὴ προσκυνήσωσιν^t τὰ δαιμόνια, καὶ τὰ εἰδῶλα,^u τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χαλκᾶ^v καὶ τὰ λίθινα καὶ τὰ ξύλινα, ἃ οὔτε βλέπειν δύναται^w οὔτε ἀκούειν οὔτε περιπατεῖν· **21** καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν φόνων αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν φαρμακειῶν^x αὐτῶν οὔτε ἐκ τῆς πορνείας αὐτῶν οὔτε ἐκ τῶν κλεμμάτων αὐτῶν.

Parenthesis

John eats a little book

10:1 (Καὶ εἶδον^y ἄγγελον ἰσχυρὸν καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἴρις^z ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ·^a καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός· **2** καὶ εἶχεν^b ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλιδάριον^c ἀνεωγμένον.^d Καὶ ἔθηκεν τὸν πόδα αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης,^e τὸν δὲ

^h των *rell* | --- TR

ⁱ ἵππου **f**³⁵ **M**^{a,b,f₃,gpt,ipt} CP,RP,HF,OC | ἵππικου **M**^{d,e,f₂,gpt,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **Ⲛ**A,NU,TR (‘horse’ or ‘horsy’?)

^j μυριάδες **f**³⁵ **M**^{a,b,cpu,f₃,g,h₂,i} CP,RP,HF | δυο 1 **M**^d **ϕ**⁴⁷(**Ⲛ**)OC,TR | δις 1 **M**^{cpu,f₂,h₁,i₃} A,NU (Just one hundred million.) (OC is in small print.)

^k ἤκουσα *rell* | και 1 TR

^l ἀπο *rell* | ὑπο HF,TR

^m ἐκ **f**³⁵ **M**^{d,e,h} **ϕ**⁴⁷ **Ⲛ**A,C,CP,OC,NU,TR | ἀπο **M**^{a,b,e₁,f,g,i} RP,HF

ⁿ και **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e₄,f,g,h₃,i} **Ⲛ**A,CP,RP,HF,OC,NU | 1 ἐκ **M**^{e,h₂} **ϕ**⁴⁷,C,TR

^o και **f**³⁵ **M**^{a,b,e₄,f,g,h₂,i} **Ⲛ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 ἐκ **M**^{d,e,h₁} **ϕ**⁴⁷,TR

^p ἡ γὰρ ἐξουσία των ἵππων *rell* | 1234 τοπων A | ~ ἦν 21345 **ϕ**⁴⁷ | αι 2 ἐξουσαι αυτων TR

^q ἐστίν *rell* | εἰσιν TR

^r ὄφεσιν **f**³⁵ **M**^{d,e₃,h,i₁} **ϕ**⁴⁷(**Ⲛ**A,C)CP,OC,NU,TR | ὄφεων **M**^{a,b,e₂,f,g,i₂} RP,HF (ομοιος normally takes the dative, but the genitive does occur.)

^s ου **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e₄,f,g,h₂,i} C,CP,RP,HF,OC | ουτε **M**^{e,h₁} A,TR | ουδε **M**^{hpt} **ϕ**⁴⁷**Ⲛ**,NU

^t προσκυνήσωσιν *rell* | προσκυνήσουσιν **ϕ**⁴⁷**Ⲛ**A,C,NU

^u και τα εἰδῶλα *rell* | 13 TR | --- **ϕ**⁴⁷

^v και τα χαλκα **f**³⁵ **M**^{b,d,e,hpt} **ϕ**⁴⁷(**Ⲛ**)A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | 13 **M**^{e₁,h₂,i₄} | --- **M**^{a,f,g,ipt}

^w δυναται **f**³⁵ **M**^{a,e₄,f,gpt,i₁} **ϕ**⁴⁷,CP,RP,HF,OC,TR | δυναται **M**^{a₄,b,d,e,gpt,h,i₂} **ϕ**^{85,115} **Ⲛ**A,C,NU

^x φαρμακειων **f**³⁵ **M**^{d,e,h₂,i} RP,OC,TR | φαρμακιων **M**^{d₁,e₄,gpt} A,CP | φαρμακων **M**^{a,b,f,gpt,h₁} **ϕ**⁴⁷**Ⲛ**C,HF,NU

^y εἶδον **f**³⁵ **M**^{a,d,e₂,f,ipt} CP,RP,HF | 1 ἄλλον **M**^{b,e₃,g,h,ipt} **ϕ**⁴⁷**Ⲛ**A,C,OC,NU,TR (OC is in small print.)

^z ἡ ἴρις **f**³⁵ **M**^{a,b,f,gpt,h₂,i} **ϕ**^{47,115v}(A)(C)CP,RP,HF,OC,NU | 2 **M**^{e,gpt,h₁,i₄} TR | ἴριν **M**^d | 1 θριξ **Ⲛ**

^a αὐτοῦ *rell* | --- TR

^b εἶχεν **f**³⁵ **M**^{d,e,gpt,h₂,i₁} CP,TR | ἔχων **M**^{a,b,f,gpt,h₃,i₂} **Ⲛ**A,C,RP,HF,OC,NU

^c βιβλιδάριον **f**³⁵ **M**^{d,e₁,gpt,h,i₃} CP | βιβλαριδιον **M**^{e₃} **Ⲛ**A,C,NU,TR | βιβλιον **M**^{a,b,f,gpt,i₂} **ϕ**⁴⁷,RP,HF,OC

^d ἀνεωγμενον **f**³⁵ **M**^{a,d,e₄,f,gpt,h₂,i} CP,RP,HF,OC,TR | ἠνεωγμενον **M**^{b,e,gpt,h₁} **ϕ**⁴⁷**Ⲛ**C,NU | --- A

^e τῆς θαλάσσης *rell* | τὴν θαλάσσαν TR

εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς,^f **3** καὶ ἔκραξεν φωνῇ μεγάλη, ὥσπερ λέων μυκᾶται. Καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. **4** Καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταὶ^g ἔμελλον^h γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν,ⁱ «Σφράγισον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί,» καὶ «Μετὰ ταῦτα γράφεις.»^j **5** Καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἤρεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιάν^k εἰς τὸν οὐρανὸν **6** καὶ ὤμοσεν ἐν^l τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισεν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ, καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος οὐκέτι ἔσται.^m **7** ἀλλ'ⁿ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου, ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, τελεσθῆ^o τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὃ^p εὐηγγελίσαστο^q τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφῆτας.^r

8 Καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἡκουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πάλιν λαλοῦσα^s μετ' ἐμοῦ καὶ λέγουσα.^t «Ὑπαγε, λάβε τὸ βιβλιδάριον^u τὸ ἀνεωγμένον^v ἐν τῇ χειρὶ τοῦ^w ἀγγέλου τοῦ ἐστῶτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς.» **9** Καὶ ἀπῆλθον^x πρὸς τὸν ἄγγελον λέγων αὐτῷ, «Δός^y μοι τὸ βιβλιδάριον.»^z Καὶ λέγει μοι· «Λάβε καὶ κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι.» **10** Καὶ ἔλαβον τὸ βιβλιδάριον^a ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἀγγέλου καὶ κατέφαγον αὐτό, καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί

^f της γης *rell* | την γην TR

^g βρονται *rell* | 1 τας φωνας εαυτων TR

^h εμελλον **f**³⁵ **M**^{apt,b,d,e3/5,f,g,ipt} **κ**,CP,RP,HF,OC,TR | ημελλον **M**^{apt,e2/5,h,ipt} A,C,NU | και ημελλον αυτα **ϕ**⁴⁷

ⁱ λεγουσαν *rell* | λεγουσης **ϕ**⁴⁷ | 1 μοι TR

^j μετα ταυτα γραφεις **f**³⁵ **M**^{d2/5,e3/5,i1/4} CP | μη 2 γραφης **M**^{e1/4} TR | μη αυτα γραφης **M**^{a,b,d1/5,e1/6,f,g,h,i} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU (The text has been generally misunderstood since the beginning. Having been told to seal what the thunders uttered, why would John be told he would write it later? So many copyists altered the text, reinforcing the prohibition. However, I take it that the voice was giving two unrelated instructions: not to record the thunders; and to put his notebook aside until later—he is going to be busy interacting with the angel and eating a book, and the voice doesn't want him to be distracted by trying to write at the same time.)

^k την δεξιαν *rell* | --- **M**^{e1/5} A,TR

^l εν **f**³⁵ **M**^{d,e,f2/5,gpt,h2/5,ipt} A,C,CP,OC,NU,TR | --- **M**^{a,b,e2/7,f1/5,gpt,h3/5,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**,RP,HF

^m ουκετι εσται *rell* | 1 εστιν **κ** | ουκ 2 ετι **M**^{e1/5} TR

ⁿ αλλ *rell* | αλλα TR

^o τελεσθη **f**³⁵ **M**^{a1/6,e1/6} CP | και 1 **M**^{d,e,gpt(pt)} TR | και ετελεσθη **M**^{a,b,f,h,i} **ϕ**⁴⁷**κ**A,C,RP,HF,OC,NU (The subjunctive is presumably correct; the indicative doesn't fit; the και could be emphatic, otherwise it doesn't fit either.)

^p ο **f**³⁵ **M**^{d,e1/5} CP | ως **M**^{a,b,e2/5,f,g,h,i} **ϕ**⁴⁷**κ**A,C,RP,HF,OC,NU,TR

^q ευηγγελισατο **f**³⁵ **M**^d CP | ευηγγελισεν **M**^{a,b,ept,f,g,h,i} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU,TR | ευηγγελησε **M**^{e1/5} (I take it that this is an instance of the double accusative with the passive voice [see the related variant sets above and below]; render 'which was announced to His slaves'.)

^r τους δουλους αυτου τους προφητας **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h1/5,i2/5} CP,RP,HF,OC | ~ τοις 3 δουλοις τοις προφηταις **M**^d | ~ 1 εαυτου 245 **M**^{e2/5,h3/5} A,C,NU | ~ 1 εαυτου 2 και 45 **ϕ**⁴⁷**κ** | ~ τοις εαυτου δουλοις τοις προφηταις **M**^{e1/5,i1/5} TR

^s λαλουσα *rell* | λαλουσαν **M**^{e1/5} **κ**A,C,NU

^t λεγουσα *rell* | λεγουσαν **M**^{e1/5} **κ**A,C,NU

^u βιβλιδαριον **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e1/4,f,g,hpt,i} CP,RP,HF,OC | βιβλαριδιον **M**^e **κ**,TR | βιβλιον **M**^{h2/5} A,C,NU

^v ανεωγμενον **f**³⁵ **M**^{a,d,e1/5,f,g,h,i} **ϕ**⁴⁷,CP,RP,HF,OC | ηνεωγμενον **M**^{b,e2/5} **κ**A,C,NU,TR

^w του *rell* | --- TR

^x απηλθον *rell* | απηλθα **M**^{g1/5} **ϕ**⁴⁷A,OC,NU

^y δος **f**³⁵ **M**^{d,e,h3/5,i1/4} CP,TR | δουναι **M**^{a,b,f,g,h2/5,i} **ϕ**⁴⁷**κ**A,C,RP,HF,OC,NU

^z βιβλιδαριον **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e1/5,f,g,h1/5,i} CP,RP,HF,OC | βιβλαριδιον **M**^{e2/5} **ϕ**^{85,115}C,NU,TR | βιβλιον **M**^{h3/5} **ϕ**⁴⁷**κ** | βιβλαριον A

^a βιβλιδαριον **f**³⁵ **M**^{d,e1/4,hpt,i3/5} CP | βιβλιον **M**^{a,b,f,g,hpt,i2/5} **κ**,RP,HF,OC | βιβλαριδιον **M**^e A,C,NU,TR

μου ὡς μέλι γλυκύ. Καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτὸ ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. **11** Καὶ λέγει^b μοι, «Δεῖ σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς, καὶ ἐπὶ^c ἔθνεσιν καὶ γλώσσαις καὶ βασιλεῦσιν πολλοῖς.»

The two witnesses

11:1 Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὁμοῖος ῥάβδῳ. Καὶ εἰστήκει ὁ ἄγγελος λέγων·^d «Ἐγειραι^e καὶ μέτρησον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐν αὐτῷ. **2** Καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν^f τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν,^g καὶ μὴ αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσιν· καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατήσουσιν μῆνας τεσσαράκοντα δύο.^h **3** Καὶ δώσω τοῖς δυσὶν μάρτυσίν μου, καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα, περιβεβλημένοι σάκκους.»

4 Οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαὶ αἱ ἐνώπιον τοῦ Κυρίουⁱ τῆς γῆς ἐστῶσαι.^j **5** Καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει^k ἀδικῆσαι, πῦρ ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. Καὶ εἴ τις θέλει αὐτοὺς ἀδικῆσαι,^l οὕτως^m δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι. **6** Οὗτοι ἔχουσιν ἐξουσίαν κλεῖσαι τὸν οὐρανὸνⁿ ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχη τὰς ἡμέρας^o τῆς προφητείας αὐτῶν·^p καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδάτων στρέφειν αὐτὰ εἰς αἶμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ, ὅσακις ἐὰν θελήσωσιν.^q

7 Καὶ ὅταν τελέσωσιν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν τὸ Θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς Ἀβύσσου ποιήσει μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ νικήσει αὐτοὺς καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς

^b λέγει **f**³⁵ **M**^{d,e,fpt,gpt,h³/₅,ipt} CP,TR | λεγουσιν **M**^{a,b,fpt,gpt,h²/₅,ipt} **ϕ**⁴⁷ **κ**A,RP,HF,OC,NU (Where is the subject for the plural verb?)

^c επι **f**³⁵ **M**^{a,b,d,f,g,ipt} CP,RP,HF | --- **M**^{a¹/₆,e,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **κ**A,C,OC,NU,TR

^d και εισηκει ο αγγελος λεγων **f**³⁵ **M**^b **κ**^c,CP | 1 φωνη λεγουσα **M**^d | 5 **M**^{a,e,f,g,h,i} **ϕ**⁴⁷ A,RP,HF,OC,NU,TR | λέγει **κ** (I take it that the angel shifted position, perhaps with both feet on land—his legs had been spread or straddled, now he stands normally.)

^e εγειραι **f**³⁵ **M**^{apt,b²/₃,dpt,e¹/₃,fpt,h} CP,RP,TR | εγειρε **M**^{apt,b¹/₃,dpt,ept,fpt,g,i} **ϕ**⁴⁷ **κ**A,HF,OC,NU | εγειρον **M**^{e¹/₆}

^f εξωθεν *rell* | εσωθεν **M**^{b,e¹/₃} **κ**

^g εξωθεν **f**³⁵ **M**^{b,d,ept,h²/₃} A,CP,NU | εξω **M**^{a,ept,f,g,h¹/₃,i} **ϕ**⁴⁷,RP,HF,OC,TR | εσω **κ**

^h τεσσαρακοντα δυο **M**^{a¹/₄,b,c¹/₆,d¹/₃,e²/₅,f¹/₃,g¹/₃,h,ipt} (**κ**)CP,OC,TR | 1 και 2 **M**^{a,f²/₃,g²/₃,h¹/₄,i¹/₃} (A)RP,HF([NU]) | μβ' **f**³⁵ **M**^{d²/₃,e³/₅,i¹/₆} **ϕ**⁴⁷

ⁱ κυριου **f**³⁵ **M**^{a,b,e¹/₄,f,g,h,i} **κ**(A)C,CP,RP,HF,OC,NU | θεου **M**^{d,e,i¹/₄} TR

^j εστωσαι **f**³⁵ **M**^{a¹/₃,d,e,g²/₃,h,i²/₃} CP,RP,OC,TR | εστωτες **M**^{a²/₃,b,f,g¹/₃,i¹/₃} **κ**A,C,HF,NU

^k αυτους θελει *rell* | ~ 21 **M**^b **κ** | 1 θελη TR | 1 θελησει **ϕ**⁴⁷

^l θελει αυτους αδικησαι **f**³⁵ **M**^{a,b,e¹/₆,f,g²/₃,h¹/₄,i²/₃} C,CP,RP,HF,OC | ~ 213 **M**^{e²/₃} | ~ 2 θελη 1 **M**^{e¹/₄,g¹/₃} TR | 12 αποκτεναι **M**^d | θεληση 23 **M**^h A,NU | ~ θεληση 32 **κ**(**ϕ**⁴⁷)

^m ουτως *rell* | ουτω [30 assorted mss] OC,TR | --- A

ⁿ εξουσιαν κλεισαι τον ουρανον **f**³⁵ **M**^{d,e,h¹/₅,i²/₅} **κ**,CP,TR | την 1234 **M**^{h³/₅} **ϕ**⁴⁷ (A,C)NU | ~ 3412 **M**^{a,b,f,g,i³/₅} RP,HF | ~ 1342 OC

^o υετος βρεχη τας ημερας **f**³⁵ **M**^{a,b,d²/₃,e³/₅,f,g,hpt(pt),i²/₃} **ϕ**⁴⁷ **κ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 βρεχει 34 **M**^{d¹/₃,i¹/₃} | ~ 21 εν ταις ημεραις **M**^{e¹/₄} | ~ 21 εν ημεραις TR

^p της προφητειας αυτων *rell* | ~ 312 **M**^{ept} TR

^q εν (**ϕ**⁴⁷,TR) παση πληγη οσακις (ωσακις **M**^{e¹/₃}) εαν (αν **M**^{h,i¹/₄} C) θελησωσιν (θελησωσιν C; θελωσιν **ϕ**⁴⁷) **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i¹/₄} (**ϕ**⁴⁷) **κ**A(C)CP,OC,NU(TR) | ~ 4 (ωσακις **M**^{ept}) 56123 **M**^{a,b,f,g,i} RP,HF

8—καὶ τὰ πτώματα^τ αὐτῶν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης (ἥτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα καὶ Αἴγυπτος), ὅπου καὶ^ς ὁ Κύριος αὐτῶν^ι ἐσταυρώθη.

9 Καὶ βλέπουσιν^υ ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἐθνῶν τὰ πτώματα^ν αὐτῶν ἡμέρας τρεῖς^ω ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφήσουσιν^χ τεθῆναι εἰς μνήμα.^γ 10 Καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν^z ἐπ’ αὐτοῖς, καὶ εὐφρανθήσονται^α καὶ δῶρα πέμψουσιν^β ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφητῆται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.

11 Καὶ μετὰ^ε τρεῖς ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσηλθεν ἐπ’ αὐτοὺς^δ καὶ ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν^ε ἐπὶ τοὺς θεωροῦντας αὐτούς. 12 Καὶ ἤκουσα^φ φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης^ε αὐτοῖς, «Ἀνάβητε^η ὧδε.» Καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. 13 Καὶ ἐν^ι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ^ι ἐγένετο σεισμὸς μέγας καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσεν, καὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ. Καὶ οἱ λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.)

14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν. Ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη, ἰδοὺ,^κ ἔρχεται ταχύ.

^τ τα πτώματα **f**³⁵ **M**^{b,d,e,g¹/₅,h³/₅,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**,CP,TR | το πτώμα **M**^{a,f,g²/₅,h²/₅,ipt} A,C,RP,HF,OC,NU (The plural is presumably correct.)

^ς καὶ **f**³⁵ **M**^{a,d,e¹/₅,f,g²/₅,h¹/₅} **κ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | --- **M**^{b,e,g¹/₅,i²/₅} **ϕ**⁴⁷

^ι αὐτων *rell* | ημων TR | --- **ϕ**⁴⁷**κ**

^υ βλέπουσιν *rell* | βλέψουσιν TR

^ν τα πτώματα **f**³⁵ **M**^{d,e,h³/₅,ipt} CP,TR | το πτώμα **M**^{a,b,f,g,h²/₅,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**(A)C,RP,HF,OC,NU (The plural is presumably still correct.)

^ω τρεις **f**³⁵ **M**^{a,b,e,f,g,h²/₅,i} CP,RP,HF | 1 καὶ **M**^{d,e¹/₅,h³/₅} **ϕ**⁴⁷**κ**(A,C)OC,NU,TR (ημισυ following a numeral occurs both with and without the intervening καὶ since ancient times.)

^χ ἀφήσουσιν **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,hpt,i} CP,RP,HF,OC,TR | ἀφίουσιν **M**^{d,ept,hpt} **κ**A,C,NU

^γ μνημα *rell* | μνηματα TR | μνημιον C

^z χαίρουσιν *rell* | χαρουσιν TR

^α εὐφρανθήσονται **f**³⁵ **M**^{a,b,e⁴/₅,f,g,hpt,i} CP,RP,HF,OC,TR | εὐφραίνονται **M**^{d,e,hpt} **ϕ**⁴⁷**κ**(A)C,NU

^β πέμψουσιν **f**³⁵ **M**^{d¹/₅,e,gpt,h} A,C,CP,OC,NU,TR | πεμπουσιν **M**^d **κ** | δωσουσιν **M**^{a,b,e¹/₅,f,gpt,i} RP,HF ('send' is stronger than 'give'.)

^ε μετὰ **f**³⁵ **M**^{a¹/₅,d²/₅,e³/₅,h²/₅,i²/₅} **κ**,CP | 1 τας **M**^{a,b,d³/₅,e²/₅,f,g,h³/₅,i³/₅} **ϕ**⁴⁷A,C,RP,HF,OC,NU,TR (One would expect the article, except that it is this resurrection that defines the time the bodies were in the street.)

^δ ἐπ' αὐτοὺς **f**³⁵ **M**^{a¹/₅,d⁴/₅,gpt,ipt} CP,TR | εἰς 2 **M**^{a,b,e¹/₅,f,gpt,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**,RP,HF,OC | ἐν αὐτοῖς **M**^{d,e¹/₅,h¹/₅} A,NU | αὐτοῖς **M**^{ept,hpt} C (ἐπι with the accusative emphasizes that the 'breath' had just arrived.)

^ε μέγας ἐπέπεσεν **f**³⁵ **M**^{a¹/₅,e¹/₅,g,hpt,ipt} A,C,CP,OC,NU | ~ 21 **M**^{d²/₅} | 1 ἐπέσεν **M**^{a²/₅,b,e²/₅,f,hpt,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**,RP,HF,TR

^φ ἤκουσα **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e,f,g,hpt,i} **ϕ**⁴⁷CP,RP,HF,OC | ἤκουσαν **κ**A,C[+4 mss]NU,TR | ἀκουσονται **M**^{hpt}

^ε φωνῆς μεγάλης ... λεγούσης **f**³⁵ **M**^{d,e,h¹/₅,i¹/₅} **ϕ**⁴⁷**κ**C,CP,NU | φωνὴν μεγάλην ... λεγούσαν **M**^{a,b,f,g,h,i} **ϕ**¹¹⁵A,RP,HF,OC,TR

^η ἀνάβητε *rell* | ἀναβατε **ϕ**⁴⁷**κ**A,C,NU

^ι καὶ ἐν **f**³⁵ **M**^{b,d,e,gpt,h³/₅,ipt} **ϕ**⁴⁷**κ**A,C,CP,RP,OC,NU,TR | 2 **M**^{a,f,gpt,h²/₅,ipt} HF

^ι ἡμερα **f**³⁵ **M**^{a,b,d,e¹/₅,f,g,h¹/₅,i} CP,RP,HF,OC | ὠρα **M**^{e,h¹/₄} **κ**A,C,NU,TR

^κ ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἰδοὺ **f**³⁵ **M**^{a,b,e¹/₅,f,gpt,i} CP,RP,HF,OC | ~ 51234 **M**^{e¹/₅,gpt,h} (**κ**)A,C,NU,TR | ~ 5342 **M**^d | 1234 **M**^{e¹/₅} | ~ 342 **M**^{e¹/₅}

The seventh trumpet

15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισεν, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαι.¹ «Ἐγένετο ἡ βασιλεία^m τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.» **16** Καὶ οἱ εἴκοσι τέσσαρεςⁿ πρεσβύτεροι, οἱ^o ἐνώπιον^p τοῦ Θεοῦ καθήμενοι^q ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπεσον^r ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ **17** λέγοντες· «Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος,^s ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν μεγάλην καὶ ἐβασίλευσας. **18** Καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν^t κριθῆναι καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς δούλοις σου τοῖς προφήταις, καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ^u τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά σου, τοῖς μικροῖς καὶ τοῖς μεγάλοις,^v καὶ διαφθεῖραι τοὺς διαφθείραντας^w τὴν γῆν.» **19** Καὶ ἠνοιγῆ^x ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ^y ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης τοῦ Κυρίου^z ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ. Καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταὶ^a καὶ χάλαζα μεγάλη.

Parenthesis—partly historical

The woman, the Child, the dragon

12:1 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ· γυνὴ περιβεβλημένη τὸν ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα. **2** Καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα^b ἔκραζεν ὠδίνουσα^c καὶ βασανιζομένη τεκεῖν.

¹ λέγουσαι **f**³⁵ **M**^{apt,b,d,e,f,gpt,h,i} **ϕ**^{47,115} **NC,CP,RP,OC,TR** | λέγοντες **M**^{apt,f⁴,gpt} **A,HF,NU** (The subject of the verb is ‘voices’, fem. pl.)

^m ἐγενετο η βασιλεια (**κ**) *rell* | ἐγενοντο αι βασιλεια **M**^{e,g¹/₂} **TR**

ⁿ οι εικοσι τεσσαρες **M**^{apt,b,c¹/₂,d¹/₂,e²/₂,f,hpt,i} **C,CP,RP,HF,OC,NU** | 1 κδ' **f**³⁵ **M**^{apt,d²/₂,e¹/₂,g,h¹/₂} **ϕ**⁴⁷ | 12 και 3 **TR** | 23 **κA**

^o οι *rell* [**NU**] | --- **M**^{e,gpt,h¹/₄} **ϕ**⁴⁷ **A**

^p ενωπιον **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i¹/₂} **ϕ**⁴⁷ **κA,C,CP,NU,TR** | 1 του θρονου **M**^{a,b,f,g,i²/₂} **RP,HF,OC** (OC is in small print.)

^q καθημενοι **f**³⁵ **M**^{d,e,f¹/₂,hpt} **ϕ**¹¹⁵ **0308,A,CP,RP,NU,TR** | οι καθηνται **M**^{a,b,f,g,i} **κ,HF,OC** | καθηνται **M**^{hpt} **ϕ**⁴⁷ **C**

^r επεσον **f**³⁵ **M**^{apt,b²/₂,d,ept,f,h,i²/₂} **CP,RP,HF** | επεσαν **M**^{apt,b¹/₂,ept,g,i¹/₂} **ϕ**⁴⁷ **κA,C,OC,NU,TR**

^s και ο ερχομενος **f**³⁵ **M**^{d,e¹/₂,hpt,i¹/₂} **CP,OC,TR** | 1 **ϕ**^{47,115} **0308,κC** | --- **M**^{a,b,c,f,g,hpt,i²/₂} **A,RP,HF,NU** (OC is in small print.)

^t νεκρων *rell* | εθνων **M**^{hpt} **OC**

^u και *rell* | --- **M**^{d,e} **OC**

^v τοις μικροις και τοις μεγαλοις *rell* | τους μικρους 3 τους μεγαλους (**ϕ**⁴⁷) **κA,C,NU**

^w διαφθειραντας **f**³⁵ **M**^{a¹/₂,b,d¹/₂,fpt,gpt,ipt} **C,OC** | διαφθειροντας **M**^{a,c¹/₂,d,ept,fpt,gpt,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **κA,CP,RP,HF,NU,TR** | φθειροντας **M**^{ept} (The context calls for the aorist tense, but this verb usually appears in the 2nd aorist, so the unfamiliar 1st aorist was changed to the present, a change of just one letter. The aorist receives some attestation from all nine groups, which means that it was not invented in the middle ages—if the present were original, why would copyists from all traditions change it to an unfamiliar form? Hoskier lists nine variants.)

^x ηνοιγη **f**³⁵ **M**^{b,d,e,gpt,h} **ϕ**⁴⁷ **A,C,CP,RP,OC,NU,TR** | ηνοιχθη **M**^{a,f,gpt,i} **HF** | ηνουγη **κ**

^y θεου *rell* | 1 ο **M**^{b,h} **A,C,OC,NU**

^z του κυριου **f**³⁵ **M**^{a,f,gpt(pt),i} **ϕ**⁴⁷ **CP,RP,HF** | 1 θεου **M**^{h¹/₄} **κ** | αυτου **M**^{b,d,e,hpt} **A,C,NU,TR** | 2 **OC**

^a φωναὶ και βρονται **f**³⁵ **M**^{a,f,g,ipt} **CP,RP,HF** | 1232 σεισμος **M**^{e,h²/₂,ipt} **κA,C,OC,NU,TR** | ~ 3212 σεισμος **M**^{(b),d,h¹/₂}

^b εχουσα *rell* | 1 και **κC,NU** | εχουσαν και **ϕ**⁴⁷

^c εκραζεν (εκραζεν **M**^{a¹/₂,b¹/₂,gpt}) ωδινουσα **f**³⁵ **M**^{a,b,c¹/₄,f,g,i} (**C**) **CP,RP,HF,OC** | κραζει 2 **M**^{d,ept,h} (**ϕ**⁴⁷) **κ(A)(NU)TR** | ~ 2 κραζει **M**^{e¹/₂}

3 Καὶ ὄφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἰδοὺ, δράκων μέγας πυρρός,^d ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα.^e 4 Καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν.

Καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τικτεῖν,^f ἵνα ὅταν τέκη τὸ Τέκνον αὐτῆς καταφάγη. 5 Καὶ ἔτεκεν Υἱόν, ἄρρενα,^g ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν^h ῥάβδῳ σιδηρᾷ. Καὶ ἠρπάγηⁱ τὸ Τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς^j τὸν θρόνον αὐτοῦ. 6 Καὶ ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον ὅπου ἔχει ἐκεῖ^k τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ^l τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ ἐκτρέψωσιν^m αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἑξήκοντα.

Satan excluded from heaven

7 Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαιⁿ μετὰ^o τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησεν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, 8 καὶ οὐκ ἴσχυσεν,^p οὐδὲ^q τόπος εὐρέθη αὐτῷ^r ἔτι ἐν τῷ οὐρανῷ. 9 Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις^s ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος Διάβολος καὶ^t Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην· ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ^u ἐβλήθησαν. 10 Καὶ ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν·^v «Ἄρτι ἐγένετο ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις, καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ὅτι κατεβλήθη^w ὁ κατηγοροῦς^x τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατηγορῶν αὐτῶν^y ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. 11 Καὶ αὐτοὶ ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα

^d μέγας πυρρός **f**³⁵ **M**^{d1/2, e1/2, i1/2} A, CP, NU, TR | 1 πυρρός **M**^{d2/2, e2/2, h1/2} | ~ 21 **M**^{a1/2, fpt, gpt, h2/2, i1/4} **ϕ**^{47, 115} **κ**, OC | ~ πυρρός 1 **M**^{a, bpt, fpt, gpt, h1/2, ipt} C, RP, HF (All the families have some division; the evidence for the word order looks like this: 'great, fiery' **f**³⁵ **M**^{a1/2, b1/2, d, e, h1/2, i1/2} A; 'fiery, great' **M**^{a, b, e1/2, f, g, h2/2, i} **ϕ**^{47, 115} **κ**C. The evidence for the spelling looks like this: πυρρός **f**³⁵ **M**^{a1/4, b1/2, d1/2, e2/2, fpt, gpt, hpt, ipt} **ϕ**^{47, 115} **κ**A; πυρρός **M**^{a, b2/2, d2/2, e2/2, fpt, gpt, hpt, ipt} C.)

^e ἑπτὰ διαδήματα *rell* | ~ 21 TR | διαδήματα **M**^{epi}

^f τικτεῖν **f**³⁵ **M**^{h1/4} CP | τεκεῖν **M**^{a, b, d, e, f, g, h, i} **κ**A, C, RP, HF, OC, NU, TR (Representatives of **M**^{a, d, e} join **f**³⁵.)

^g ἄρρενα *rell* | ἀρσεν A, C, NU | ἀρσένα **M**^{epi, hpt}

^h ἐν *rell* | --- **M**^{dpt, ept, h1/2} C

ⁱ ἠρπάγη **f**³⁵ **M**^{a1/2, i1/4} **κ**, CP | ἠρπασθη **M**^{a, b, d, e, f, g, h, i} **ϕ**⁴⁷ A, C, RP, HF, OC, NU, TR (Both are passive indicative, the choice being between 2nd or 1st aorist.)

^j πρὸς *rell* | --- **M**^e TR

^k ἐκεῖ *rell* | --- **M**^{e1/2, hpt} C, TR

^l ἀπὸ **f**³⁵ **M**^{d1/4, e, h} **ϕ**⁴⁷ **κ**A, C, CP, OC, NU, TR | ὑπὸ **M**^{a, b, d, f, g, i} RP, HF

^m ἐκτρέψωσιν **f**³⁵ **M**^{a, f, g, i2/2} CP, RP, HF | τρεφῶσιν **M**^{a1/2, b, d, e, h, i1/2} A, OC, NU, TR | τρεφουσιν **M**^{e1/2} **κ**C

ⁿ τοῦ πολεμῆσαι **f**³⁵ **M**^{h1/2, i1/2} A, C, CP, OC, NU | 2 **M**^{a, b, d, e, f, g, h2/2, i2/2} **ϕ**⁴⁷ **κ**, RP, HF | ἐπολεμήσαν TR (Render 'were to fight'; the dragon knew that Michael had received the order, so he decided to get in the first blow.) (OC is in small print.)

^o μετὰ *rell* | κατὰ TR

^p ἴσχυσεν **f**³⁵ **M**^{a, b, f, g, i} A, CP, RP, HF, OC, NU | ἴσχυσαν **M**^{a1/2, d, e, h} **ϕ**⁴⁷ C, TR | ἴσχυσαν πρὸς αὐτὸν **κ**

^q οὐδε *rell* | οὐτε **M**^e TR

^r εὐρεθη αὐτῷ **f**³⁵ **M**^{a, b, e1/2, f, g, h1/2, i2/2} CP, RP, HF, OC | 1 αὐτῶν **M**^{e, h3/2, i1/2} A, C, NU, TR | ~ αὐτῶν 1 **M**^{d, h1/2} **ϕ**⁴⁷ | 1 **κ**

^s ὁ μέγας ὁ ὄφις *rell* | ~ 3412 **M**^{a1/2, h1/4} OC

^t καὶ **f**³⁵ **M**^{a, b, d, e1/2, f, g, h1/2, i2/2} CP, RP, HF | 1 ὁ **M**^{e, h, i1/2} A, C, OC, NU, TR | ὁ **κ** (OC is in small print.)

^u μετ' αὐτοῦ *rell* | --- **M**^{(d)e}

^v ἐν τῷ οὐρανῷ λεγούσαν *rell* | ~ 4123 **M**^{epi} TR

^w κατεβλήθη **f**³⁵ **M**^{e, g1/2, i1/2} CP, TR | ἐβλήθη **M**^{a, b, d, f, g2/2, h, i2/2} **ϕ**⁴⁷ **κ**A, C, RP, HF, OC, NU (Since the simple form of the verb has already occurred three times in the verse above, there may have been assimilation to it. If I were that voice I would cheerfully use the heightened form!)

^x κατηγοροῦς *rell* | κατηγορῶ A, NU

^y αὐτῶν **f**³⁵ **M**^{a, b, e2/2, f, g, h2/2, i} **κ**C, CP, RP, HF, OC, TR | αὐτοὺς **M**^{d, e3/2, g1/4, h1/2} **ϕ**⁴⁷ A, NU

τοῦ Ἄρνιου καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ἄχρι θανάτου. **12** Διὰ τοῦτο εὐφραίνεσθε, οἱ^z οὐρανοί, καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες. Οὐαὶ τῇ γῆ καὶ τῇ θαλάσσει,^a ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέγαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.»

Satan persecutes the woman

13 Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξεν τὴν γυναῖκα ἣτις ἔτεκεν τὸν ἄρρενα.^b **14** Καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικί^c δύο πτέρυγες τοῦ ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον, εἰς τὸν τόπον αὐτῆς, ὅπως τρέφεται^d ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἡμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσώπου τοῦ ὄφεως. **15** Καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς^e ὕδωρ ὡς ποταμὸν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ.^f **16** Καὶ ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικί, καὶ ἠνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς καὶ κατέπιεν τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. **17** Καὶ ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικί καὶ ἀπῆλθεν ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ.^g

Various Vignettes

A beast from the sea

13:1 Καὶ ἐστάθην^h ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης, καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης Θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτὰ,ⁱ καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα^j βλασφημίας. **2** Καὶ τὸ Θηρίον ὃ εἶδον ἦν ὅμοιον^k παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκτου,^l καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ὡς στόμα λέοντος. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ καὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. **3** Καὶ^m μίαν ἐκⁿ τῶν κεφαλῶν αὐτοῦ ὡσεὶ^o ἐσφαγμένην εἰς θάνατον, καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ ἐθεραπεύθη. Καὶ ἐθαύμασεν^p ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ Θηρίου.

^z οἱ **f**³⁵ **M**^{a1/6,b1/4,d,e2/3,h2/3,ipt} **A**,**CP**[**NU**]**TR** | --- **M**^{a,b,e2/3,f,g,h1/3,ipt} **NC**,**RP**,**HF**,**OC**

^a τῆ γῆ καὶ τῆ θαλάσσει **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,g,hpt,i} **CP**,**RP**,**HF** | τὴν γῆν 3 τὴν θαλάσσει **M**^{d,e2/3,hpt} (**NC**),**OC**,**NU** | τοὺς κατοικοῦσι τὴν γῆν 3 τὴν θαλάσσει **M**^{e1/4} **TR** | τὴν ἀγαπῆν 3 τὴν θαλάσσει **A**

^b ἀρρενα *rell* | ἀρσενα **M**^{hpt} **NC**,**NU** | ἀρσεναν **A**

^c γυναικί **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,gpt,hpt,i} **PC**⁴⁷,**CP**,**RP**,**HF**,**OC**,**TR** | 1 αἱ **M**^{d,e2/3,gpt,hpt} **A**,**C**,**NU**

^d ὅπως τρέφεται **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,g,i2/3} **CP**,**RP**,**HF**,**OC** | ὅπου τρέφεται **M**^{a1/6,d,e2/3,hpt} **PC**⁴⁷,**A**,**C**,**NU**,**TR**

^e ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς γυναικὸς (**PC**⁴⁷) *rell* | ~ 5671234 **M**^{e1/3} **TR**

^f αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιῆσῃ *rell* | ~ 312 **C** | ταυτὴν 23 **M**^e **TR**

^g Ἰησοῦ *rell* | τοῦ 1 **M**^{e1/3,gpt} **CP** | τοῦ θεοῦ **NC** | τοῦ 1 χριστοῦ **TR**

^h ἐστάθην *rell* | ἐστάθη **PC**⁴⁷,**A**,**C**,**NU**

ⁱ κέρατα δέκα καὶ κεφαλὰς ἐπτὰ *rell* | ~ 45312 **TR**

^j ὀνόματα **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/4,f,g,h2/3,i} **A**,**CP**,**RP**,**HF**,**OC**[**NU**] | ὄνομα **M**^{d,e,h2/3} **PC**⁴⁷,**NC**,**TR**

^k ὅμοιον **f**³⁵ **M**^{a,f,g,h,i} **NC**,**A**,**C**,**CP**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU**,**TR** | ~ 21 **M**^{b,d} | 2 **M**^e **PC**⁴⁷

^l ἀρκτου **f**³⁵ **M**^{d1/3,e1/4,gpt,hpt,i1/3} **CP**,**TR** | ἀρκου **M**^{a,b,d2/3,e,f,gpt,hpt,i2/3} **PC**⁴⁷,**A**,**C**,**RP**,**HF**,**OC**,**NU**

^m καὶ *rell* | 1 εἶδον **TR**

ⁿ ἐκ *rell* | --- **M**^e **TR**

^o ὡσεὶ **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,i2/3} **CP**,**RP**,**HF** | ὡς **M**^{d,e,h,i1/3} **PC**⁴⁷,**A**,**C**,**OC**,**NU**,**TR**

^p ἐθαύμασεν **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/4,f,g,h,i} **NC**,**CP**,**RP**,**HF**,**OC** | ἐθαύμασθη ἐν **M**^{d2/3,e} **TR** | ἐθαύμασθη **M**^{d1/3} **PC**⁴⁷,**A**,**NU** | ἐθαύμασθη **C**

4 Καὶ προσεκύνησαν τῷ δράκοντι^q τῷ δεδωκότι^r τὴν^s ἐξουσίαν τῷ Θηρίῳ· καὶ προσεκύνησαν τῷ Θηρίῳ^t λέγοντες, «Τίς ὅμοιος τῷ Θηρίῳ, καὶ^u τίς δυνατὸς^v πολεμῆσαι μετ’ αὐτοῦ;» 5 Καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα, καὶ βλασφημίαν·^w καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία πόλεμον ποιῆσαι^x μῆνας τεσσαράκοντα δύο.^y 6 Καὶ ἤνοιξεν τὸ^z στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίαν^a πρὸς τὸν Θεόν, βλασφημῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς^b ἐν τῷ οὐρανῷ σκηνοῦντας. 7 Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον^c μετὰ τῶν ἁγίων καὶ νικῆσαι αὐτούς. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν^d καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος. 8 Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ^e πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ^f γέγραπται τὸ ὄνομα^g ἐν τῷ Βιβλίῳ^h τῆς Ζωῆς τοῦ Ἄρνιου, τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου.

9 Εἴ τις ἔχει οὖς, ἀκουσάτω. 10 Εἴ τις ἔχει αἰχμαλωσίαν, ὑπάγει·ⁱ εἴ τις ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ,^j δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ^k ἀποκτανθῆναι. Ὡδέ ἐστὶν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

A beast from the land

11 Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχεν κέρατα δύο^l ὅμοια ἀρνίῳ καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. 12 Καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου Θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ· καὶ ἐποίει^m τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦνταςⁿ ἵνα

^q τῷ δράκοντι *rell* | τον δράκοντα *κ,TR*

^r τῷ δεδωκότι *f³⁵ M^{a,e/4,f,g,i} CP,RP,HF,OC* | οτι εδωκεν *M^{b,d,ept,h} Ϝ⁴⁷ κA,C,NU* | ος εδωκεν *M^{e/4} TR*

^s τὴν *rell* | --- *TR*

^t καὶ προσεκυνησαν τῷ θηριῳ *rell* | 12 το θηριον *M^d A,TR* | --- *M^{ept}* | --- *Ϝ⁴⁷* omits a further four words

^u καὶ *f³⁵ M^{a,1/5,b,d,e,h,ipt} Ϝ⁴⁷ κA,C,CP,RP,NU* | --- *M^{a,f,g,ipt} HF,OC,TR*

^v δυνατος *f³⁵ M^{a,f,g,i} CP,RP,HF* | δυναται *M^{a,1/5,b,d,e,h} Ϝ⁴⁷ κA,C,OC,NU,TR*

^w βλασφημιαν *f³⁵ M^{a,e,3/5,f,gpt,i/4} CP,RP,HF,OC* | βλασφημα *M^{b,d,e,1/5,h,2/5,i/4} A* | βλασφημιας *M^{a,1/5,e,1/5,h,1/5,ipt} Ϝ⁴⁷ κC,NU,TR* | βλασφημια *M^{g,1/5,h,1/5}*

^x ἐξουσια πολεμον ποιησαι *f³⁵ M^{a,b,ept,f,g,i,2/5} CP,RP,HF,OC* | 13 *M^{d,ept,h,i,1/5} Ϝ⁴⁷ A,C,NU,TR* | 3 ο θελει *κ*

^y τεσσαρακοντα δυο *rell* | τεσσαρακοντα 2 *κC* | 1 καὶ 2 *M^{ept} (A)[NU]* | μβ’ *M^{d,e,1/5,h/4} Ϝ⁴⁷*

^z το *rell* | --- *M^{a,1/5,ipt}*

^a εἰς βλασφημιαν *rell* | 1 βλασφημιας *M^b κA,C,NU* | βλασφημησαι *Ϝ⁴⁷*

^b τοὺς *f³⁵ M^{a,b,f,g,hpt,ipt} κA,C,RP,HF,OC,NU* | καὶ 1 *M^{a,1/5,d,e,hpt,ipt} CP,TR* | --- *Ϝ⁴⁷*

^c ποιησαι πολεμον *f³⁵ M^{a,d,e,1/5,f,g,h,i} κ,CP,RP,HF,NU* | ~ 21 *M^b OC,TR* | --- *M^e Ϝ⁴⁷ A,C* (These MSS omit the whole first compound clause.)

^d φυλην *f³⁵ M^{e,2/5} Ϝ⁴⁷,CP,TR* | 1 καὶ λαον *M^{a,b,d,e,1/5,f,g,h,i} κA(C)RP,HF,OC,NU*

^e αὐτω *f³⁵ M^{a,1/5,d,1/5,e,gpt,h,3/5,i,2/5} κ,CP,RP,TR* | αὐτον *M^{a,b,d,f,gpt,h,2/5,i,1/5} Ϝ⁴⁷ A,C,HF,OC,NU*

^f ὧν ου *rell* | 1 ουτε *M^{a,2/5,g/4}* | ου ου *C,NU* | 1 *κ* | ουαι *A*

^g το ονομα *f³⁵ M^{a,b,ept,f,g,i} CP,RP,HF,OC* | 12 αὐτου *M^{h,2/5} A,C,NU* | τα ονοματα *M^{d,ept,i/4} TR* | τα ονοματα αὐτων *M^{h,2/5} Ϝ⁴⁷ κ*

^h τῷ βιβλίῳ *Ϝ¹¹⁵ rell* | 2 *C* | βιβλῳ *κ[+11 assorted mss]* | τῇ βιβλίῳ *M^{e,1/5} Ϝ^{47v},TR*

ⁱ εχει αἰχμαλωσιαν υπαγει *f³⁵ M^{a,e,1/5,f,gpt,i} CP,RP,HF* | εἰς 23 *M^{d,ept,h} κC* | 2 συναγει *M^{e,1/5}* | 2 συναγει εἰς 23 *TR* | εἰς 2 εἰς 23 *A,NU* | εἰς 2 απαγει εἰς 23 *M^b OC* | αἰχμαλωτιζει εἰς 23 *M^{ept}* | 5 other readings (Render, “if anyone has captivity, he goes away”—anyone who has been appointed to captivity will certainly be taken away; being less than transparent the Text gave rise to evasive action.)

^j αποκτενει (-εινει *M^{d,2/5} κ*; -εννει *M^{bpt,h/4} OC*) *f³⁵ M^{a,1/5,b,d,e,g,h,ipt} (κ)C,CP,RP(OC)TR* | --- *M^{a,f,ipt} HF* | αποκτανθηναι *A,NU* (*OC* is in small print.)

^k ἐν μαχαίρα *f³⁵ M^{b,d,e,g,h} (κA,C)CP,RP,OC(NU)TR* | --- *M^{a,f,i} HF*

^l δυο *f³⁵ M^{a,1/4,b,d,e,g,h,i,2/7} (Ϝ⁴⁷)κA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR* | --- *M^{a,f,i}* (*OC* is in small print.)

^m ἐποιει *f³⁵ M^{a,e,1/5,f,g/4,h,3/5,ipt} CP,RP,HF* | ποιει *M^{d,e,g,h,ipt} Ϝ⁴⁷ κA,C,OC,NU,TR* | ποιησει *M^b*

ⁿ ἐν αὐτῇ κατοικουντας *rell* | ~ 312 *C,TR*

προσκυνήσωσιν^ο τὸ Θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἔθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ.
13 Καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, καὶ πῦρ ἵνα^ρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίη^η ἐπὶ^τ τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. **14** Καὶ πλανᾷ τοὺς ἐμούς,^ς τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι ἐνώπιον τοῦ Θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ, ὃ εἶχεν^ι τὴν πληγὴν^υ τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησεν.^ν
15 Καὶ ἐδόθη αὐτῷ πνεῦμα δοῦναι^ω τῇ εἰκόνι τοῦ Θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ Θηρίου, καὶ ποιήσῃ^χ ὅσοι^ν ἐὰν^ζ μὴ προσκυνήσωσιν τῇ εἰκόνι^α τοῦ Θηρίου ἵνα^β ἀποκτανθῶσιν. **16** Καὶ ποιεῖ πάντας—τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δούλους—ἵνα δῶσιν^ο αὐτοῖς χαράγματα^δ ἐπὶ τῆς^ε χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ τῶν μετώπων^φ αὐτῶν, **17** καὶ ἵνα μὴ τις δύνηται^ς ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι εἰ μὴ ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ Θηρίου^η ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. **18** Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν· ὁ ἔχων νοῦν^ι ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ Θηρίου, ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστίν—καὶ^ι ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ ἐστίν^κ χξς´.^λ

^ο ἵνα προσκυνήσωσιν *rell* | 1 προσκυνήσουσιν $\mathfrak{P}^{47}A,C,NU$ | προσκυνῖν $\mathfrak{X}$

^ρ καὶ πῦρ ἵνα $\mathfrak{F}^{35} M^{a,f,g,i} CP,RP,HF,OC$ | ~ 312 ποιη $M^{ept,h} \mathfrak{X}A(C)NU,TR$ | ~ 312 ποιεῖ M^{ept} | ~ 312 ποιήσῃ $M^b \mathfrak{P}^{47}$ | ~ 3 ἐν πλανῆ ποιη 2 M^d

^η ἐκ του ουρανου καταβαινη $\mathfrak{F}^{35} M^{a,f,(g),i} CP,RP,HF,OC$ | 123 καταβηναι $M^b \mathfrak{P}^{47}$ | 123 καταβαινειν $M^{d,hpt} A(C)NU$ | ~ καταβαινειν 123 $M^{e,hpt} \mathfrak{X},TR$

^τ ἐπι $\mathfrak{F}^{35} M^{a,f,g,i} \mathfrak{P}^{47},CP,RP,HF$ | εἰς $M^{b,d,e,h} \mathfrak{X}A,C,OC,NU,TR$

^ς τους εμούς $\mathfrak{F}^{35} M^{a,f,ipt} CP,RP,HF$ | --- $M^{b,d,e,g,h,ipt} \mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X}A,C,OC,NU,TR$

^ι ο ειχεν $\mathfrak{F}^{35} M^{a,e,1/2,f,h,1/2,i} CP,RP,HF$ | ω 2 M^g | 1 εχει $M^{ept,hpt} \mathfrak{X},TR$ | ος εχει $M^{b,d,e,1/4} \mathfrak{P}^{47}A,C,NU$ | ος 2 OC

^υ την πληγην $\mathfrak{F}^{35} M^{b,d,e,g,h,i,1/2} \mathfrak{P}^{47}A,C,CP,RP,OC,NU,TR$ | 2 $M^{a,f,i,2/3} HF$ | πληγης $\mathfrak{X}$

^ν της μαχαίρας και ἐζησεν $\mathfrak{F}^{35} M^{b,d,e,h,i,1/2} CP,OC,TR$ | 1 μαχαίρης 34 ($\mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X}A,C,NU$) | ~ 34 απο 12 $M^{a,f,gpt,i,2/3} RP,HF$ | ~ 34 απο της πληγης 12 M^{ept}

^ω πνευμα δουναι $\mathfrak{F}^{35} M^{a,b,e,1/4,f,g,i,2/3} CP,RP,HF,OC$ | ~ 21 $M^{d,e,h,i,1/2} \mathfrak{X}A,NU,TR$ | 1 C

^χ ποιήσῃ *rell* | ποιήσῃ $M^{bpt,dpt,e,1/2,g} \mathfrak{X}$ | C omits whole sentence

^ν ὅσοι *rell* | ἵνα 1 $A[NU]$

^ζ εαν $\mathfrak{F}^{35} M^{a,b,f,g,h,1/2,i} A,RP,HF,OC,NU$ | αν $M^{d,e,hpt} \mathfrak{X},TR$ | --- $M^{h,1/2} CP$

^α τη εικονι *rell* | την εικονα $M^{ept} A,TR$

^β ἵνα $\mathfrak{F}^{35} M^{ept} CP,OC,TR$ | --- $M^{a,b,d,ept,f,g,h,i} \mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X}A,C,RP,HF,NU$ (OC is in small print.)

^ο δωσιν $\mathfrak{F}^{35} M^{b,d,2/7,ept,hpt,i,1/4} \mathfrak{X}A,C,CP,NU$ | δωσωσιν $M^{apt,d,3/5,f,2/3,g,ipt} RP,HF$ | δωσουσιν $M^{a,3/5,e,1/2,f,1/2,i,1/2} OC$ | δωση $M^{e,1/2,hpt} TR$

^δ χαράγματα $\mathfrak{F}^{35} M^{a,f,g,ipt} \mathfrak{P}^{47},CP,RP,HF$ | χάραγμα $M^{b,d,e,h,ipt} \mathfrak{X}A,C,OC,NU,TR$

^ε της $\mathfrak{F}^{35} M^{a,1/2,b,d,e,g,h,i,3/5} \mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X}A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR$ | --- $M^{a,2/3,f,i,2/5}$

^φ των μετωπων $\mathfrak{F}^{35} M^{a,1/2,b,1/4,d,e} \mathfrak{P}^{47}(CP)OC,TR$ | το μετωπον $M^{a,2/3,b,f,g,h,i} \mathfrak{X}A,RP,HF,NU$ | του μετωπου C

^ς δυναται $\mathfrak{F}^{35} M^{a,2/5,b,d,1/2,e,1/2,h,2/5,i,1/2} \mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X}A,C,CP,OC,NU,TR$ | δυναται $M^{a,3/5,d,e,f,g,h,3/5,i,2/3} RP,HF$

^η το ονομα του θηριου *rell* | η 1234 $\mathfrak{P}^{47},CP,TR$ | του ονοματος 34 $M^{e,1/2} C$ | ~ 34 η 12 αυτου $M^{h,1/2} \mathfrak{X}$

^ι νουν *rell* | τον 1 $M^{ept} TR$ | ουν $\mathfrak{P}^{47}$ | ουσ $M^{ept} \mathfrak{X}$

^κ και $\mathfrak{F}^{35} M^{a,1/2,d,e,h,ipt} A,C,CP,RP,OC,NU,TR$ | --- $M^{a,b,(e,1/4),f,g,ipt} (\mathfrak{P}^{47} \mathfrak{X})HF$

^κ εστιν $\mathfrak{F}^{35} M^{d,e,2/3,h,i,1/2} \mathfrak{P}^{47}C,CP,RP$ | --- $M^{a,b,e,1/2,f,g,i,2/3} \mathfrak{X}A,HF,OC,NU,TR$

^λ χξς´ *rell* | εξακοσια εξηκοντα εξ $M^{a,1/2,e,1/4,g,h,1/2} RP$ | εξακοσιοι εξηκοντα εξ ($\mathfrak{X}$) A,CP,NU | χξ και $\varsigma M^{e,1/4}$ | εξακοσια δεκα εξ C | χις $\mathfrak{P}^{115}$ (I have argued elsewhere that the economic factor that dictated abbreviated forms for numbers and frequent nouns would not have been present when the Autographs were being penned, but since this particular number has to fit on hands and foreheads—of course a chip under the skin [that some are already receiving] will hold any amount of information—and the middle letter does resemble a snake. Actually, both $\mathfrak{P}^{47}$ and $\mathfrak{P}^{115}$ have the three letters, and the third letter in both is a clear *sigma*, not a *stigma*. However, since *sigma* = 200, it is impossible in this position, so we may assume that a *stigma* was intended, unless the copyist simply did not know Greek.)

14:1 Καὶ εἶδον καὶ ἰδοῦ,^m Ἄρνιον ἐστηκὸςⁿ ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ' αὐτοῦ^ο ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες^p χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ^q τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ, γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. **2** Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἤκουσα ὡς^r κιθαρῶδων κιθαριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν. **3** Καὶ ἄδουσιν^s ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων· καὶ οὐδεὶς^t ἐδύνατο^u μαθεῖν τὴν ᾠδὴν εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. **4** Οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, παρθένοι γάρ εἰσιν. Οὗτοί εἰσιν^v οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ Ἄρνιῳ ὅπου ἂν^w ὑπάγῃ. Οὗτοι ὑπὸ Ἰησοῦ^x ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ Ἄρνιῳ. **5** Καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος,^{y,z} ἄμωμοι γάρ^a εἰσιν.^b

Three angels

6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον^c πετόμενον^d ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγγέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσασθαι^e τοὺς καθημένους^f ἐπὶ τῆς γῆς—καὶ ἐπὶ^g πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν—**7** λέγων^h ἐν φωνῇ μεγάλῃ, «Φοβήθητε τὸν Θεόνⁱ καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρίσεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι^j τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν^k θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.»

^m ἰδοῦ **f**³⁵ **M**^{b,d2/3,e} **ϕ**⁴⁷ CP,TR | 1 το **M**^{a,d1/3,f,g,h,i} **Ⲭ**A,C,RP,HF,OC,NU
ⁿ ἐστηκός **f**³⁵ **M**^{a,e1/4,f,gpt,i2/3} CP,RP,HF,OC,TR | ἐστηκὸς **M**^{gpt,i1/3} | ἐστος **M**^{dpt} **Ⲭ**A,C,NU | ἐστως **M**^{b,dpt,e,h} **ϕ**⁴⁷
^ο αὐτοῦ **f**³⁵ **M**^{d,e,h} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,OC,NU,TR | 1 ἀριθμὸς **M**^{a,b,e1/3,f,g,i} RP,HF
^p ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες **M**^{a1/3,b,c1/3,d1/3,ept,g,h2/3,i1/3} CP,RP,OC,TR | 1 τεσσαράκοντα 3 **Ⲭ**A,C,NU | ρμδ' **f**³⁵ **M**^{a2/3,d2/3,ept,f,h1/3,i2/3} **ϕ**⁴⁷HF (A similar statement obtains in verse 3 below.)
^q το ὄνομα αὐτοῦ καὶ *rell* | --- TR
^r ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/6,f,g,h,i2/3} **Ⲭ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU | φωνὴν 4 **M**^{d1/3,e,i1/3} **ϕ**⁴⁷,TR | φωνὴν 45 **M**^{d2/3}
^s ἀδουσιν **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/3,f,g,h2/3,i} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,RP,HF,OC | 1 ὡς **M**^{d,e2/3,h1/3} A,C[NU]TR
^t οὐδεὶς *rell* | οὐδε εἰς **M**^{a2/3,f1/3,i1/3} | οὐδὶς C
^u ἐδύνατο **f**³⁵ **M**^{a2/3,f,g,h2/3,i2/3} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU | ἠδύνατο **M**^{a1/3,b,d,e,h3/3,i1/3} TR
^v εἰσιν **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/3,e1/3,f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{d2/3,e2/3,h} **Ⲭ**A,C,NU
^w ἂν **f**³⁵ **M**^{a1/3,b,d,e,h,i1/3} **Ⲭ**A,C,CP,RP,OC,NU,TR | εἰαν **M**^{a,f,g,i2/3} HF
^x ὑπο ἰησοῦ **f**³⁵ **M**^{a,f,g,i} CP,RP,HF | --- **M**^{b,d,e,h} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,OC,NU,TR
^y ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη ψεῦδος **f**³⁵ **M**^{d,e,gpt,h,i1/3} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP(TR)NU | ~ 5612347 **M**^{a,b,f,gpt,i2/3} RP,HF | ~ 5671234 OC
^z ψεῦδος *rell* | δολὸς **M**^{e1/3} TR
^a γὰρ *rell* | --- **M**^{e1/3} A,C,NU
^b εἰσιν *rell* | 1 ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ θεοῦ TR
^c ἄλλον ἀγγελοῦ **f**³⁵ **M**^{b1/4,d2/3,h3/3} A,C,CP,OC,NU,TR | ~ 21 **M**^b | 2 **M**^{a,d1/3,e,f,g,h2/3,i} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,RP,HF
^d πετομενον *rell* | πετωμενον TR | πεταμενον **Ⲭ**
^e εὐαγγελίσασθαι **f**³⁵ **M**^{b,d,h2/3} **ϕ**⁴⁷ (**Ⲭ**)CP | εὐαγγέλισαι **M**^{a,e,f,g,h3/3,i} A,C,RP,HF,OC,NU,TR
^f τοὺς καθημένους **f**³⁵ **M**^{a,e1/3,f,g,h2/3,i} CP,RP,HF | ἐπι 12 **M**^{b,h3/3} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**C,OC,NU | 1 κατοικούντας **M**^{d,e1/3} TR | ἐπι 1 κατοικούντας A | κατοικούντας **ϕ**¹¹⁵ | 121 κατοικούντας **M**^{e3/3} [Now there is a proper conflation!]
^g ἐπι **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,h,i} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU | --- **M**^{d,ept} TR
^h λέγων *rell* | λεγοντα **ϕ**⁴⁷[+14 mss]TR | λεγον [4 mss] | --- **Ⲭ**
ⁱ θεοῦ **f**³⁵ **M**^{d,e,h} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,NU,TR | κυριον **M**^{a,b,f,g,i} RP,HF,OC
^j τῷ ποιήσαντι **f**³⁵ **M**^{b,e,h} **ϕ**⁴⁷ **Ⲭ**A,C,CP,OC,NU,TR | αὐτῷ 12 **M**^g | αὐτον τὸν ποιήσαντα **M**^{a,d,f,i} RP,HF
^k τὴν *rell* | --- **M**^{e1/3,h1/3} A,C,NU,TR

8 Καὶ ἄλλος ἄγγελος, δεύτερος,¹ ἠκολούθησεν λέγων· «Ἐπεσεν, ἔπεσεν,^m Βαβυλὼν ἡ μεγάλη,ⁿ ἐκ^o τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς^p πεπότικεν πάντα τὰ ἔθνη.»^q

9 Καὶ ἄλλος ἄγγελος, τρίτος,^r ἠκολούθησεν αὐτοῖς, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ· «Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ Θηρίον^s καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει^t χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, 10 καὶ αὐτὸς πίεται ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτηρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. Καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων^u καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἄρνιου.» 11 Καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει^v καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας καὶ νυκτός, οἱ προσκυνοῦντες τὸ Θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

12 Ὡδε ἡ^w ὑπομονὴ τῶν ἁγίων ἐστίν, ὧδε^x οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν τοῦ Ἰησοῦ.^y 13 Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης μοι,^z «Γράψον· «Μακάριοι οἱ νεκροί, οἱ ἐν Κυρίῳ ἀποθνήσκοντες ἀπ’ ἄρτι» (λέγει «Ναὶ»^a τὸ Πνεῦμα), «ἵνα ἀναπαύσωνται^b ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν, τὰ δὲ^c ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ μετ’ αὐτῶν.»»

The earth is harvested

14 Καὶ εἶδον καὶ ἰδοῦ, νεφέλη λευκὴ, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενος ὅμοιος^d υἱῷ^e ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυσοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δρέπανον ὄξύ. 15 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ^f κρᾶζων ἐν φωνῇ μεγάλῃ^g

¹ ἄγγελος δευτερος f³⁵ M^{d,e3/5,h1/2,i2/5} (C)CP,NU | ~ 21 M^{a,b,e2/7,f,g,h1/2,i3/5} A,RP,HF,OC | 1 TR | 2 (β’ Ϝ⁴⁷) M^{h1/2} κ
^m επεσεν επεσεν f³⁵ M^{a1/5,d,e,hpt,i1/4} Ϝ⁴⁷A,CP,OC,NU,TR | επεσεν M^{a,b,d1/5,e1/4,f,g,hpt,i} C,RP,HF (An easy case of homoioteleuton, or -arcton, or both.)

ⁿ βαβυλων η μεγαλη *rell* | ~ 231 M^{e1/3} | 12 πολις 23 TR

^o εκ f³⁵ M^{a,d,e2/5,f,g,h1/2,i2/5} Ϝ⁴⁷,CP,RP,HF | η 1 M^{a1/5,b,h} A,C,OC,NU | οτι 1 M^{e3/5,i1/4} TR

^p αυτης f³⁵ M^{apt,b,d2/7,c,fpt,g1/2,h,i} Ϝ⁴⁷κA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | ταυτης M^{apt,fpt,g2/5,i1/5} | 1 ης M^d

^q παντα τα εθνη *rell* | ~ 231 M^{d2/5} | 13 OC,TR

^r αλλος αγγελος τριτος *rell* | ~ 132 M^{e1/4} | ~ 32 TR

^s προσκυνει το θηριον (κ) *rell* | ~ 231 M^{ept} TR | 1 τω θηριω C | 12 θυσιαστηριον A

^t λαμβανει f³⁵ M^{a,d1/5,e,f,g,h,i} Ϝ⁴⁷κA,C,CP,RP,HF,NU,TR | 1 το M^{b,d,h1/4,i1/5} OC

^u των αγιων αγγελων *rell* | ~ 32 M^{e2/5,h} κC,NU | 13 A

^v εις αιωνας αιωνων αναβαινει f³⁵ M^{a,b,e1/5,fpt,h3/5(2/5),i} Ϝ⁴⁷(κ)A,CP,RP,HF,OC,NU | ~ 4123 M^{gpt} TR | 1 αιωνα 34 M^{a1/2,c1/4,fpt,g1/2} | 1 αιωνα αιωνος 4 M^{d,e1/5} C | 1 αιωνα αιωνων αναβαινων M^{e1/5}

^w η *rell* | --- M^{f1/5,g1/4} CP,TR

^x ωδε f³⁵ M^{d,e,g} CP,TR | --- M^{a,b,f,h,i} Ϝ⁴⁷(κ)A,C,RP,HF,OC,NU

^y του ιησου f³⁵ CP | 2 M^{a,b,e,f,g,h,i} Ϝ⁴⁷κA,C,RP,HF,OC,NU,TR | 2 χριστου M^d (του receives votes from four other groups, but they add up to only 12 MSS; it preserves the symmetry in the verse—each genitive noun is preceded by an article.)

^z μοι f³⁵ M^{d,e,h3/5,i1/2} CP,TR | --- M^{a,b,f,g,h2/5,i2/5} Ϝ⁴⁷(κ)A(C)RP,HF,OC,NU

^a λεγει ναι f³⁵ M^{a,f,ipt} CP,RP,HF | ~ 21 M^{b,d,c,g1/2,h,ipt} A,C,OC,NU,TR | 1 M^{gpt} Ϝ⁴⁷κ

^b αναπαυσονται f³⁵ M^{a,b,d,ept,f,h,ipt} CP,RP,HF,OC,TR | αναπαυσονται M^{b1/5,d2/7,ept,g,ipt} C | αναπαησονται Ϝ⁴⁷κA,NU,[no cursives]

^c δε *rell* | γαρ Ϝ⁴⁷κA,C,NU

^d καθήμενος ομοιος f³⁵ M^{d1/5,e2/5,g,ipt} CP,OC,TR | καθήμενον ομοιον M^{a,b,d2/5,f,h,ipt} κA,C,RP,HF,NU | καθήμενος ομοιον Ϝ⁴⁷ (There are some seven further variants, which is why the numbers don’t all add up; Ϝ⁴⁷ would appear to have a rather early conflation; I take it that the grammar calls for the nominative.)

^e υιω f³⁵ M^{a1/2,b,dpt,e2/5,f2/5,g,h,ipt} Ϝ⁴⁷C,CP,RP,OC,TR | υιον M^{a2/5,dpt,f1/2,ipt} κA,HF,NU | υιος M^{e1/2}

^f ναου f³⁵ M^{a,b,f,h2/3,ipt} A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | ουρανου M^{d,e,g,ipt} | 1 αυτου M^{h1/2} κ

^g εν φωνη μεγαλη *rell* | ~ 132 TR | 23 Ϝ⁴⁷

τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης, «Πέμψον τὸ δρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν^h ἡ ὥρα τοῦⁱ θερίσαι, ὅτι ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς.» **16** Καὶ ἔβαλεν ὁ καθημένος ἐπὶ τὴν νεφέλην^j τὸ δρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

17 Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ (τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ), ἔχων καὶ αὐτὸς δρέπανον ὄξύ. **18** Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν^k ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου (ἔχων^l ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός), καὶ ἐφώνησεν κραυγῇ^m μεγάλη τῷ ἔχοντι τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ λέγων, «Πέμψον σου τὸ δρέπανον τὸ ὄξύ καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἠκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς.»ⁿ **19** Καὶ ἔβαλεν^o ὁ ἄγγελος τὸ δρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ ἐτρύγησεν τὴν ἀμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τὸν μέγαν.^p **20** Καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν^q τῆς πόλεως, καὶ ἐξῆλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλινῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων χιλίων ἑξακοσίων.^r

Here come the bowls!

15:1 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ, μέγα καὶ θαυμαστόν· ἀγγέλους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

The song of the victors

2 Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑελίνην^s μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶντας ἐκ τοῦ Θηρίου καὶ ἐκ τῆς εἰκόνοσ^t αὐτοῦ καὶ^u ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑελίνην,^v ἔχοντας κιθάρας^w τοῦ Θεοῦ. **3** Καὶ ᾄδουσιν τὴν ᾠδὴν Μωϋσεός,^x τοῦ^y δούλου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀρνίου, λέγοντες· «Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ τὰ ἔργα σου, Κύριε, ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ· δίκαια καὶ ἀληθινὰ αἱ ὁδοί

^h ἦλθεν **f**³⁵ **M**^{a,b,d,z/3,e,z/3,f,g,h,i} **KA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | 1 σου **M**^{d/3,e/3} | 1 σοι **M**^g **TR**

ⁱ του **f**³⁵ **M**^{a/3,e/3,h,i/3} **K,CP,OC,TR** | --- **M**^{a,z/3,b,d,e,z/3,f,g,i,z/3} **A,C,RP,HF,NU** (OC is in small print.)

^j τὴν νεφέλην **rell** | τὴ νεφέλη **M**^{a,g/4} | τῆς νεφέλης **M**^{hpt,i/3} **KA,NU**

^k ἐξῆλθεν **rell** [**NU**] | --- **ϕ**^{47v}, **A**

^l ἔχων **rell** | ο 1 **A,C[NU]**

^m κραυγῇ **f**³⁵ **M**^{a/3,d,e,f/4,i/3} (**ϕ**⁴⁷) **C,CP,RP,OC,TR** | ἐν 1 **M**^{apt,b,e/3,f,g,i,z/3} **HF** | φωνῇ **M**^h **KA,NU**

ⁿ ἠκμασαν αἱ σταφυλαὶ αὐτῆς **f**³⁵ **M**^{d,e,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **K(A),C,CP,RP,NU,TR** | ἠκμασεν ἡ σταφυλὴ τῆς γῆς **M**^{a,b,f,ipt} **HF,OC** | 123 τῆς γῆς **M**^g

^o ἔβαλεν **f**³⁵ **M**^{a/3,d,e,g,z/3,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **KA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | ἐξεβαλεν **M**^{a,b,f,g/3,ipt} **HF**

^p του θυμου του Θεου τον μεγαν **f**³⁵ **M**^{a,e/3,f,h/3,i,z/3} (**A**) **C,CP,RP,HF,NU** | 1234 τὴν μεγαλήν **M**^{e/3,d,e/3,g,h/3}

K,OC,TR | ~ 561234 **M**^b | 1234 του μεγαλου **M**^{i/4} **ϕ**⁴⁷ (Is 'the great' modifying 'wrath' or 'wine-press'?)

^q ἔξωθεν **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h/3,ipt} **ϕ**⁴⁷ **A,C,CP,RP,HF,NU** | ἐξω **M**^{d,e,g/4,h/3,ipt} **K,OC,TR**

^r χιλίων ἑξακοσίων **f**³⁵ **M**^{a,z/3,b,d/3,ept,g,h/3,i} (**ϕ**⁴⁷) **A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | ἀχ' **M**^{a/3,ept,f,h/3} | ἀχς' **M**^d | 1 διακοσίων **K**

^s υελίνην **f**³⁵ **M**^{a/3,b/4,d/3,ept,f/4,hpt,i/4} **ϕ**⁴⁷, **CP** | υαλινην **M**^{a,z/3,b,d,ept,f,g,hpt,i} **KA,C,RP,HF,OC,NU,TR** (Hellenistic or Attic, which?)

^t του θηριου και εκ της εικονος **f**³⁵ **M**^{b,d,e,h/3,ipt} **A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | 12356 **M**^{g,h/2/7} **ϕ**^{47v} **K** | ~ 563412 **M**^{a,f,h/2/7,ipt}

^u και **f**³⁵ **M**^{a,f,gpt(pt),h,ipt} **ϕ**^{47v} **A,C,CP,RP,HF,OC,NU** | 1 εκ του χαραγματος αυτου 1 **M**^{a/3,b,d,e,f/3,ipt} | 1 εκ του χαραγματος αυτου **TR**

^v υελίνην **f**³⁵ **M**^{a/3,b/4,d/3,ept,f/3,g/3,hpt,i/4} **ϕ**^{47v}, **CP** | υαλινην **M**^{a,z/3,b,d,ept,f,g/3,hpt,i} **KA,C,RP,HF,OC,NU,TR**

^w κιθαρας **f**³⁵ **M**^{a/3,d,e,f/4,h,ipt} **ϕ**⁴⁷ **KA,C,CP,RP,NU,TR** | τας 1 **M**^{a,z/3,b,f,g,h/4,ipt} **HF,OC** (OC is in small print.)

^x μωυσεος **f**³⁵ **M**^{a/3,d/3,f/4,h/4} **CP** | μωυσεως **M**^{apt,b,e/3,f,g,hpt,i} **KA,RP,HF,OC,NU** | μωυσεως **M**^{d,z/3,e/4} **ϕ**⁴⁷, **TR**

^y του **rell** | --- **M**^{a/3,b,g,i/4} **TR**

σου, ὁ Βασιλεὺς τῶν ἐθνῶν.^z **4** Τίς οὐ μὴ φοβηθῆ σε,^a Κύριε, καὶ δοξάσῃ^b τὸ ὄνομά σου; Ὅτι μόνος ἅγιος εἶ.^c ὅτι πάντα τὰ ἔθνη^d ἤξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαίωματά σου ἐφανερώθησαν.»

The angels are commissioned

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ^e ἠνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐν τῷ οὐρανῷ. **6** Καὶ ἐξῆλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι, οἱ^f ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,^g οἱ ἦσαν^h ἐνδεδυμένοι λίνον καθαρὸν λαμπρὸνⁱ καὶ περιεζωσμένοι περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσαῖς. **7** Καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκεν τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσαῖς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. **8** Καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς^j καπνοῦ ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο^k εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἑπτὰ πληγαὶ τῶν^l ἄγγέλων. **16:1** Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης^m ἐκ τοῦ ναοῦⁿ λεγούσης τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις, «Ὑπάγετε,^o ἐκχέετε τὰς^p φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν γῆν.»

^z ἐθνῶν **F**³⁵ **M**^{a,b,d,e,f,g,hpt,i} A,CP,RP,HF,OC,NU | αἰωνων **M**^{hpt} **ℱ**⁴⁷ **ℵC** | αἰωνων TR (Some modern versions follow the middle reading, an alteration dating to the 2nd century—‘king of the nations’ would definitely not be politically correct in the Roman empire in those early centuries.)

^a οὐ μὴ φοβηθῆ σε **F**³⁵ **M**^{a,b,d1/2,e1/2,f,g,i} CP,RP,HF,TR | 123 **M**^{d,e,h1/2,i1/2} A,C,OC,NU | ~ 4123 **M**^{h2/5} **ℱ**⁴⁷ | ~ 413 **M**^{h1/2} **ℵ**

^b δοξάσῃ **F**³⁵ **M**^{apt,b2/3,d2/7,ept,g1/3,h2/3,i1/2} **ℵ**,CP,RP,HF,OC,TR | δοξάσει **M**^{apt,b1/3,d,ept,f,g2/3,h1/3,i2/3} (**ℱ**⁴⁷)A,C,NU

^c ἅγιος εἶ **F**³⁵ **M**^{h1/4,i1/2} CP | 1 **M**^{a,b,e(1/4)f,g,ipt} RP,HF | 2 **ℱ**⁴⁷ | οσσιος **M**^{d,e,h} **ℵA,C,OC,NU,TR** (ἅγιος εἶ has slight support from four other families as well; the verb, before or after the adjective, is supported by **F**³⁵ **M**^{a1/2,e1/2,hpt,ipt} **ℱ**⁴⁷; being the song of Moses and the Lamb, both Jews, we should presumably expect the fuller form.)

^d πάντα τα ἔθνη **F**³⁵ **M**^{a1/2,d,e,f1/2,h,i1/4} **ℱ**⁴⁷ **ℵA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | παντες **M**^{a,b,f,g,i} HF

^e καὶ *rell* | 1 ἰδου TR

^f οἱ *rell* | --- **M**^{dpt,h1/4} **ℱ**⁴⁷ **ℵ**,TR

^g ἐκ τοῦ οὐρανοῦ **F**³⁵ CP | 12 ναου **M**^{a1/2,d,e,g,h} **ℱ**⁴⁷ **ℵA,C,RP,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,b,f,i} HF (At first glance the context seems to call for ναου; so much so that if οὐρανοῦ were original some might have omitted while others made the obvious change—if ναου were original, why would anyone omit or change? On the other hand, there are at least three heavens, 2 Cor. 12:2, and they may have come out of the third, into the second. This is the only mention of the tabernacle of the testimony in Revelation, so the throne of God wasn’t there and none of the action related by John up to this point took place there—there have been several references to the temple, with angels coming out of it, but I doubt that temple and tabernacle are to be equated.)

^h οἱ ἦσαν **F**³⁵ **M**^{a,b,e2/3,f,g,i} CP,RP,HF,OC | --- **M**^{d,e3/5,h} **ℱ**⁴⁷ **ℵA,C,NU,TR**

ⁱ λίνον καθαρὸν λαμπρὸν *rell* | λινουν 23 **ℱ**⁴⁷ | ~ καθαρους λινους λαμπρους **ℵ** | λιθον 23 A,C | 12 καὶ 3 TR

^j ναος **F**³⁵ **M**^{d,e,g,h,ipt} **ℵA,C,CP,RP,NU,TR** | 1 ἐκ τοῦ **M**^{a,b,f2/3(1/3).ipt} **ℱ**⁴⁷,HF,OC

^k ἠδύνατο **F**³⁵ **M**^{a1/2,b,d,e,g1/2,h3/2,ipt} **ℵ**,CP,TR | εδυνατο **M**^{a,e1/2,f,g,h2/2,ipt} A,C,RP,HF,OC,NU (Both spellings are known since classical times and apparently don’t affect the sense.)

^l τῶν **F**³⁵ **M**^{d,e} CP | 1 ἑπτα **M**^{a,b,e1/4,f,g,h,i} **ℵA,C,RP,HF,OC,NU,TR**

^m φωνῆς μεγάλης *rell* | ~ 21 **M**^{a,f2/3,h1/2} A,C,OC,NU

ⁿ ἐκ τοῦ ναοῦ **F**³⁵ **M**^{b,d,e,h,i1/2} **ℵA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,f,g,i2/3}

^o υπαγετε **F**³⁵ **M**^{a1/2,d,ept,g,i2/2} CP | 1 καὶ **M**^{a,b,ept,f,h,i2/2} **ℵA,C,RP,HF,OC,NU,TR**

^p τας **F**³⁵ **M**^{d,e,i1/2} CP,TR | 1 ἑπτα **M**^{a,b,e2/7,f,g,h,i} **ℵA,C,RP,HF,OC,NU**

The first bowl

2 Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος^q καὶ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν εἰς^s τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας τὸ χάραγμα τοῦ Θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.^t

The second bowl

3 Καὶ ὁ δεῦτερος ἄγγελος^u ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐγένετο αἷμα, ὡς νεκροῦ· καὶ πᾶσα ψυχὴ ζῶσα^v ἀπέθανεν ἐν τῇ θαλάσῃ.^w

The third bowl

4 Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος^x ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ^y τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, καὶ ἐγένετο αἷμα. 5 Καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν ὑδάτων λέγοντος· «Δίκαιος^z εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ^a Ὅσιος, ὅτι ταῦτα ἔκρινας. 6 Ὅτι αἷμα ἁγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς ἔδωκας^b πιεῖν. Ἄξιοι^c εἰσιν.» 7 Καὶ ἤκουσα^d τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος· «Ναί, Κύριε ὁ Θεός, ὁ Παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἰ κρίσεις σου.»

The fourth bowl

8 Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος^e ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον, καὶ ἐδόθη αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρὶ.^f 9 Καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄνθρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι^g τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος τὴν^h ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας. Καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ δόξαν.

The fifth bowl

10 Καὶ ὁ πέμπτος ἄγγελοςⁱ ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ Θηρίου, καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη· καὶ ἐμασῶντο^j τὰς γλώσσας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου. 11 Καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν ἔλκων αὐτῶν· καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν.

^q πρῶτος **f**³⁵ **M**^{a,e,f,g,h,i} **Ϟ**⁴⁷ **κ**A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR | 1 αγγελος **M**^{b,d}

^r επι **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i,j,k} **κ**,CP,TR | εις **M**^{a,b,f,g,h,i,j,k} **Ϟ**⁴⁷ **A**,C,RP,HF,OC,NU

^s εις **f**³⁵ **M**^{d,e,i,j,k} CP,TR | επι **M**^{a,b,e,l,f,g,h,i,j,k} **Ϟ**⁴⁷ **κ**A,C,RP,HF,OC,NU

^t τους προσκυνουντας τη εικονι αυτου **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,h,i} **Ϟ**⁴⁷ **A**,C,CP,RP,HF,OC,NU | 2345 **M**^{d,g,i,j,k} | ~ 13452 TR | 12 την εικονα 5 **M**^{e,j,k} **κ** | ~ 1 την εικονα 25 **M**^{e,l}

^u αγγελος *rell* | --- **M**^{hpt} **A**,C,NU

^v ζωσα **f**³⁵ **M**^{d,e,g,h,i,j,k} **Ϟ**⁴⁷ **κ**,CP,RP,OC,TR | ζωης **M**^{h,i,j,k} (A)C,NU | --- **M**^{a,b,f,i,j,k} HF

^w απεθανεν εν τη θαλασση *rell* | ~ 2341 **M**^{d,j,k} | απεθανον 234 **Ϟ**⁴⁷ | 1 επι της θαλασσης **κ** | 1 τα 234 **A**,C,NU

^x αγγελος **f**³⁵ **M**^{b,d,e,h,i,j,k} CP,TR | --- **M**^{a,f,g,h,i,j,k} **Ϟ**⁴⁷ **κ**A,C,RP,HF,OC,NU

^y και **f**³⁵ **M**^{d,e,i,j,k} **κ**A,C,CP,NU | 1 εις **M**^{a,b,d,i,j,k} **ρ**,HF,OC,TR

^z δικαιος *rell* | 1 κυριε TR

^a ο **f**³⁵ **M**^{a,i,j,k,ept,fpt,h,l,i} **κ**,CP,RP,OC,NU | και 1 **M**^{d,i,j,k,e,l,h,i} TR | και **M**^{e,j,k,h,i,j,k} **Ϟ**⁴⁷ | --- **M**^{a,i,j,k,ept,fpt,g,h,i} **A**,C,HF

^b αυτοις εδωκας *rell* | ~ 21 **κ** | 1 δεδωκας **A**,C[NU]

^c αξιοι *rell* | 1 γαρ TR | οπερ 1 **κ**

^d ηκουσα *rell* | 1 εκ **M**^{ept} CP | 1 αλλου εκ TR

^e αγγελος **f**³⁵ **M**^{a,l,b,d,e,hpt,ipt} **κ**,CP,RP,TR | --- **M**^{a,f,g,hpt,ipt} **Ϟ**⁴⁷ **A**,C,HF,OC,NU

^f τους ανθρωπους εν πυρι **f**³⁵ **M**^{d,e,g,i,j,k} **A**,C,CP,NU,TR | 124 **κ** | ~ 3412 **M**^{a,b,e,l,f,g,i,j,k} **ρ**,HF,OC

^g οι ανθρωποι **f**³⁵ **M**^{a,b,e,l,f,g,i,j,k} CP,RP,HF,OC | --- **M**^{d,e,h,i,j,k} **κ**A,C,NU,TR

^h την **f**³⁵ **M**^{d,i,j,k,ept,f,i,j,k} **κ**A,CP,NU | --- **M**^{a,b,d,ept,f,i,j,k} **C**,RP,HF,OC,TR

ⁱ αγγελος **f**³⁵ **M**^{b,d,e,h,i,j,k} CP,TR | --- **M**^{a,f,g,h,i,j,k} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU

^j εμασωντο **f**³⁵ **M**^{apt,dpt,e,i,j,k,fpt,g,i,j,k} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU | εμασωντο **M**^{apt,b,dpt,e,i,j,k,fpt,g,i,j,k} CP,TR

The sixth bowl

12 Καὶ ὁ ἕκτος ἄγγελος^k ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ^l ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν^m Εὐφράτην, καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶνⁿ ἡλίου. **13** Καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ δράκοντος καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Θηρίου καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Ψευδοπροφήτου πνεύματα τρία ἀκάθαρτα,^o ὡς βάτραχοι.^p **14** Εἰσὶν γὰρ πνεύματα δαιμόνων^q ποιοῦντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται^r ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς^s τῆς οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας ἐκείνης τῆς μεγάλης^u τοῦ Θεοῦ τοῦ Παντοκράτορος. **15** («Ἴδού, ἔρχομαι ὡς κλέπτης. Μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περιπατῇ καὶ βλέπωσιν τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.») **16** Καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἀρμαγεδῶν.^v

The seventh bowl

17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος^w ἐξέχεεν τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς^x τὸν ἀέρα, καὶ ἐξῆλθεν φωνὴ μεγάλη ἀπὸ^y τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ, ἀπὸ τοῦ θρόνου,^z λέγουσα, «Γέγονεν.» **18** Καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ φωναί.^a καὶ σεισμὸς ἐγένετο^b μέγας, οἷος οὐκ ἐγένετο ἀφ' οὗ οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο^c ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος σεισμὸς, οὕτως μέγας. **19** Καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη, καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον.^d Καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. **20** Καὶ πᾶσα νῆσος ἔφυγεν, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. **21** Καὶ χάλαζα μεγάλη, ὡς ταλαντιαία, καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς^e σφόδρα.

^k αγγελος f³⁵ M^{b,d,e3/5,gpt,h1/3,i1/4} CP,TR | --- M^{a,e2/5,f,gpt,h2/3,i} ϙ⁴⁷ ϙA,C,RP,HF,OC,NU

^l την φιαλην αυτου *rell* | ~ 312 M^{a2/3,f,g2/3}

^m μεγαν f³⁵ M^{a,e2/5,f,g,hpt,i} ϙ,CP,RP,HF | 1 τον M^{b,d,e3/5,hpt,i1/4} ϙ⁴⁷ A,C,OC,NU,TR (OC is in small print.)

ⁿ ανατολων f³⁵ M^{a1/5,d,e3/5} A,CP,TR | ανατολης M^{a,b,e2/5,f,g,h,i} ϙ⁴⁷ ϙC,RP,HF,OC,NU

^o τρια ακαθαρτα f³⁵ M^{d,e,g,h,i1/5} ϙ⁴⁷ ϙA,C,CP,OC,NU,TR | ~ 21 M^{a,b,f,h1/5,i} RP,HF | 2 M^{e1/5}

^p ως βατραχοι *rell* | ομοια βατραχοις C,TR | ωσει βατραχους ϙ⁴⁷ | ειωσει βατραχους ϙ | --- M^{e1/5}

^q δαιμονων f³⁵ M^{d,e,i1/4} CP,TR | δαιμονιων M^{a,b,f,g,h,i} ϙ⁴⁷ ϙA,RP,HF,OC,NU

^r α εκπορευεται f³⁵ M^{a,b,d1/5,e1/5,f,hpt,ipt} A,CP,RP,HF,OC,NU | 1 εκπορευονται M^{g,i1/4} | εκπορευεσθαι M^{d,e2/5,hpt,i1/5} ϙ⁴⁷ ϙ,TR

^s βασιλεις *rell* | 1 της γης M^{e1/5} | 1 της γης και TR

^t τον *rell* | --- M^e ϙ⁴⁷,TR

^u της ημερας εκεινης της μεγαλης *rell* | 1245 ϙ,NU | ~ 452 ϙ⁴⁷ A

^v αρμαγεδων f³⁵ M^{a1/5,b,d1/4,e2/5,g,h2/3,ipt} ϙA,CP,RP,OC,NU | αρμαγεδδων M^{e1/4} TR | μαγεδων M^{a,d3/5,f,ipt} HF | μαγεδδων M^{h1/4}

^w αγγελος f³⁵ M^{a1/5,b,d,e,h1/5,i1/4} CP,TR | --- M^{a,f,g,h,i} A,RP,HF,OC,NU

^x εις f³⁵ M^{a1/5,d,e,h1/4,i1/4} CP,TR | επι M^{a,b,f,g,h,i} ϙA,RP,HF,OC,NU

^y απο *rell* | εκ M^{e,h,ipt} ϙA,OC,NU

^z του ναου του ουρανου απο του θρονου f³⁵ M^{a,b,e1/5,f,g,ipt} CP,RP,HF,OC,TR | 34567 M^{d,e2/5,ipt} | 12567 M^h ϙ^{47v} A,0163^v(NU) | 123 θεου ϙ | 676 θεου M^{a1/5}

^a αστραπαι και βρονται και φωναι f³⁵ M^{a,b,f,g,h1/4,i2/3} ϙ⁴⁷,CP,RP,HF | 123 M^{ept} | ~ 14523 M^{d,h,i1/3} A,0163,OC,NU | ~ 52341 M^{e1/5} TR | ~ 3214523 ϙ

^b εγενετο f³⁵ M^{d,e,h,i1/4} ϙ⁴⁷ ϙA,CP,OC,NU,TR | --- M^{a,b,f,g,i} RP,HF

^c οι ανθρωποι εγενοντο f³⁵ M^{a,b,e3/5,f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | 23 M^{d,e2/5,h2/3,i1/4} ϙ | ανθρωπος εγενετο A,NU | εγενετο ανθρωπος M^{h1/3} | ανθρωπος 3 ϙ^{47v}

^d επεσον f³⁵ M^{a2/5,b,d1/3,e2/3,f,h,i} CP,RP,HF,TR | επεσαν M^{a1/3,d2/3,e1/3,g,h1/4} ϙ⁴⁷ A,OC,NU | επεσεν ϙ

^e αυτης f³⁵ M^{apt,bpt,e,g1/3,h,i2/3} ϙ^{47v} ϙA,C,CP,RP,NU,TR | αυτη M^{apt,bpt,d,e1/4,f,g2/3,h1/4,i1/3} HF,OC

About Babylon

17:1 Καὶ ἦλθεν εἷς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων,^f «Δεῦρο, δεῖξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνῆς τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ τῶν ὑδάτων τῶν πολλῶν,^g **2** μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς.»^h

A woman and a beast

3 Καὶ ἀπήνεγκέν με εἰς ἔρημον ἐνὶ πνεύματι. Καὶ εἶδον γυναῖκα καθημένην ἐπὶ θηρίον^j κόκκινον γέμον ὀνομάτων^k βλασφημίας, ἔχον^l κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. **4** Καὶ ἡ γυνὴ ἦν^m περιβεβλημένη πορφύρανⁿ καὶ κόκκινον,^o κεχρυσωμένη^p χρυσοῦ^q καὶ λίθω τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα χρυσοῦν ποτήριον^r ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς γέμον βδελυγμάτων καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς.^s **5** Καὶ ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον·

ΜΥΣΤΗΡΙΟΝ, ΒΑΒΥΛΩΝ Ἡ ΜΕΓΑΛΗ, Ἡ ΜΗΤΗΡ ΤΩΝ ΠΟΡΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΔΕΛΥΓΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ.

6 Καὶ εἶδον τὴν γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ^t τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ^u ἐκ τοῦ αἵματος τῶν μαρτύρων Ἰησοῦ. Καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα.

The vision explained

7 Καὶ εἶπέν μοι ὁ ἄγγελος· «Διὰ τί ἐθαύμασας; Ἐγὼ σοι ἐρῶ^v τὸ μυστήριον τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν, τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. **8** Τὸ^w θηρίον ὃ εἶδες ἦν, καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς Ἄβύσσου καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγειν.^x Καὶ θαυμάσονται^y οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς,^z ὧν οὐ γέγραπται τὰ ὀνόματα^a ἐπὶ τὸ βιβλίον^b τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου,

^f λεγων f³⁵ M^{a,b,e,l/4,f,g,h,i} Ϝ⁴⁷ NA,CP,RP,HF,OC,NU | 1 μοι M^{d,e} TR

^g των υδατων των πολλων f³⁵ M^{a,f,g,i} CP,RP,HF,TR | 234 Ϝ^{47v} | 24 M^{b,d,e,h} NA,OC,NU

^h οι κατοικουντες την γην εκ του οινου της πορνειας αυτης (X) rell | ~ 56789101234 M^{e/3} TR

ⁱ εν f³⁵ M^{a/4,b,d,e,f,g,h,i} NA,CP,RP,HF,OC,NU,TR | τω M^{e/4} | --- M^a

^j θηριον f³⁵ M^{a/4,bpt,d,e,f,g,h,i} NA,CP,RP,NU,TR | 1 το M^{a,bpt} HF | το 1 το OC (OC is in small print.)

^k γεμον ονοματων f³⁵ M^{b,d,e2/3,f,h1/2,i/4} CP,TR | 1 ονοματα M^{a,e1/3,g,hpt,i} RP,HF,OC | γεμοντα ονοματα M^{h/4} NA[NU]

^l εχον rell | εχων A[+40 assorted mss]NU | εχοντα X

^m ην rell | η TR

ⁿ πορφυραν f³⁵ M^{bpt,d,e,f,i2/3} CP | πορφυρα TR | πορφυρουν M^{a,bpt,g,h,i3/5} NA,RP,HF,OC,NU

^o κοκκινον rell | κοκκινω TR

^p κεχρυσωμενη f³⁵ M^{a,d,e2/3,f,h1/4,ipt} CP,RP,HF | περικεχρυσωμενη M^b | και 1 M^{d1/3,e1/3,g,h,ipt} NA,OC,NU,TR

^q χρυσω f³⁵ M^{d,e,h,i1/3} X,CP,TR | χρυσιω M^{a,b,d1/3,e1/3,f,g,h1/3,i} A,RP,HF,OC,NU

^r χρυσου ποτηριον f³⁵ M^{d,e,hpt,i1/3} CP,TR | ~ 21 M^{a,b,f,g,hpt,i} NA,RP,HF,OC,NU

^s αυτης f³⁵ M^{b,d,e,gpt,h3/5,ipt} A,CP,RP,NU(TR) | της γης M^{a,f,gpt,h2/5,ipt} HF,OC (X conflates both, which shows that the minuscule families are earlier.)

^t εκ f³⁵ M^{a1/3,bpt,d,e,f1/3,gpt,h,i} CP,RP,OC,NU,TR | --- M^{a,bpt,f,gpt,h1/4,i1/4} (X)HF

^u και f³⁵ M^{a1/3,d1/3,e,f1/3,gpt,h,i} NA,CP,OC,NU,TR | --- M^{a,b,(d),f,gpt,i1/3} RP,HF

^v σοι ερω f³⁵ M^{d,e,h1/3,i1/4} X,CP,TR | ~ 21 M^{a,b,f,g,h,i} A,RP,HF,OC,NU

^w το rell | --- TR

^x υπαγειν rell | υπαγει A,NU

^y θαυμασονται rell | θαυμασθησονται A,NU

^z επι της γης f³⁵ M^{bpt,d,e,f,gpt,h,i2/3} NA,CP,RP,OC,NU,TR | την γην M^{a,bpt,e1/4,gpt,i1/3} HF

^a τα ονοματα f³⁵ M^{bpt,d,e,f,gpt,h2/3,i2/3} X,CP,RP,TR | το ονομα M^{a,bpt,gpt,h2/3,i1/3} A,HF,NU | 1 ονομα OC

^b επι το βιβλιον f³⁵ M^{bpt,d1/3,e,f,g1/3,hpt,ipt} NA,CP,RP,OC,NU,TR | 1 του βιβλιου M^{a,bpt,g,ipt} HF | εν βιβλω M^d | εν τω βιβλω M^{h2/3}

βλέποντες^c τὸ Θηρίον ὅτι ἦν^d καὶ οὐκ ἔστιν καὶ παρέσται.^e **9** Ὡδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν· Αἱ ἑπτὰ κεφαλαὶ ἑπτὰ ὄρη εἰσὶν^f ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν. **10** Καὶ βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν·^g οἱ πέντε ἔπεσον,^h ὁ ἕως ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθεν. Καὶ ὅταν ἔλθῃ ὀλίγον αὐτὸν δεῖ^j μεῖναι. **11** Καὶ τὸ Θηρίον ὃ ἦν καὶ οὐκ ἔστιν, καὶ αὐτὸς^k ὄγδοός ἐστιν, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστιν, καὶ εἰς ἀπώλειαν ὑπάγει. **12** Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βασιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλ'^l ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβάνουσιν μετὰ τοῦ Θηρίου. **13** Οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσιν^m καὶ τὴν δύναμιν καὶ τὴνⁿ ἐξουσίαν αὐτῶν^o τῷ Θηρίῳ διδόασιν.^p **14** Οὗτοι μετὰ τοῦ Ἄρνιου πολεμήσουσιν, καὶ τὸ Ἄρνιον νικήσει αὐτούς, ὅτι Κύριος κυρίων ἐστὶν καὶ Βασιλεὺς βασιλέων· καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.»

15 Καὶ λέγει μοι· «Τὰ ὕδατα ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι εἰσὶν, καὶ ἔθνη καὶ γλῶσσαι. **16** Καὶ τὰ δέκα κέρατα ἃ εἶδες, καὶ^q τὸ Θηρίον, οὗτοι μισήσουσιν τὴν πόρνην καὶ ἠρημωμένην^r ποιήσουσιν αὐτήν καὶ γυμνὴν ποιήσουσιν αὐτήν^s καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται καὶ αὐτήν κατακαύσουσιν ἐν πυρί. **17** Ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι γνώμην μίαν^t καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ Θηρίῳ, ἄχρι τελεσθήσονται οἱ λόγοι^u τοῦ Θεοῦ. **18** Καὶ ἡ γυνὴ ἦν εἶδες ἔστιν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς^v γῆς.»

Her fall proclaimed

18:1 Καὶ^w μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον^x καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἐξουσίαν μεγάλην, καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ. **2** Καὶ ἔκραξεν ἐν

^c βλέποντες **f**³⁵ **M**^{a1/2,d1/2,e1/2,i1/2} CP,TR | βλέποντων **M**^{a,b,d,e2/3,f,g,h,i2/3} **NA**,RP,HF,OC,NU (The subject is nominative.)

^d το θηριον οτι ην **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i1/2} **NA**,CP,OC,NU,TR | ~ 3412 **M**^{a,b,e1/4,f,g,i2/2} RP,HF

^e και παρεσται **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,h,i} A,CP,RP,HF,OC,NU | 1 παρεστιν **M**^{d,ept,i1/2} | 1 παλιν παρεστε **NA** | καιπερ εστιν TR

^f επτα ορη εισιν *rell* | ~ 231 **M**^{e1/2} TR | ~ 213 OC

^g επτα εισιν **f**³⁵ **M**^{d,e,h,i2/2} (**NA**)A,CP,OC,NU,TR | ~ 21 **M**^{a,b,f,g,i1/2} RP,HF

^h επεσον **f**³⁵ **M**^{apt,b,d1/2,e2/2,f,gpt,hpt,i2/2} CP,RP,HF | επεσαν **M**^{apt,d2/2,e3/2,gpt,hpt,i1/2} **NA**,OC,NU,TR (The meaning is evidently the same, which may account for the widespread division [involving a single letter].)

ⁱ ο *rell* | και 1 TR

^j αυτον δει **f**³⁵ **M**^{d,e3/2,h2/2} A,CP,OC,NU,TR | ~ 21 **M**^{a,b,e2/2,f,g,h1/2,i} RP,HF

^k αυτος **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,f,h3/2,ipt} A,CP,RP,OC,NU,TR | ουτος **M**^{a,bpt,g,h2/2,ipt} (**NA**)HF

^l αλλ *rell* | αλλα **NA**,NU

^m γνωμην εχουσιν **f**³⁵ **M**^{d,e,f1/2,h,i1/2} **NA**,CP,OC,NU,TR | ~ 21 **M**^{a,b,e1/2,f,g,i} RP,HF

ⁿ την **f**³⁵ **M**^{a1/2,bpt,d,e,f1/2,h2/2,ipt} **NA**,CP,RP,OC,TR | --- **M**^{a2/2,bpt,f,g,h3/2,ipt} A,HF,NU

^o αυτων *rell* | εαυτων TR

^p διδοασιν **f**³⁵ **M**^{a,b,e,f,g,h,i} **NA**,CP,RP,HF,OC,NU | δωσουσιν **M**^d | δεδωκασιν **M**^{e1/2} | διαδιδωσουσιν TR

^q και *rell* | επι TR

^r ηρημωμενην **f**³⁵ **M**^{a,b,d2/2,ept,f,g,h,i} **NA**,CP,RP,HF,OC,NU,TR | ερημωμενην **M**^{a1/2,d3/2,ept}

^s και γυμνην ποιησουσιν αυτην **f**³⁵ **M**^{a2/2,b,f,g,ipt} CP,RP,HF | 12 **M**^{d,e1/4,h,ipt} **NA**,OC,NU,TR | --- **M**^{a1/2,e2/2}

^t και ποιησαι γνωμην μιαν **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e1/2,f,g2/2,i2/2} CP,RP,HF | ~ 12 (-σε **NA**) 43 **M**^{e,g1/2,h3/2} (**NA**)OC,NU,TR | 123 αυτων **M**^{bpt} | --- **M**^{d,i1/2} A

^u τελεσθησονται οι λογοι **f**³⁵ **M**^{d,e,hpt} **NA**,CP,NU | τελεσθωσιν 23 **M**^{a,b,e1/4,f,g,hpt,i} RP,HF,OC | τελεσθη τα ρηματα TR

^v της **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,d,e,f,g1/2,h,i} **NA**,CP,RP,OC,NU,TR | επι 1 **M**^{a,g1/2,i1/4} HF | των επι 1 **M**^{gpt}

^w και **f**³⁵ **M**^{b,d,e,gpt,h1/2,ipt} CP,TR | --- **M**^{a,e1/2,f,gpt,h2/2,ipt} **NA**,RP,HF,OC,NU

^x αλλον αγγελον *rell* | ~ 21 **M**^{bpt,e1/2,f,i1/4} | 2 TR

ἰσχυρᾷ φωνῇ^γ λέγων· «Ἔπεσεν, ἔπεσεν,^z Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμόνων,^a καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου.^b **3** Ὅτι ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ οἴνου^c τῆς πορνείας αὐτῆς πέπωκεν^d πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνου αὐτῆς ἐπλούτησαν.»

4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν· «Ἐξέλθετε^e ἐξ αὐτῆς, ὁ λαός μου,^f ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε.^g **5** ὅτι ἐκολλήθησαν^h αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν αὐτῆςⁱ ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα αὐτῆς. **6** Ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκεν ὑμῖν,^j καὶ διπλώσατε αὐτῇ διπλᾶ^k κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ^l ᾧ ἐκέρασεν, κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν. **7** Ὅσα ἐδόξασεν ἑαυτὴν^m καὶ ἐστρηνίασεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν.ⁿ ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι· «Κάθημαι^o βασίλισσα, καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω.» **8** Διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἕξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς—θάνατος καὶ^q πένθος καὶ λιμός—καὶ ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται· ὅτι ἰσχυρὸς Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνας^r αὐτήν.

^γ ἐν ἰσχυρα φωνη **f**³⁵ **M**^{d,hpt} A,CP,OC,NU | 123 μεγαλη **M**^{e½} | 123 και μεγαλη **M**^{i¼} | 23 **M**^{a¾,b,d½,f,g½,h½,ipt} **κ**,RP,HF | 23 μεγαλη **M**^{ept} | 23 και μεγαλη **M**^{h¼} | ἰσχυραν φωνην **M**^{¼,g,i½} | 1 ἰσχυρι φωνη μεγαλη TR (The only real question is whether or not to read εν.)

^z επεσεν επεσεν **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,gpt,h,i½} A,CP,OC,NU,TR | επεσεν **M**^{a,bpt,f,gpt,i½} **κ**,RP,HF (An easy case of homoioteleuton [or -arcton, or both]; since the result made good sense, there would be no need to question it.)

^a δαιμωνων *rell* | δαιμονιων **κ**A,OC,NU

^b και φυλακη παντος ορνου ακαθαρτου και μεμισημενου **f**³⁵ **M**^{a,e½,fpt,gpt,hpt,ipt} **κ**,CP,RP,HF,OC,TR | 123 θηριου 567 A | 1234567123 θηριου 5 **M**^{bp(½)} | 12345123 θηριου 567 [NU] | 67 **M**^{d,e½,fpt,gpt,h¼,i½}

^c του θυμου του οινου **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,i½} CP | ~ 3412 **M**^{a,bpt,f,g,h,i} **κ**,RP,HF,OC,NU,TR | 12 A

^d πεπωκεν **f**³⁵ **M**^{ept} CP,TR | πεπωκασιν **M**^{a¼,b,f,h½,i½} HF | πεποτικεν **M**^d | πεπτωκασιν **M**^{a,ept,g,hpt,ipt} **κ**,RP | πεπτωκαν A,C | πεπωκαν OC,NU (For 'drink' we have **f**³⁵ **M**^{a¼,b,(d),ept,f,hpt,ipt}, for 'fall' we have **M**^{a,ept,g,hpt,ipt} **κ**A,C.) (Two cursives, 1828 and 2329, save the reading of OC,NU from being a morphological 'patchwork quilt'.)

^e εξελθετε **f**³⁵ **M**^{a½,d½,e,f,g,h½,ipt} CP,TR | εξελθε **M**^{a,b,f,g,h½,ipt} C,RP,HF,OC | εξελθατε **M**^{d½} A,NU | εξελθαται **κ**

^f εξ αυτης ο λαος μου *rell* | 45 **M**^{ept} | ~ 34512 **κ**C,NU

^g και εκ των πληγων αυτης ινα μη λαβητε (λαβηται **κ**C; βλαβητε **M**^{d½}) **f**³⁵ **M**^{a,b,d½,ept,f,g,h,i} (**κ**)A(C)CP,RP,HF,NU | ~ 16782345 TR | ~ 16234578 OC | 678 **M**^{d½,e¼}

^h εκολληθησαν *rell* | ηκολουθησαν TR

ⁱ αυτης **f**³⁵ **M**^{a¾,bpt,i½} CP,HF | --- **M**^{a½,bpt,d,e,f,g,h,i½} **κ**A,C,RP,OC,NU,TR (The pronoun seemed awkward or redundant.)

^j υμιν **f**³⁵ **M**^{a½,d,e,f,g¼,i½} CP,TR | --- **M**^{a,b,g,h,i½} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU

^k αυτη (αυτα **M**^{hpt}) διπλα **f**³⁵ **M**^{b,d,e,f,g,hpt,i½} CP,RP,OC,TR | τα 2 **κ**(C)NU | τα 2 ως και 1 και **M**^{a,e¼,i½} HF | 2 **M**^{hpt} A

^l ποτηριω **f**³⁵ **M**^{a¾,bpt,d,e,f,gpt,h½,i½} A,C,CP,RP,OC,NU,TR | 1 αυτης **M**^{a,bpt,e¼,gpt,h½,i½} **κ**,HF

^m εαυτην **f**³⁵ **M**^{a½,b,d,e½,f,g½,h,i} CP,OC,TR | αυτην **M**^{a,e½,f½,g½,h¼,i¼} **κ**A,C,RP,HF,NU

ⁿ βασανισμον **f**³⁵ **M**^{ept} CP | 1 και πενθος **M**^{a,b,d,ept,f,g,h,i} **κ**A,C,RP,HF,OC,NU,TR (The woman's statement, immediately below, may have suggested the phrase.)

^o οτι *rell* | --- **M**^{ept,g} TR

^p καθημα **f**³⁵ **M**^{a¾/7,d,e,f,g,h,i} **κ**A,C,CP,RP,HF,NU,TR | εγω 1 **M**^b | 1 καθω OC | καθως **M**^a (OC is in small print.)

^q και **f**³⁵ **M**^{a½,d,e,g,h,ipt} **κ**A,C,CP,RP,OC,NU,TR | --- **M**^{a,b,f,ipt} HF

^r κρινας **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e¾,g,h,i½} (**κ**)A(C)CP,RP,HF,OC,NU | κρινων **M**^{bpt,e¾,f,i½} TR | παντοκρατωρ ο κρινων **M**^d

9 »Καὶ κλαύσουσιν^s καὶ κόψονται ἐπ' αὐτήν^t οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς πορνεύσαντες καὶ στρηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσιν τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, 10 ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, λέγοντες· «Οὐαί, οὐαί,^u ἡ πόλις ἡ μεγάλη Βαβυλῶν, ἡ πόλις ἡ ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ^v ἦλθεν ἡ κρίσις σου.»

11 »Καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν^w ἐπ' αὐτῆ^x, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγοράζει οὐκέτι· 12 γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαρίτου,^y καὶ βύσσου^z καὶ πορφυροῦ^a καὶ σηρικοῦ καὶ κοκκίνου,^b καὶ πᾶν ξύλον θύϊνον καὶ πᾶν σκεῦος ἐλεφάντινον καὶ πᾶν σκεῦος ἐκ ξύλου τιμιωτάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, 13 καὶ κινάμωμον^c καὶ^d θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον, καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ σεμίδαλιν^e καὶ σῖτον, καὶ κτήνη καὶ πρόβατα^f καὶ ἵππων καὶ ραιδῶν,^g καὶ σωμάτων καὶ ψυχᾶς ἀνθρώπων.» 14 («Καί, ἡ ὀπώρα τῆς ἐπιθυμίας τῆς ψυχῆς σου^h ἀπῆλθενⁱ ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώλοντο^j ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ εὐρήσεις αὐτά.»)^k 15 «Οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ

^s κλαουσουσιν f³⁵ M^{a,b,f,g,h,ipt} C,CP,RP,HF,NU | 1 αυτην M^{d,e,1/5} OC | κλαουσονται αυτην M^{e,2/5} TR | κλαουσονται M^{a,1/6,i,1/4} XA

^t αυτην f³⁵ M^{a,b,e,1/6,f,g,2/3,i} XA,CP,RP,HF,NU | αυτη M^{d,e,g,1/3,h} A,OC,TR

^u ουαι ουαι rell | ουαι ουαι ουαι M^b | ουαι M^{ept}

^v μια ωρα rell | μιαν ωραν A | εν 12 M^{ept,hpt} TR

^w κλαιουσιν (κλεουσιν C) και πενθοουσιν f³⁵ M^{e,h} XA(C)CP,NU,TR | κλαουσουσιν 2 πενθησουσιν M^{a,b,f,g,1/3,i} RP,HF,OC | κλαουσονται M^{d,1/4} | κλαουσουσιν M^{d,1/5} | 1 M^{dpt,g,2/3}

^x επ αυτη f³⁵ M^{a,bpt,e,1/4,f,gpt,h,i,2/3} CP,RP,HF,OC,TR | εν 2 A | 1 αυτην M^{b,1/3,gpt,i,1/5} XA,NU | εφ εαυτους M^{e,1/5} | εφ εαυτοις M^{e,2/5} | εν εαυτοις M^d | four further readings

^y μαργαριτου rell | μαργαριτων M^{bpt,hpt} X,NU | μαργαριτας C | μαργαριταις A

^z βυσσου f³⁵ M^{a,1/6,d,e,ipt} CP,TR | βυσσινου M^{a,b,f,g,h,ipt} A,C,RP,HF,OC,NU | βυσσινων X

^a και πορφυρου f³⁵ M^{a,d,e,2/3,f,ipt} CP,RP,HF | 1 πορφυρας M^{b,e,1/3,g,h,ipt} XA,OC,NU,TR | --- A (The use of the adjective as a noun was not appreciated, but it preserves the effect of a sequence of ου.)

^b σηρικοου και κοκκινου rell | σιρικοου 23 XA,C,NU | ~ 32 συρικοου M^{e,1/3}

^c κιναμωμον f³⁵ M^{a,2/3,b,d,e,2/3,fpt,g,1/4,h,1/4,i,2/3} X,CP,RP,HF,OC,TR | κινναμωμον M^{b,1/3,e,1/6,h,1/4} A,C,NU | κινναμωμου M^{a,1/4,e,1/6,fpt,g,hpt,i,1/4}

^d και f³⁵ M^{a,d,1/3,e,f,g,hpt,i} CP,RP,HF,TR | 1 αμωμον 1 M^{b,d,2/3,e,1/4,f,hpt,i,1/4} XA,C,OC,NU

^e οινον και ελαιον (ελεον C) και σεμιδαλιν f³⁵ M^{a,1/5,b,1/5,d,e,h,ipt} XA(C)CP,RP,HF,OC,NU,TR | ~ 54123 M^{b,1/5} | ~ 32145 M^{bpt,f,i,1/4} | 345 M^{a,g,i,1/5}

^f κτηνη και προβατα f³⁵ M^{d,e,h} XA,C,CP,OC,NU,TR | ~ 321 M^{a,b,f,g,i} RP,HF

^g ραιδων f³⁵ M^{apt,bpt,f,g,h,i} CP,RP,HF | ρεδων M^{apt,bpt,d,e} XA,C,OC,NU,TR

^h της επιθυμιας της ψυχης σου rell | ~ 51234 M^{h,1/4} XA,C,NU | 512345 M^{bpt,h,1/4}

ⁱ απηλθεν rell | απωλετο OC

^j απωλοντο f³⁵ M^{bpt,g,i,1/4} X,CP | απωλετο M^{a,bpt,f,h,i,2/3} A,C,RP,HF,NU | απηλθεν M^{a,1/4,d,e} OC,TR (The plural is presumably correct.)

^k ου μη ευρησεις αυτα f³⁵ M^{ept,i,1/5} CP | ~ 1243 OC | 12 ευρησης 4 M^{a,1/5,ept,h,2/5} TR | 12 ευρης 4 M^{d,f(h,1/3)i,1/3} | 12 ευρησουσιν 4 M^{bpt} | ~ 124 ευρησουσιν M^{bpt,h,1/4} XA,NU | ~ 412 ευρης M^{a,2/4,e,1/4,gpt(p),i,1/3} RP,HF | ~ 412 ευρησουσιν C (The evidence for the word order is adequate [f³⁵M^{a,1/5,bpt,d,e,f,hpt,ipt}]; in vs 14 an unidentified speaker addresses Babylon, so the verb must be 2nd sing.; the plural forms support the indicative; although ου μη usually takes the subjunctive, on occasion it takes the volitive future when the certainty of the statement is being emphasized, as here.)

αὐτῆς,¹ κλαίοντες καὶ πενθοῦντες **16** καὶ λέγοντες·^m «Οὐαί, οὐαί,ⁿ ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον^o καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη ἐν χρυσοῦ^p καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαργαρίταις·^q **17** ὅτι μιᾶ ὥρα ἠρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος.»

»Καὶ πᾶς κυβερνήτης καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων^r—καὶ ναῦται καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν ἐργάζονται—ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν **18** καὶ ἔκραζον, βλέποντες^s τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς λέγοντες, «Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;» **19** Καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ ἔκραζον, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες καὶ λέγοντες· «Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ἧ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ^u πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ, ἐκ τῆς τιμιότητος αὐτῆς, ὅτι μιᾶ ὥρα ἠρημώθη.»

Her doom is final

20 »Εὐφραίνου ἐπ' αὐτῆ,^v Οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ^w ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρῖμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.» **21** Καὶ ἦρεν εἷς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλον^x μέγαν καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων·^y «Ὁρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν ἡ μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὔρεθῆ ἔτι. **22** Καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι. Καὶ πᾶς τεχνίτης πάσης τέχνης οὐ μὴ εὔρεθῆ ἐν σοὶ ἔτι. Καὶ φωνὴ μύλου οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι.^z **23** Καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φανῆ ἐν σοὶ ἔτι.^a Καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῆ ἐν σοὶ ἔτι. Ὅτι^b οἱ ἔμποροὶ σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ^c σου ἐπλανήθησαν πάντα τὰ ἔθνη.» **24** Καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα^d προφητῶν καὶ ἁγίων εὔρεθῆ, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.

¹ αὐτῆς **f**³⁵ **M**^{a/4,b,d,e,f,g/4,h,i} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | 1 καὶ **M**^{a,g} **HF**

^m καὶ λεγοντες **f**³⁵ **M**^{a2/5,b,d,ept,f/4,g1/3,h2/3,i} **CP,RP,HF,TR** | 2 **M**^{apt,f,h/4} **NA,C,OC,NU** | --- **M**^{e1/3,gpt}

ⁿ ουαι ουαι **f**³⁵ **M**^{d,e,f,gpt,h,ipt} **NA,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | ουαι ουαι ουαι **M**^b | ουαι **M**^{a,gpt,ipt}

^o βυσσινον **f**³⁵ **M**^{a1/6,b,d,e,f,gpt,h,i1/3} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | βυσσον **M**^{a,e1/6,gpt,i2/3} **HF**

^p εν χρυσο **f**³⁵ **M**^{d,e,h1/3} **NA,CP,TR** | 1 χρυσιω **C,OC[NU]** | χρυσιω **M**^{a,b,f,g,h1/3,i} **A,RP,HF** | 2 **M**^{h1/3}

^q μαργαριταις *rell* | μαργαριτη **M**^{hpt} **NA,C,NU**

^r ο επι των πλοιων πλεων **f**³⁵ **M**^{b1/3,i1/3} **CP** | 2345 **M**^{d2/3,ept,f} | 234 ομιλος **M**^{e1/4} | ~ 2341 ομιλος **TR** | 12 τοπον 5 **M**^{a,bpt,g,hpt,ipt} **A,C,RP,HF,OC,NU** | 12 τον τοπον 5 **M**^{hpt} **NA** (ο επι is the best attested, by far [**f**³⁵,**a,b,g,h,i** **NA,C** against **d,e,f**]; των πλοιων has better attestation than τοπον; the sequence πλοιων πλεων presumably gave rise to evasive action.)

^s βλέποντες *rell* | ορωντες **TR**

^t κλαιοντες και πενθουντες και **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d1/3,e,f,g,i} **CP,RP,HF** | 123 **M**^{bpt,d,e1/5,h} **NA,OC,NU,TR** | --- **A**

^u τα **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e2/5,g,h,i} **NA,C,CP,RP,HF,OC,NU** | --- **M**^{bpt,d,e3/5,f} **TR**

^v επ αυτη **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d1/3,f,g,h,ipt} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | 1 αυτην **M**^{a1/6,bpt,d,e,h1/4,i1/3} **TR** | εν 2 **A**

^w και οι *rell* | --- **M**^{ept,h/4} **C,TR**

^x μυλον *rell* | μυλινον **A,NU** | μυλικον **C** | λιθον **NA**

^y λεγων **f**³⁵ | 1 ουτως *rell*

^z και φωνη μυλου ου μη ακουσθη (φανη **M**^{b1/3,f}) εν σοι ετι **f**³⁵ **M**^{a2/5,bpt,d,e,f,g,h,i} **A,C,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **M**^{a1/3,bpt,e1/4,i1/4} **NA**

^a και φως λυχνου ου μη φανη (ακουσθη **M**^{gpt}, ευρεθη **M**^{e1/5}) εν σοι ετι **f**³⁵ **M**^{a,b2/5,d2/5,e,f,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **M**^{b1/3,d3/5} **A**

^b οτι **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,d,e,f,g,h,i} **NA,C,CP,RP,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,i1/4} **HF**

^c φαρμακεια *rell* | φαρμακια **M**^{b1/3,ept,gpt} **NA,C**

^d αιματα **f**³⁵ **M**^{a,b,e,f,g,h1/4,i} **CP,RP,HF,OC** | αιμα **M**^{d,h,i1/4} **NA,C,NU,TR**

19:1 Καί^e μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς^f φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, μεγάλην,^g ἐν τῷ οὐρανῷ λεγόντων.^h «Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξαⁱ τοῦ Θεοῦ^j ἡμῶν· **2** ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις αὐτοῦ, ὅτι ἔκρινεν τὴν πόρνην τὴν μεγάλην ἣτις διέφθειρεν^k τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς· καὶ ἐξεδίκησεν τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ^l χειρὸς αὐτῆς.» **3** Καὶ δευτέρον εἶρηκεν.^m «Ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.» **4** Καὶ ἔπεσανⁿ οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἴκοσι τέσσαρες^{o,p} καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθήμενῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου^q λέγοντες· «Ἀμήν· Ἀλληλούϊα.» **5** Καὶ φωνὴ ἐκ^r τοῦ θρόνου ἐξῆλθεν, λέγουσα, «Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν^s ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ καὶ οἱ φοβούμενοι αὐτόν,^u οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι.»

The wedding of the Lamb

6 Καὶ ἤκουσα ὡς^v φωνὴν ὄχλου πολλοῦ καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν λέγοντας·^w «Ἀλληλούϊα· ὅτι ἐβασίλευσεν Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν,^x ὁ Παντοκράτωρ. **7** Χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεθα^y καὶ δῶμεν^z τὴν δόξαν αὐτῷ,^a ὅτι ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ Ἄρνιου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἠτοίμασεν ἑαυτήν.» **8** Καὶ ἐδόθη

^e καὶ **f**³⁵ **M**^{a1/6,d,e,h1/3,i1/4} CP,TR | --- **M**^{a,b,f,g,h2/3,i} **KA,C,RP,HF,OC,NU**

^f ὡς *rell* | --- **M**^{e,g} TR

^g φωνὴν ὄχλου πολλοῦ μεγάλην **f**³⁵ **M**^{g1/2} CP,TR | ~ 1423 **M**^{a,b,f,g,h,i2/3} **KA,C,RP,HF,OC,NU** | 1 (φωνῆς **M**^{d,e1/6})
23 **M**^{b1/5,d,e} (The emphatic use of μεγάλην was not understood—some omitted while others ‘corrected’ the order; the reading of **f**³⁵ gets isolated support from four further families.)

^h λεγόντων *rell* | λεγοντος TR

ⁱ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,i2/3} CP,RP,HF | ~ 45312 **M**^{d,e1/4,h} A,C,OC,NU | ~ 4531 τιμῆ 312 **M**^{e2/3,i1/3} TR | 12
κ

^j του θεου *rell* | κυριω τω θεω **M**^{e1/3} TR | τω θεω **M**^{e1/5,i1/3}

^k διεφθειρεν **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e1/3,f,g,i} CP,RP,HF,OC | εφθειρεν **M**^{bpt,d,e3/5,g1/5,h} (**κ**)C,NU,TR | εκρινεν A | --- **M**^{e1/5}

^l εκ **f**³⁵ **M**^{a,b,f,gpt,h,i} (**κ**)A,C,CP,RP,HF,OC,NU | 1 της **M**^{d,e,gpt,i1/4} TR

^m δευτερον ειρηκεν **f**³⁵ **M**^{a,e1/6,f,g,i} CP,RP,HF | 1 ειρηκαν **M**^{d,e3/5} **KA,OC,NU,TR** | 1 ειπαν C | 1 ειπον **M**^{h1/3} | εκ 1
ειρηκαν **M**^{bpt} | εκ 1 ειρηκασιν **M**^{bpt} | 1 ειρηκασιν **M**^{a1/6,e1/6,hpt}

ⁿ επεσαν **f**³⁵ **M**^{a1/3,dpt,e2/5,(g),h1/4,i1/3} **KA,C,OC,NU,TR** | επεσον **M**^{a2/3,b,c2/7,dpt,e3/5,f,h,i2/3} CP,RP,HF (There being no difference in meaning, evidently, the spelling fluctuated.) (Although a significant minority of the **f**³⁵ representatives read επεσον, the quality and geographic distribution of those reading επεσαν is sufficiently superior so that these presumably reflect the archetype.)

^o εικοσι τεσσαρες **f**³⁵ **M**^{a3/4} **M**^{a3/5(1/6),b,(d1/3),ept,f,g2/3,hpt,ipt} **KA(C),CP,RP,HF,NU** | κδ’ **f**³⁵ **M**^{a1/3(1/2),(dpt),e1/3,g1/4,h1/3} | 1 καὶ 2 **M**^{e1/6} (OC)TR

^p πρεσβυτεροι οι εικοσι τεσσαρες *rell* | ~ 23 καὶ 41 OC

^q του θρονου **f**³⁵ **M**^{a1/4,d,e,g2/3,h1/4,ipt} CP,RP,TR | τω θρονω **M**^{a,b,f,g1/3,h,ipt} **KA,C,HF,OC,NU**

^r εκ **f**³⁵ **M**^{d,e,f,ipt} (**κ**)CP,TR | απο **M**^{a,b,g,h,ipt} A,C,RP,HF,OC,NU

^s τον θεον *rell* | τω θεω **M**^{d1/3,e1/6} **KA,C,NU**

^t και *rell* [NU] | --- **κ**C

^u αυτον *rell* | 1 και **M**^{d1/6,e1/6} TR

^v ως **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e1/3,fpt,g,h,i} **KA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **M**^{bpt,e2/3,fpt}

^w λεγοντας **f**³⁵ **M**^{a1/4,e,gpt} TR | λεγοντες **M**^{a,bpt,ft,gpt,i1/3} RP,HF | λεγοντων **M**^{bpt,d,ft,h,i2/3} A,CP,OC,NU | λεγουσων **κ**
(The accusative is correct, modifying the direct object of the main verb.)

^x κυριος ο θεος ημων *rell* [NU] | 123 A,OC,TR | 23214 **κ** | 234 **M**^{ept}

^y αγαλλιωμεθα **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d1/3,e1/3,f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | αγαλλιωμεν **M**^{bpt,d,e2/3,h} **KA,NU**

^z δωμεν **f**³⁵ **M**^{a,b,d2/3,e3/5,f,g,h,i} **κ,CP,RP,HF,OC,TR** | δωσωμεν **M**^{dpt,e1/4} NU | δωσομεν **M**^{e1/6} A

^a αυτω **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d,ept,f3/5,g,h,i} A,CP,RP,HF,OC,NU,TR | αυτου **M**^{bpt,ept,f3/5} | αυτων **κ**

αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καὶ καθαρὸν,^b τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστίν.^c

9 Καὶ λέγει μοι, «Γράψον· «Μακάριοι οἱ εἰς τὸ^d δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ Ἄρνιου κεκλημένοι.» » Καὶ λέγει μοι, «Οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ εἰσιν τοῦ Θεοῦ.»^e **10** Καὶ ἔπεσον^f ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ. Καὶ λέγει μοι· «Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν^g Ἰησοῦ. Τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία τοῦ^h Ἰησοῦ ἐστὶν τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.»
The battle of Armageddon

11 Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεωγμένον,ⁱ καὶ ἰδοῦ, ἵππος λευκός, καὶ ὁ καθήμενος ἐπ’ αὐτόν, καλούμενος Πιστὸς καὶ Ἀληθινός,^j καὶ ἐν δικαιοσύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ. **12** Οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ^k φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ, ἔχων ὀνόματα γεγραμμένα, καὶ^l ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός· **13** καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον^m αἵματι, καὶ καλεῖταιⁿ τὸ ὄνομα αὐτοῦ, Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. **14** Καὶ τὰ στρατεύματα τὰ^o ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐπὶ ἵπποις λευκοῖς,^p ἐνδεδυμένοι βύσσινον λευκὸν^q καθαρὸν. **15** Καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐκπορεύεται ῥομφαία δίστομος^r ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ^s τὰ ἔθνη. Καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. Καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς^t ὀργῆς τοῦ Θεοῦ, τοῦ Παντοκράτορος. **16** Καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ^u ὄνομα γεγραμμένον·

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΒΑΣΙΛΕΩΝ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟΣ ΚΥΡΙΩΝ.

^b λαμπρον και καθαρων **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g^{1/4},i^{1/3}} CP,RP,HF | 13 **M**^{e^{2/3},h^{2/3}} **NA,OC,NU** | ~ 31 **M**^{d,e^{2/3}} | ~ 321 **M**^{e^{3/5}} TR

^c των αγιων εστιν *rell* | ~ 312 **M**^{e^{pt}} TR

^d το **f**³⁵ **M**^{a^{2/3},b^{pt},d^e,f,g^{2/3},h^{2/3},i^{pt}} (**NA**)CP,RP,OC,NU,TR | τον **M**^{a^{1/3},b^{pt},e^{1/5},g^{1/3},h^{1/3},i^{pt}} HF (All lexicons that mention the masculine form say it was a late arrival; if it didn't exist in the first century it can't be original, and so in verse 17 below.)

^e εισιν του Θεου **f**³⁵ **M**^{d,e,g^{1/4},h^{1/3}} **NA,CP,TR** | ~ 231 **M**^{a,b,f,g,h^{1/3}(^{1/3}),i} A,RP,HF,OC,NU

^f επεσον **f**³⁵ **M**^{a^{pt},b^{pt},d^{2/5},e^{2/5},f,h^{1/3},i} CP,TR | επεσα **M**^{a^{pt},b^{pt},c^{1/4},d^{3/5},e^{3/5},g,h^{2/3},i^{1/4}} **NA,RP,HF,OC,NU** (There being no difference in meaning, evidently, the form fluctuated.)

^g μαρτυριαν *rell* | 1 του TR

^h του **f**³⁵ **M**^{a,b,d^{1/5},e^{1/3},f,g,i} CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{a^{1/2},d,e^{2/3},h} **NA,NU**

ⁱ ανεωγμενον *rell* | ηνεωγμενον **NA,NU**

^j καλουμενος πιστος και αληθινος **f**³⁵ **M**^{a,b,e^{1/6},g,h,i} CP,RP,HF,OC[NU]TR | 234 **M**^{d,e^{3/5},f,i^{1/4}} (A) | ~ 2341 **M**^{e^{1/4}} | ~ 2134 **NA**

^k αυτου **f**³⁵ **M**^{a,d,e,f,g,h^{pt},i} **NA,CP,RP,HF** | 1 ως **M**^{b,e^{2/7},h^{pt}} A,OC[NU]TR

^l ονοματα γεγραμμενα και **f**³⁵ **M**^{a,b,d^{1/4},e^{3/5},g^{pt},h^{1/3},i^{pt}} (**NA**)CP,RP,HF,OC | --- **M**^{a^{1/5},d,e^{2/5},f,g^{pt},h^{2/3},i^{pt}} A,NU,TR (The shorter form would be an easy omission, but to explain the longer form as an addition is difficult.) (OC is in small print.)

^m βεβαμμενον *rell* | 1 εν **M**^{b^{1/3},f,i^{1/4}} OC (OC is in small print.)

ⁿ καλεται **f**³⁵ **M**^{a^{1/2},b^{pt},d,e,f,g,h^{1/4},i^{pt}} CP,RP,TR | κεκληται **M**^{a,b^{pt},h,i^{pt}} (**NA**)A,HF,OC,NU

^o τα **f**³⁵ **M**^{a^{3/5},b^{pt},d^{1/4},f^{pt},h^{1/3},i^{pt}} CP,RP,HF,OC[NU] | --- **M**^{a^{2/5},b^{pt},d,e,f^{pt},g,h^{2/3},i^{pt}} **NA,TR**

^p επι ιπποις λευκοις **f**³⁵ **M**^{a,b,d^{1/4},f,i} CP,RP,HF,OC | εφ 23 **M**^{e^{2/3},g,h} **NA,NU,TR** | εφ ιπποι πολλοι **M**^{d^{3/5},e^{1/4}}

^q βυσσινον λευκον *rell* | ~ 21 A | 12 και **M**^{e^{2/5},g^{1/3}} **NA,TR**

^r διστομος **f**³⁵ **M**^{a,b,d^{1/4},e^{pt},f,g,h^{1/3},i} CP,RP,HF | --- **M**^{d,e^{pt},h^{2/3}} **NA,NU,TR** | ~ οξεια 1 OC (OC is in small print.)

^s παταξη *rell* | παταση OC,TR | παταξει **M**^g **NA**

^t της **f**³⁵ **M**^{a,b,f,g,h,i} (**NA**)A,CP,RP,HF,OC,NU | και 1 **M**^{d,e,i^{1/4}} TR

^u αυτου *rell* | 1 το **M**^{e^{1/3}} TR

A feast for vultures

17 Καὶ εἶδον ἓνα^v ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξεν φωνῇ^w μεγάλης, λέγων πᾶσιν τοῖς ὄρνέοις τοῖς πετομένοις^x ἐν μεσουρανήματι, «Δεῦτε, συναχθητε^y εἰς τὸ^z δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ^a Θεοῦ, 18 ἵνα φάγητε σάρκας βασιλέων καὶ σάρκας χιλιάρχων καὶ σάρκας ἰσχυρῶν καὶ σάρκας ἵππων καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτῶν, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε^b καὶ δούλων καὶ μικρῶν τε^c καὶ μεγάλων.»

19 Καὶ εἶδον τὸ Θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι πόλεμον^d μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. 20 Καὶ ἐπιάσθη τὸ Θηρίον, καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ^e Ψευδοπροφήτης, ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ (ἐν οἷς ἐπλάνησεν τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ Θηρίου καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ). Ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην^f ἐν^g θείῳ. 21 Καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου, τῇ ἐξελθούσῃ^h ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.

The Millennium Satan bound

20:1 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖνⁱ τῆς Ἀβύσσου καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 2 Καὶ ἐκράτησεν τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον,^j ὅς ἐστιν^k διάβολος καὶ ὁ^l Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην,^m καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη. 3 καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν Ἄβυσσον καὶ ἔκλεισενⁿ καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ ἵνα μὴ πλανᾷ^o ἔτι τὰ ἔθνη^p ἄχρι τελεσθῆ τὰ χίλια ἔτη. Καὶ^q μετὰ ταῦτα δεῖ αὐτὸν λυθῆναι^r μικρὸν χρόνον.

^v ενα f³⁵ M^{a1/6,e,gpt,h2/3,i2/5} A,CP,OC,NU,TR | 1 αλλον M^b | αλλον M^{h1/6,i1/5} x | --- M^{a,d,e1/6,f,gpt,h1/6,i2/5} RP,HF

^w φωνη f³⁵ M^{a1/4,bpt,d,e,f,g2/3,h,i2/3} A,CP,RP,TR | εν 1 M^{a,bpt,g1/3,i1/3} x,HF,OC[NU]

^x πετομενοις *rell* | πετωμενοις M^{i1/5} [+20 assorted mss]TR

^y συναχθητε *rell* | και συναγεσθε TR | --- M^{ept}

^z το f³⁵ M^{a2/3,d1/3,e,gpt,hpt,ipt} (x)A,CP,RP,OC,NU,TR | τον M^{a1/3,b,d2/3,f,gpt,hpt,ipt} HF

^a το μεγα του f³⁵ M^{a2/3,e1/3,gpt,hpt,i3/5} xA,CP,RP,OC,NU | τον μεγαν 3 M^{a1/4,b,f,gpt,hpt} HF | του μεγαλου M^{d,e} TR

^b τε *rell* | --- M^{ept} TR (OC is in small print.)

^c τε f³⁵ M^{a,e1/4,g,h1/3,i} CP,RP,HF,OC | --- M^{b,d,e,f,h2/3,i1/5} xA,NU,TR (OC is in small print.)

^d πολεμον f³⁵ M^{a1/3,b,d,e,f,g1/4,h,i2/3} CP,RP,TR | τον 1 M^{a2/3,f1/4,g,h1/4,i1/3} xA,HF,OC,NU

^e μετ αυτου ο f³⁵ M^{d,ept,hpt} x,CP,NU | οι 123 A | μετα τουτου 3 M^{ept} TR | ~ 312 M^{a,b,f,g,hpt,i} RP,HF,OC

^f την καιομενην *rell* | της καιομενης A,NU | της κεομενης x

^g εν f³⁵ M^{a,e1/3,f2/3,g,h,i} xA,CP,RP,HF,OC,NU | 1 τω M^{b,d,e2/3,f3/5,i1/5} TR

^h εξελθουση *rell* | εκπορευομενη TR

ⁱ κλειν *rell* | κλιν xA | κλειδα M^{ept,gpt} TR

^j τον οφιν τον αρχαιον *rell* | ο οφισ ο αρχαιος A,NU

^k εστιν *rell* | 1 ο M^{a1/3,c1/4,d,h,ipt} x

^l ο f³⁵ M^{apt,b,d,f,h,i2/3} xA,CP,RP,HF,OC,NU | --- M^{apt,d1/4,e,g,h1/4,i3/5} TR (OC is in small print.)

^m ο πλανων την οικουμενην ολην f³⁵ M^{a,b,fp,g,i} CP,RP,HF | 1234 OC | --- M^{d,e,fp,h} xA,NU,TR (Since most versions are based on TR or NU, very few contain this important clause.) (OC is in small print.)

ⁿ εκλεισεν f³⁵ M^{a,b,d1/4,e2/3,f,g,h,i} xA,CP,RP,HF,OC,NU | εδησεν M^{d,e2/7} | 1 αυτον TR

^o πλανα f³⁵ M^{a,b,d1/3,e2/3,f,g,i} CP,RP,HF,OC | πλανηση M^{d,e3/5,h} A,NU,TR | πλανησει x

^p ετι τα εθνη *rell* | ~ 231 TR | 23 M^{ept}

^q και f³⁵ M^{a1/6,b2/3,d,e,f,ipt} CP,RP,TR | --- M^{a,b2/3,g,h,ipt} xA,HF,OC,NU

^r αυτον λυθηναι f³⁵ M^{bpt,d,e,f2/3,h1/3,ipt} x,CP,RP,OC,TR | ~ 21 M^{a,bpt,f1/3,g,h2/3,ipt} A,HF,NU

Saints reign

4 Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ’ αὐτούς, καὶ κρῖμα ἐδόθη αὐτοῖς, καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τῷ Θηρίῳ^s οὔτε^t τῇ εἰκόνι^u αὐτοῦ καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον αὐτῶν^v καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν. Καὶ ἔζησαν καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ^w Χριστοῦ χίλια^x ἔτη. 5 (Καὶ οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῆ^y τὰ χίλια ἔτη.)^y Αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. 6 Μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεύτερος θάνατος^z οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ’ ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσιν μετ’ αὐτοῦ^a χίλια^b ἔτη.

The final rebellion

7 Καὶ ὅταν τελεσθῆ^c τὰ χίλια ἔτη λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, 8 καὶ ἐξελεύσεται πλανῆσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσιν γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ τὸν^d Μαγῶγ, συναγαγεῖν^e αὐτούς εἰς τὸν^f πόλεμον, ὃν ὁ ἀριθμὸς^g ὡς ἡ^h ἄμμος τῆς θαλάσσης. 9 Καὶ ἀνέβησαν ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς καὶ ἐκύκλευσανⁱ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην. Καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ^j καὶ κατέφαγεν αὐτούς. 10 Καὶ ὁ Διάβολος, ὁ πλανῶν αὐτούς, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ^k θείου, ὅπου καὶ^l τὸ Θηρίον καὶ ὁ Ψευδοπροφήτης. Καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

^s τω θηριω **f**³⁵ **M**^{a1/4,bpt,e,f2/3,g,h2/3,ipt} CP,TR | το θηριον **M**^{a,bpt,d,f1/3,g1/4,h3/5,ipt} **NA,RP,HF,OC,NU**

^t ουτε **f**³⁵ **M**^{a1/6,bpt,d,e,f2/3,ipt} CP,OC,TR | ουδε **M**^{a,bpt,f1/3,g,h,ipt} **NA,RP,HF,NU**

^u τη εικονι **f**³⁵ **M**^{e3/5,g,h2/5,i1/3} CP | την εικονα **M**^{a,b,d,e2/5,f,g1/4,h3/5,i2/3} **NA,RP,HF,OC,NU,TR**

^v το μετωπον αυτων **f**³⁵ **M**^{d1/5,e3/5,f1/5} CP,OC,TR | των μετωπων 3 **M**^{d,e1/5,i1/5} | 12 **M**^{a,b,e1/5,f,h,i} **NA,RP,HF,NU** | των μετωπων **M**^{g,h1/4}

^w του *rell* | --- **M**^{e2/3} TR

^x χιλια **f**³⁵ **M**^{bppt,d,e,f3/5,h2/5,i1/3} **NA,CP,OC,NU** | τα 1 **M**^{a,bpt,d1/5,e1/5,f2/5,g,h3/5,i2/3} RP,HF,TR

^y και (A,TR) οι (+δε **M**^{g1/4},TR) λοιποι των νεκρων (ανθρωπων **M**^{bppt}) ουκ εζησαν αχρι (ανεστησαν αχρι **M**^{e2/7}; ανεζησαν εως **M**^{g1/4},TR)(εως OC) τελεσθη (τελεσθωσιν **M**^d; τελεσθηναι **M**^{hppt}) τα χιλια ετη **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,d,e,f,g1/4,h,i2/3} (A)CP,RP,HF(OC)NU(TR) | omit sentence **M**^{a,g,i1/3} **NA**

^z ο δευτερος θανατος **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | ~ 1312 **M**^{d,ept,g1/4} TR

^a μετ αυτου **f**³⁵ **M**^{a2/7,b,d,e,f2/3,g3/5,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | μετα ταυτα **M**^{a,f1/3,g2/5,i1/5}

^b χιλια *rell* | τα 1 **NA**[NU]

^c οταν τελεσθη **f**³⁵ **M**^{b,d,e1/5,f,h,ipt} (**NA**)A,CP,RP,OC,NU,TR | οτε ετελεσθησαν **M**^{e1/3} | οτε 2 **M**^{e1/3} | μετα **M**^{a,f2/7,g,ipt} HF

^d τον **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/4,e2/5,f,g,h,i} CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{d,e3/5,f2/7,h1/4} **NA,NU**

^e συναγαγειν **f**³⁵ **M**^{a,b3/5,e2/5,f2/7,g,h,i} A,CP,RP,HF,OC,NU,TR | και 1 **M**^{b2/5,d,e3/5,f,i1/3} **NA**

^f τον **f**³⁵ **M**^{a,bpt,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | --- **M**^{bppt,d,e,f} TR

^g αριθμος **f**³⁵ **M**^{a1/6,bpt,d,e,f,i1/3} CP,RP,TR | 1 αυτων **M**^{a,bpt,g,h,i2/3} **NA,HF,OC,NU**

^h ως η **f**³⁵ **M**^{apt,b,d,e3/5,f5/7,h,i} CP,RP,HF,OC,NU,TR | ωσει **M**^{apt,e2/5,f2/7,g,h1/4,i1/5}

ⁱ εκκυλευσαν **f**³⁵ **M**^{a,h1/4,i1/5} A,CP,HF,OC,NU | εκκυλωσαν **M**^{a1/4,b,d,e,f,g,h,i} **NA,RP,TR** (The two verbs are quite similar in form and apparently virtually identical in meaning.)

^j πυρ εκ του ουρανου απο του θεου **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/5,e1/5,f,(g3/5),i} CP,RP,HF,OC | 1234 **M**^{d,h1/4(1/4)} A,NU | ~ 127534 **M**^{e1/3} | ~ 1267534 **M**^{e1/4} | ~ 2671534 **M**^{e1/3} | ~ 1567234 **M**^{g2/5,h3/5} TR | --- **NA**

^k και **f**³⁵ **M**^{a,e,f,ipt} (A)CP,RP,HF,NU,TR | 1 του **M**^{b,d,e1/5,h,ipt} (**NA**)OC | του **M**^g

^l και *rell* | --- **M**^{e,ipt} **NA,TR**

The Great White Throne

11 Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκὸν^m καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτόν,ⁿ οὗ ἀπὸ^ο προσώπου ἔφυγεν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ.^p Καὶ τόπος οὐχ εὐρέθη αὐτοῖς. 12 Καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστῶτας^q ἐνώπιον τοῦ θρόνου,^r καὶ βιβλία ἀνεώχθησαν.^s Καὶ ἄλλο Βιβλίον ἀνεώχθη,^t ὃ ἐστὶν τῆς Ζωῆς. Καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμμένων ἐν τοῖς βιβλίοις, κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. 13 Καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς ἐν αὐτῇ νεκρούς,^u καὶ ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἔδωκαν τοὺς ἐν αὐτοῖς νεκρούς.^v Καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.^w 14 Καὶ ὁ Θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός. Οὗτός ἐστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος,^x ἡ λίμνη τοῦ πυρός.^y 15 Καὶ εἴ τις οὐχ εὐρέθη ἐν τῇ Βίβλῳ^z τῆς Ζωῆς γεγραμμένος ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.

New heaven, new earth

21:1 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν, ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ πρώτη γῆ παρήλθεν.^a καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. 2 Καὶ^b τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἰερουσαλήμ Καινὴν, εἶδον^c καταβαίνουσαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,^d ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. 3 Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ^e λεγούσης· «Ἰδοὺ, ἡ σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαὸς^f αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς ἔσται μετ' αὐτῶν.^g 4 Καὶ ἐξαλείψει πᾶν^h δάκρυον ἀπὸⁱ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, καὶ ὁ θάνατος οὐκ

^m μεγαν λευκον f³⁵ M^{a,bpt,f2/7,g,h2/5,i} SA,CP,RP,HF,OC,NU | ~ 21 M^{a1/5,bpt,d,e,f,h1/3,i1/5} TR

ⁿ επ αυτον rell | 1 αυτου A,TR | επανω αυτου N | 1 αυτω OC

^ο απο rell | 1 του SA,NU

^p ο ουρανος και η γη f³⁵ CP | ~ 45312 M^{a,b,d,e,f,g,h,i} SA,RP,HF,OC,NU,TR (Representatives of M^{a,d,e,h} join f³⁵.)

^q τους μεγαλους και τους μικρους εστωτας f³⁵ M^{bpt,d,e,g,h,ipt} A,CP,RP,HF,OC,NU | ~ 645312 M^{bpt,f,i1/5} | ~ 323456 N | ~ 5326 M^{i1/5} TR | 6 M^{a,i1/5}

^r ενωπιον του θρονου rell | 12 θεου M^{d1/5,e1/4} TR | 123 του θεου M^{e1/4} | επι 23 N

^s ανεωχθησαν f³⁵ M^{h1/4} CP | ηνεωχθησαν M^{e,g2/5,h1/3,i1/5} RP,TR | ηνοιχθησαν M^{b,d,f,h1/4,i2/5} A,OC,NU | ηνεωχθη N | ηνοιξαν M^{a,(g3/5),i1/5} HF (Apparently we have alternate spellings that do not affect the meaning.)

^t ανεωχθη f³⁵ M^{β4,h1/4} CP | ηνεωχθη M^{a,b1/3,e1/3,f,g,hpt,i} RP,HF(TR) | ηνοιχθη M^{bpt,d,ept} A,OC,NU | --- N

^u εν αυτη νεκρους f³⁵ M^{a1/5,e} CP,TR | εαυτης 3 M^{e1/4} | ~ 3 τους 12 M^{a,b,d,f,g,h,i} SA,RP,HF,OC,NU (The dead have already been introduced, emphatically, in verse 12, so here the unmarked form is appropriate.)

^v εν αυτοις νεκρους f³⁵ M^{a1/4,e} TR | εαυτων 3 M^{g1/3} CP | ~ 3 τους 12 M^{a,b,d,f,gpt,h,i} SA,RP,HF,OC,NU

^w αυτων f³⁵ M^{apt,d,e,f2/7,g,h} SA,CP,RP,OC,NU,TR | αυτου M^{apt,b,f,i} HF

^x εστιν ο θανατος ο δευτερος f³⁵ CP | ~ 1453 M^{a1/4,e1/4,h1/3,ipt} TR | ~ 23451 M^{apt,b,e1/4,f,gpt,h1/4,ipt} A,RP,HF,OC,NU | ~ 2351 M^d | --- M^{a1/5,ept} | ~ 4531 M^{h1/5} N

^y η λιμνη του πυρος rell | --- M^{apt,e2/5,h1/4,ipt} OC,TR

^z εν τη βιβλω f³⁵ M^{(d),e,g2/7,h,i1/5} SA,CP,OC,NU,TR | 1 τω βιβλω M^{a,b,f,g3/5,i2/5} RP,HF | εις την βιβλον M^{e1/5}

^a παρηλθεν f³⁵ M^{d,e,g,h1/5} CP,TR | απηλθεν M^{bpt,i1/5} | απηλθον M^{a,bpt,f,h,ipt} RP,HF,OC | απηλθαν SA,NU (The earth with its atmosphere is treated as a unit.)

^b και rell | 1 εγω ιωαννης ειδον TR

^c ειδον rell | --- TR

^d απο του θεου εκ του ουρανου f³⁵ M^{d,e} CP,TR | ~ 456123 M^{a,b,e1/5,f,g,h,i} SA,RP,HF,OC,NU

^e ουρανου rell | θρονου SA,NU

^f λαος f³⁵ M^{a,b,e1/5,f,g,i} CP,RP,HF,OC | λαοι M^{d,e2/5,h} SA,NU,TR

^g εσται μετ αυτων f³⁵ M^{a1/5,bpt,e3/5} N,CP,RP | ~ 231 M^{a,bpt,f2/7,g,i1/5} HF,OC | 123 θεος 3 M^{d,e2/5,f,h1/4(pt),i2/5} TR | ~ 2313 θεος A[NU]

^h παν f³⁵ M^{bpt,d,e1/3,f,g,h,ipt} N,CP,RP,NU | ο θεος 1 M^{e3/5} A,TR | απ αυτων 1 M^{a,bpt,ipt} HF | απ αυτων ο θεος 1 OC (OC is in small print)

ⁱ απο rell | εκ SA,NU

ἔσται ἔτι, οὔτε πένθος οὔτε κραυγή οὔτε πόνος—οὐκ ἔσται ἔτι, ὅτι τὰ πρῶτα^j ἀπηλθον.»^k

5 Καὶ^l εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου,^m «Ἴδού, καινὰ ποιῶ πάντα.»ⁿ Καὶ λέγει μοι,^o «Γράψον, ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ καὶ πιστοί^p εἰσιν.»^q 6 Καὶ εἶπέν μοι· «Γέγονα^r τὸ Ἄλφα^s καὶ τὸ Ὠ, Ἀρχὴ καὶ Τέλος.^t Ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω^u ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς δωρεάν. 7 Ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα^v καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός.^w 8 Τοῖς δὲ δειλοῖς^x καὶ ἀπίστοις καὶ ἀμαρτωλοῖς καὶ^y ἐβδελυγμένοις καὶ φονεῦσιν καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς^z καὶ εἰδωλολάτραις, καὶ πᾶσιν τοῖς ψευδέσιν, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ^a πυρὶ καὶ θείῳ, ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δευτέρος.»^b

The New Jerusalem

9 Καὶ ἦλθεν^c εἷς ἐκ^d τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας γεμούσας τῶν^e ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησεν μετ' ἐμοῦ λέγων, «Δεῦρο, δείξω σοι τὴν γυναῖκα τὴν νύμφην τοῦ Ἀρνίου.»^f 10 Καὶ ἀπήνεγκέν με ἐν Πνεύματι ἐπ'^g ὄρος

^j ὅτι τα πρῶτα **f**³⁵ **M**^{a,b,e,f,g,i} CP,RP,HF,OC[NU]TR | 2 γαρ 3 **M**^d | 23 **M**^{e½,h} A | 2 προβατα **Ⲭ**

^k ἀπηλθον **f**³⁵ **M**^{a¼,bpt,d,e,gpt,h¼,ipt} CP,RP,OC,TR | ἀπηλθεν **M**^{a,bpt,f,gpt,h,ipt} **Ⲭ**,HF | ἀπηλθαν A,NU

^l και *rell* | --- **M**^{a¾}

^m ἐπι του θρονου **f**³⁵ **M**^{a½,ept,hpt,ipt} CP,TR | 1 τω θρονω **M**^{a,bpt,ept,f,g,hpt,ipt} **Ⲭ**A,RP,HF,OC,NU | εν τω θρονω **M**^{bpt(d)}

(Is the Creator relaxed on His throne [dative], a little bored or sad, saying, “Well, you know, I guess I’ll have to start over,” or is He sitting on the edge of His chair [genitive], excited, saying, “Hey, I’m going to make everything new!”? We know that as an eye witness John was good at observing detail [Jn. 19:34]; I imagine that it looked to John like He was going to get up and start right then!)

ⁿ καινα ποιω παντα **f**³⁵ **M**^{bpt,e¼,h,i½} (**Ⲭ**)A,CP,OC,NU | καινοποιω 3 **M**^{d,e½} | ~ 132 **M**^{ept} TR | ~ 312 **M**^{a,bpt,f,g,i½} RP,HF

^o μοι **f**³⁵ **M**^{a½,bpt,d,e,f,h¾,i¾} **Ⲭ**,CP,RP,OC,TR | --- **M**^{a¾},**bpt,g,h¾,i¾ A,HF,NU (OC is in small print.)**

^p αληθινοι και πιστοι **f**³⁵ **M**^{a½,bpt,d,e,f} CP,RP,TR | ~ 321 **M**^{a,bpt,f2/7,g,h,i} **Ⲭ**A,HF,OC,NU

^q εισιν **f**³⁵ **M**^{a½,d,e,h,i¼} **Ⲭ**A,CP,RP,OC,NU,TR | 1 του θεου **M**^{bpt,f,i¼} | του θεου 1 **M**^{a,bpt,f2/7,g,ipt} HF

^r γεγονα **f**³⁵ **M**^{a,ept,gpt,i½} CP,RP,HF | γεγονε **M**^{a½,e¼} | 1 εγω **M**^{a½,b,d,e½,f,gpt,h¼,i½} **Ⲭ** | γεγονεν εγω OC | γεγοναν εγω ειμι A[NU] | γεγονε εγω ειμι TR | γεγονασιν εγω ειμι **M**^{hpt,i½}

^s αλφα *rell* | A OC,TR

^t αρχη και τελος **f**³⁵ **M**^{ept,f} CP | η 12 το 3 **M**^{a¼,b,d,g,h,i} **Ⲭ**A,RP,OC,NU,TR | 2 η 12 το 3 **M**^{a,e¼} HF (The absence of the article emphasizes the inherent quality of the nouns.)

^u δωσω **f**³⁵ **M**^{d,e,g,h,i} **Ⲭ**A,CP,RP,OC,NU,TR | 1 αυτω **M**^{a,b,f} HF

^v κληρονομησει ταυτα **f**³⁵ **M**^{a½,d,e¾,gpt,h,i½} (**Ⲭ**)A,CP,RP,NU | εσται ουτω 2 OC | 1 παντα **M**^{e½} TR | δωσω αυτω 2 **M**^{a,b,f,gpt,i½} HF

^w αυτος εσται μοι (μου **M**^{a¼}) υιος **f**³⁵ **M**^{a,b,e¼,f,g,hpt,i} **Ⲭ**,CP,RP,HF,OC,NU | 234 **M**^{hpt} A | 123 ο 4 TR | αυτοι εσονται 3 υιοι **M**^{d,ept}

^x τοις δε δειλοις *rell* | ~ 32 **M**^{ept} TR | 12 ως διλοις **Ⲭ**^v

^y και αμαρτωλοις και **f**³⁵ **M**^{a,b,ept,f,g,i} CP,RP,HF | 1 **M**^{d½,e½,h} **Ⲭ**A,OC,NU,TR | --- **M**^{d¾,e2/7}

^z φαρμακοις *rell* | φαρμακευσι TR

^a καιομενη *rell* | 1 εν OC

^b ο θανατος ο δευτερος **f**³⁵ **M**^{a,b,f¾,g,h¾,i} **Ⲭ**A,CP,RP,HF,OC,NU | 24 **M**^{dpt,h½} | 234 **M**^{a½,f¾} | ~ 142 **M**^{ept} | ~ 42 **M**^{d½,e½} TR | --- **M**^{e½}

^c ηλθεν *rell* | 1 προς με TR

^d εκ **f**³⁵ **M**^{a,bpt,f,g,hpt,i} **Ⲭ**A,CP,RP,HF,NU | --- **M**^{a½,bpt,d,e,hpt} OC,TR

^e γεμουσας των **f**³⁵ **M**^{bpt,e2/7,f,gpt,i½} CP,RP,HF | τας 12 **M**^{dpt,e¾,gpt,hpt,i½} OC,TR | 1 **M**^a | 2 γεμοντων 2 **M**^{e½,hpt,i½} **Ⲭ**A,NU | 2 γεμοντων **M**^{dpt} | τας εχουσας 2 **M**^{bpt}

^f την γυναικα την νυμφην του αρνιου **f**³⁵ **M**^{a,f,g,i½} CP,RP,HF | ~ 341256 **M**^{b,h} **Ⲭ**A,OC,NU | ~ 345612 **M**^{d,e,i½} TR

^g επ *rell* | επι **M**^{bpt,hpt} **Ⲭ**A,NU

μέγα και ὑψηλόν, και ἔδειξέν μοι τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, τὴν ἁγίαν^h Ἱερουσαλήμ, καταβαίνουσιν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸⁱ τοῦ Θεοῦ, **11** ἔχουσιν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὁμοίος λίθῳ τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἰάσπιδι κρυσταλίζοντι,^k **12** ἔχουσα^l τεῖχος μέγα και ὑψηλόν, ἔχουσα^m πυλῶνας δώδεκα και ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώδεκα,ⁿ και ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἐστίν^o τῶν δώδεκα φυλῶν τῶν υἱῶν^p Ἰσραὴλ. **13** ἀπὸ^q ἀνατολῶν^r πυλῶνες τρεῖς, και ἀπὸ βορρᾶ^s πυλῶνες τρεῖς, και ἀπὸ νότου^t πυλῶνες τρεῖς, και ἀπὸ δυσμῶν^u πυλῶνες τρεῖς. **14** Και τὸ τεῖχος τῆς πόλεως ἔχον^v θεμελίους δώδεκα, και ἐπ’ αὐτῶν^w δώδεκα^x ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ Ἀρνίου. **15** Και ὁ λαλῶν μετ’ ἐμοῦ εἶχεν μέτρον,^y κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν και τοὺς πυλῶνας αὐτῆς.^z **16** Και ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, και τὸ μῆκος αὐτῆς ὅσον^a τὸ πλάτος. Και ἐμέτρησεν τὴν πόλιν^b τῷ καλάμῳ ἐπὶ σταδίους^c δώδεκα^d χιλιάδων δώδεκα.^e Τὸ μῆκος και τὸ πλάτος και τὸ ὕψος αὐτῆς ἴσα ἐστίν. **17** Και

^h τὴν μεγάλην τὴν ἁγίαν **f**³⁵ **M**^{e1/6} CP,RP,TR | 12 και 4 **M**^{bpt,d,e,f3/5,ipt} | 34 **M**^{a,bpt,f2/7,g,h,ipt} **NA,HF,OC,NU** (“the great” [**f**³⁵,a^{1/6},b^{pt},d,e,f,i^{pt}] has better attestation than ‘omit’ [a,b^{pt},f^{2/7},g,h,i^{pt},**NA**], and “the holy” [**f**³⁵,a,b^{pt},e^{1/4},f^{3/5},g,h,i^{pt},**NA**] than “and holy” [b^{pt},d,e,f^{3/5},i^{pt}]; so **f**³⁵ preserves the original.)

ⁱ ἀπο **f**³⁵ **M**^{a1/4,d,e,gpt,h,i2/3} **NA,CP,RP,OC,NU,TR** | και 1 **M**^{e1/5} | ἐκ **M**^{a,bpt(pt),f2/5(3/5),gpt,i1/3} **HF**

^j ο **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e2/7,f,g,hpt,i2/3} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | και 1 **M**^{bpt,e,g1/4,hpt,i1/3} **TR**

^k κρυσταλίζοντι **f**³⁵ **M**^{a1/3,b3/5,d,e3/5,f3/5,g3/5,h,i3/5} **CP** | κρυσταλλίζοντι **M**^{a2/3,b2/5,d1/5,e2/5,f2/5,g2/5,h1/4,i2/5} **NA,RP,HF,OC,NU,TR** (It would appear that John invented this verb, so he could spell it as he wished. Each of the MS groups has some division, but the single consonant has the edge in all except **a**. Since the noun is spelled with a double consonant, there would be an obvious pressure to ‘correct’ John’s invention; if the verb started out with a double consonant who would want to change it?)

^l ἔχουσα **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e3/5,f,g,h,i} **A,RP,HF,OC,NU** | ἔχουσιν **M**^{bpt} **CP** | 1 τε **M**^{e3/5} | ἔχουσιν τε **TR** | ἔχοντι **NA**

^m ἔχουσα *rell* | ἔχουσιν **M**^{bpt} **TR** | ἔχοντας **NA**

ⁿ δώδεκα **f**³⁵ **M**^{a1/4,bpt,d,e3/5,f,h,i2/3} **CP,RP,OC,NU,TR** | δεκαδυο **M**^{a,bpt,g,i1/3} **HF** | ιβ **NA** | --- **M**^{e2/7} **A**

^o ἐστίν **f**³⁵ **M**^{d,e} **NA,CP,TR** | 1 ὀνοματα **M**^{a,bpt,f,g,hpt,i2/3} **RP,HF,OC** | 1 τα ὀνοματα **M**^{bpt,h1/3,i1/5} **A[NU]** (OC is in small print.)

^p τῶν υἱῶν **f**³⁵ **M**^{a1/4,e2/3,gpt,h2/5} **CP,RP,OC,TR** | τοῦ **M**^{a1/2,d,e1/3,i1/5} | 2 **M**^{a3/5,b,f,gpt,h3/5,i2/3} **NA,HF,NU** (The reading of **NA** is an easy instance of homoioteleuton, -ΩΝ -ΩΝ -ΩΝ, wherein they dropped the middle one.)

^q ἀπο *rell* | ἀπ **M**^{e1/3} **OC,TR**

^r ἀνατολῶν **f**³⁵ **M**^{a,b,e1/4,f,g,i2/3} **CP,RP,HF,OC** | ἀνατολῆς **M**^{d,e,h,i1/3} **NA,NU,TR**

^s και ἀπο βορρα **f**³⁵ **M**^{a2/3,b,d1/5,f,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | 23 **M**^{a1/2,d,e,h1/4} **TR** | 12 δυσμῶν **M**^{a1/2}

^t και ἀπο νοτου **f**³⁵ **M**^{a2/3,b,d,f,g,h,i1/5} **CP,RP,HF,OC,NU** | 23 **M**^{a1/6,ep1} **TR** | 12 δυσμῶν **M**^{1/3} **A** | 2 δυσμῶν **M**^{e3/5} | 12 βορρα **M**^{a1/6} **NA**

^u και ἀπο δυσμῶν **f**³⁵ **M**^{a2/3,b,d,f,g,h,i2/3} **CP,RP,HF,OC,NU** | 23 **M**^{a1/6,ep1} **TR** | 12 νοτου **M**^{a1/6,i1/3} **NA** | 2 μεσημβρίας **M**^{e1/4}

^v ἔχον *rell* | ἔχον **M**^{c1/2,d1/4,e1/3,g1/3,ipt} **A,NU** | --- **NA**

^w ἐπ’ αὐτῶν *rell* | ἐν αὐτοῖς **TR**

^x δώδεκα **f**³⁵ **M**^{a,b,dpt,e3/5,f,g,hpt,i2/3} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | ιβ’ **M**^{a1/4,d1/5,e1/4,h1/4} | --- **M**^{d1/3,h1/5,i1/4} **TR**

^y μετρον **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/4,e2/7,fpt,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | --- **M**^{d,e,fpt} **TR**

^z αὐτῆς **f**³⁵ **M**^{a,g} **CP** | 1 και το τεῖχος 1 **M**^{b,d,e,f,h,i} **NA,RP,HF,OC,NU,TR** (The city didn’t have a free standing wall outside the main structure; it was like a modern high-rise.)

^a ὅσον *rell* | και **M**^{e3/5} | 1 και **A,OC[NU]** | τοσούτον ἐστίν 1 και **TR** (OC is in small print.)

^b πόλιν **f**³⁵ **M**^{a,fpt,g,h,i} **NA,CP,RP,HF,NU,TR** | 1 ἐν **M**^{b,d,e,fpt} **OC** (OC is in small print.)

^c σταδίους **f**³⁵ **M**^{a,bpt,f,g,h} **A,CP,RP,HF,OC** | σταδίων **M**^{bpt,d,e,i} **NA,NU,TR**

^d δώδεκα **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,gpt,h,i} **NA,CP,RP,OC,NU,TR** | δεκαδυο **M**^{a,bpt,f} **HF** | ιβ’ [24 assorted mss]

^e δώδεκα **f**³⁵ **M**^{a,bpt,f,gpt} **CP,RP,HF** | --- **M**^{bpt,e,h,i} **NA,OC,NU,TR** | αὐτῆς **M**^d (A delightful bit of detailed accuracy; the gates [12] were 1,000 stadia apart and each gate was a stadium wide, so the circumference was precisely 12,012 stadia!)

ἐμέτρησεν^f τὸ τεῖχος αὐτῆς, ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων^g πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου (ὃ ἐστὶν ἀγγέλου). **18** Καὶ ἦν^h ἡ ἐνδόμησιςⁱ τοῦ τεύχους αὐτῆς ἴασπις· καὶ ἡ πόλις χρυσίον καθαρὸν, ὅμοιον^j ὑέλῳ^k καθαρῷ. **19** καὶ οἱ θεμέλιοι τοῦ τεύχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμίῳ κεκοσμημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἴασπις, ὁ δεῦτερος σάπφειρος,^m ὁ τρίτος χαλκηδών,ⁿ ὁ τέταρτος σμάραγδος, **20** ὁ πέμπτος σαρδώνυξ,^o ὁ ἕκτος σάρδιος,^p ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος^q τοπάζιον, ὁ δέκατος χρυσόπρασος,^r ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος,^s ὁ δωδέκατος ἀμέθυσος.^t **21** Καὶ οἱ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται—ἀνὰ εἷς ἕκαστος τῶν πυλώνων ἦν ἐξ ἐνὸς μαργαρίτου. Καὶ ἡ πλατεῖα τῆς πόλεως χρυσίον καθαρὸν, ὡς ὕελος^u διαυγῆς.^v

Her glory

22 Καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ, ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ Παντοκράτωρ ναὸς αὐτῆς ἐστὶν, καὶ τὸ Ἄρνιον. **23** Καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν ἔχει τοῦ ἡλίου οὐδὲ τῆς σελήνης ἵνα φαίνωσιν ἐν^w αὐτῇ, ἡ γὰρ δόξα^x τοῦ Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ Ἄρνιον. **24** Καὶ περιπατήσουσιν τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς,^y καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν αὐτῶν εἰς αὐτήν.^z **25** Καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν ἡμέρας (νῦξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ). **26** Καὶ οἴσουσιν τὴν δόξαν καὶ τὴν

^f ἐμετρησεν **F**³⁵ **M**^{d,e,g,h,i} **NA,CP,RP,OC,NU,TR** | --- **M**^{a,b,f} **HF**

^g ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσσάρων **M**^{a1/3,b,c1/6,d,e,f,gpt,hpt,ipt} **CP,RP,HF,OC(NU)TR** | ρμδ' **F**³⁵ **M**^{a2/3,d1/6,e2/7,f1/6,gpt,hpt,ipt} | 1 μδ' **NA** | Δ καὶ 12 **A**

^h ἦν *rell* | --- **M**^{e1/4,h1/4} **A,NU**

ⁱ ἡ ἐνδόμησις *rell* | 1 ἐνδομησις **A,NU** | ἐν δωμασι **NA**

^j ὅμοιον **F**³⁵ **M**^{a,b,d1/3,e1/6,f,gpt,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | ὁμοῖα **M**^{d2/3,e,gpt} **TR** (The adjective modifies 'gold', neuter.)

^k ὑέλῳ **F**³⁵ **M**^{apt,b1/4,d1/6,ept,g2/6,hpt,ipt} **CP,RP,HF** | ὑαλω **M**^{apt,b,d,ept,f,g3/6,hpt,ipt} **NA,OC,NU,TR** (In the same standoff in verse 21 below, the attestation for the *epsilon* is clearly stronger.)

^l καὶ **F**³⁵ **M**^{a1/6,b2/6,d,e,gpt,h1/4,ipt} **NA,CP,TR** | --- **M**^{a,b3/6,f,gpt,h,ipt} **A,RP,HF,OC,NU**

^m σάπφειρος *rell* | σάπφειρος **NU**

ⁿ χαλκηδων *rell* | χαλκιδων **M**^{ept} | χαλκεδων **M**^{h1/3} | καρχηδων **M**^{bpt} | at least six further spellings

^o σαρδωνυξ **F**³⁵ **M**^{a1/6,b3/6,d,f2/3,h1/4,i1/4} **CP** | σαρδιωνυξ **A** | σαρδονυξ **M**^{a,b2/6,c2/6,e,f1/3,g,h,i} **NA,RP,HF,OC,NU,TR** (If the *omega* is not original, one wonders where it came from, unless some identified the stone with Sardinia [Σαρδῶ]. But there is a stone called σαρδῶ, and we may be missing some relevant information that would clean up the mystery. That representatives of almost all groups, plus **A**, have the *omega* suggests that it may be original. Why would copyists change a common, expected form to an uncommon one?)

^p σαρδιος **F**³⁵ **M**^{d,e,gpt,hpt,i2/3} **CP,TR** | σαρδιον **M**^{a,b,f,gpt,hpt,i1/3} **NA,RP,HF,OC,NU**

^q ἔνατος **F**³⁵ **M**^{a2/3,b,dpt,e1/6,f,g2/6,h3/6,i3/6} **A,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | ἐννατος **M**^{a1/3,dpt,e2/3,f1/4,g1/6,i2/6} | θ' **M**^{h1/4} **NA**

^r χρυσοπρασος *rell* | χρυσοπασος **M**^{a1/3} | χρυσοπρασον **A** | at least twelve further spellings

^s ὑάκινθος *rell* | ὑακινθινος **CP**

^t ἀμέθυσος **F**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e,f,g,hpt,i} **RP,HF** | ἀμεθυστος **M**^{bpt,d1/4,hpt} **A,CP,OC,NU,TR** | ἀμεθυστινος **NA**

^u ὕελος **F**³⁵ **M**^{a,bpt,e1/3,f1/4,g,h2/3,ipt} **CP,RP,HF** | ὑαλος **M**^{bpt,d,e2/3,f,h1/3,ipt} **NA,OC,NU,TR**

^v διαυγῆς *rell* | διαφανῆς **TR**

^w ἐν **F**³⁵ **M**^{a1/6,d,ept,h1/3} **CP,TR** | --- **M**^{a,b,ept,f,g,h2/3,i} **NA,RP,HF,OC,NU** (A not very difficult case of homoioteleuton; since the resulting reading made good sense, there was no reason to question it.)

^x ἡ γὰρ δόξα **F**³⁵ **M**^{a1/6,b,d,e,f,h,i} **NA,CP,RP,OC,NU,TR** | ~ 213 **M**^{a,f1/4,g} **HF**

^y περιπατήσουσιν τα εθνη δια του φωτος αυτης *rell* | ~ 23 των σωζομενων εν τω φωτι 71 **TR** | ~ 23 των σωζομενων τω φωτι 71234567 **M**^{e1/3}

^z την δοξαν και την τιμην αυτων εις αυτην **F**³⁵ **M**^{a1/6,e1/6,gpt,ipt} **CP,OC,TR** | 12678 **M**^{d,ept,h} **NA,NU** | 12345 των εθνων 78 **M**^b | αυτω 235 των εθνων 78 **M**^{a,f,gpt,ipt} **RP,HF** (την has stronger attestation than αυτω, and αυτω than των εθνων; **F**³⁵ preserves the original.)

τιμήν τῶν ἐθνῶν εἰς αὐτήν.^a **27** Καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινόν^b καὶ ποιούν^c βδέλυγμα καὶ ψεῦδος, εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ Βιβλίῳ τῆς Ζωῆς τοῦ Ἀρνίου.

Her river

22:1 Καὶ ἔδειξέν μοι ποταμὸν καθαρὸν^d ὕδατος ζωῆς, λαμπρὸν ὡς κρύσταλον,^e ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου, **2** ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς· καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν^f ζύλον ζωῆς ποιούν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδούς^g τὸν καρπὸν αὐτοῦ. Καὶ τὰ φύλλα τοῦ ζύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἐθνῶν. **3** Καὶ πᾶν κατάθεμα^h οὐκ ἔσται ἐκεῖ,ⁱ καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου ἐν αὐτῇ ἔσται, καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν^j αὐτῷ. **4** Καὶ ὄψονται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. **5** Καὶ νῦξ οὐκ ἔσται ἐκεῖ^k καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσιν^l λύχνου καὶ φωτὸς ἡλίου,^m ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτιεῖⁿ αὐτούς. Καὶ βασιλεύσουσιν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Conclusion

22:6 Καὶ λέγει^o μοι· «Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί. Καὶ^p Κύριος ὁ Θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν^q προφητῶν ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. **7** Ἴδού,^s ἔρχομαι ταχύ. Μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου.»

^a αὐτην **f**³⁵ **M**^{a1/6,b,d,e,gpt,h,ipt} **ⲬA,CP,RP,OC,NU,TR** | 1 ινα εισελθωσιν **M**^{a,e1/4,f,gpt,h1/4,ipt} **HF**

^b κοινον *rell* | κοινουν **TR**

^c ποιουν **f**³⁵ **M**^{a1/4,b2/3,d,e,f,h1/3,ipt} **CP,RP,TR** | ποιων **M**^{b1/3,h1/3} **A** | ο ποιων **M**^{a,g,h1/3,ipt} **ⲬV,HF,OC[NU]** (OC is in small print.)

^d ποταμον καθαρων **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,f,gpt,h1/2,ipt} **CP,RP** | ~ 21 **TR** | 1 **M**^{a,bpt,gpt,h2/3,ipt} **ⲬA,HF,OC,NU**

^e κρυσταλον **f**³⁵ **M**^{a1/6,b1/3,d1/3,e2/3,gpt,ipt} | κρυσταλλον **M**^{a,b2/3,c2/3,d,e2/3,f,gpt,h,ipt} **ⲬA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** (Having spelled the verb with just one 'l', John handles the noun the same way; the unusual spelling led copyists to 'correct' him.)

^f εντευθεν **f**³⁵ **M**^{a1/6,bpt,d,e,hpt,ipt} **CP,TR** | εκειθεν **M**^{a,bpt,f,g,hpt,ipt} **A,RP,HF,OC,NU**

^g εκαστον αποδιδους **f**³⁵ **M**^{dpt,e1/5} **Ⲭ,CP,RP** | 1 αποδιδον **M**^{bpt,ipt} | 1 αποδιδουν **M**^{d1/3,e2/3,h1/3} **A,OC,NU,TR** | ~ 21 **M**^{a2/6,bpt,f1/3,gpt} **HF** | αποδιδους εκαστος **M**^{a1/3,gpt} [i is badly splintered] (-δους [**f**³⁵,**a**,**b**^{pt},**d**^{pt},**e**^{1/4},**f**^{1/3},**g**,**h**^{pt},**i**^{pt},**Ⲭ**] has stronger attestation than both -δουν [**a**^{1/7},**d**^{1/3},**e**,**h**^{1/3},**A**] and -δον [**b**^{pt},**f**^{pt}]; and ε. α. [**f**³⁵,**b**^{pt},**d**,**e**,**f**^{2/3},**h**,**i**^{pt},**ⲬA**] than α. ε. [**a**,**b**^{pt},**f**^{1/3},**g**]; so **f**³⁵ has the correct reading.)

^h καταθεμα *rell* | καταναθεμα **TR** | καταγμα **Ⲭ**

ⁱ εκει **f**³⁵ **M**^{bpt,d,e,f,gpt,hpt,ipt} **CP** | ετι **M**^{a,bpt,gpt,hpt,ipt} **A,RP,HF,OC,NU,TR** | --- **Ⲭ**

^j λατρευουσιν **f**³⁵ **M**^{a3/6,b2/3,d,e2/3,f2/3,g2/3,h2/3,i} **ⲬA,CP,RP,OC,NU,TR** | λατρευουσιν **M**^{a2/6,b1/3,e1/3,f1/3,g1/3,h1/3} **HF**

^k εκει **f**³⁵ **M**^{a1/4,bpt,d,e,f,g,hpt,i} **CP,RP,TR** | ετι **M**^{bpt,hpt} **ⲬA,OC,NU** | --- **M**^a **HF**

^l χρεϊαν ουκ εχουσιν **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,d,e,f,i} **CP,RP,TR** | ~ 231 **M**^{h,i1/4} **Ⲭ(A)NU** | ου χρεϊα **M**^{a,g} **OC,HF**

^m λυχνου και φωτος (φως **M**^{dpt,e1/4,f}) ἡλιου **f**³⁵ **M**^{a1/4,bpt,dpt,e,f,i2/3} **CP,RP,OC,TR** | φως 12 φως 4 **M**^{dpt,hpt} | ~ 31234 **M**^{hpt,i1/3} **Ⲭ(A)NU** | 123 **M**^{a,g} **HF** | 34 **M**^{bpt}

ⁿ φωτιει **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d1/4,e,g,h2/3,i1/3} **Ⲭ,CP,RP,HF,OC** | φωτιζει **M**^{bpt,d,e1/6,f,i1/3} **TR** | φωτισει **M**^{h1/3,i1/3} **A,NU**

^o λεγει **f**³⁵ **M**^{a,bpt,g} **CP,RP,HF,OC** | ειπεν **M**^{a1/6,bpt,d,e,f,h,i} **ⲬA,NU,TR**

^p και *rell* | 1 ο **ⲬA,NU**

^q πνευματων των **f**³⁵ **M**^{a,f,g,h,ipt} **ⲬA,CP,RP,HF,OC,NU** | 12 αγιων **M**^b | αγιων **M**^{a1/6,d,e,g1/4,ipt} **TR**

^r δεϊξαι τοις δουλαις αυτου **f**³⁵ **M**^{a1/4,b,c,f,g,h,i} (**Ⲭ**)**A,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | διδαξα 234 **M**^d | --- **M**^{a2/6}

^s ιδου **f**³⁵ **M**^{a1/6,bpt,e,f,g1/4,hpt,ipt} **CP,TR** | και 1 **M**^{a,bpt,d,g,hpt,ipt} **ⲬA,RP,HF,OC,NU**

8 Καὶ γὰρ^t Ἰωάννης, ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα,^u καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ ἔβλεψα,^v ἔπεσον^w προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ δεικνύοντος^x μοι ταῦτα. 9 Καὶ λέγει μοι· «Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου^y εἰμι καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, τῶν^z τηρούντων τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου. Τῷ Θεῷ προσκύνησον.» 10 Καὶ λέγει μοι· «Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου, ὅτι ὁ καιρὸς^a ἐγγύς ἐστιν. 11 Ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι, καὶ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω ἔτι,^b καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω^c ἔτι, καὶ ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι.»

Jesus' final word

12 «Ἰδοὺ,^d ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἔσται αὐτοῦ.^e 13 Ἐγὼ^f τὸ Ἄλφα^g καὶ τὸ Ὠ, Ἀρχὴ καὶ Τέλος, ὁ Πρῶτος καὶ ὁ Ἔσχατος.»^h 14 (Μακάριοι οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολάς αὐτοῦ,ⁱ ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. 15 Ἐξῶ^j οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωολάτραι, καὶ πᾶς φιλῶν καὶ ποιῶν^k ψεῦδος.) 16 «Ἐγὼ Ἰησοῦς, ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐκκλησίαις. Ἐγὼ εἰμι ἡ Ῥίζα καὶ τὸ Γένος^l Δαυὶδ, ὁ^m Ἄστηρ ὁ λαμπρὸς ὁ πρωῖνός.ⁿ 17 Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, «Ἔρχου.»^o Καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, «Ἔρχου.» Καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω.^p Ὁ θέλων, λαβέτω^q ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

^t καγω **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e1/5,gpt,hpt,ipt} **NA,CP,RP,HF,OC,NU** | και εγω **M**^{a1/5,bpt,d,e,f,gpt,hpt,ipt} **TR**
^u ακουων και βλεπων ταυτα **f**³⁵ **M**^{a,bpt,e1/5,g,hpt,ipt} **A,CP,RP,HF,OC,NU** | ~ 3214 **M**^{bpt,d,e,f,hpt} **NA** | ~ 3421 **M**^{a1/5,ipt} **TR**
^v εβλεψα **f**³⁵ **M**^{a1/4,bpt,d,e,f,h,ipt} **NA,CP,RP,OC,NU,TR** | εβλεπον **M**^{h1/4} **A** | οτε ειδον **M**^{a3/5,g,ipt} **HF** | ειδον **M**^{a1/5,bpt}
^w επεσον **f**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e3/5,f,g,hpt,i} **CP,RP,HF** | επεσα **M**^{a1/5,bpt,e2/5,hpt,i1/4} **NA,OC,NU,TR**
^x δεικνυοντος **f**³⁵ **M**^{apt,f1/3,g,h2/3} (**NA**)(**CP**)**HF** | δεικνυοντος **M**^{apt,b,d,e,f2/3,h1/3,i} (**A**)**RP,OC,NU,TR**
^y σου *rell* | 1 γαρ **TR**
^z των **f**³⁵ **M**^{a1/5,e,f2/3} **CP** | και 1 **M**^{a,b,d,e1/4,f1/3,g,h,i} **NA,RP,HF,OC,NU,TR**
^a οτι ο καιρος **f**³⁵ **M**^{a1/4,e,f4,ipt} **CP,TR** | ~ 23 γαρ **M**^{a,b,fpt,gpt,h,ipt} **NA,RP,HF,OC,NU** | ~ 2 γαρ 3 **M**^{d,h1/6} | 23 **M**^{f4,gpt}
^b και ο ρυπαρος ρυπαρευθητω ετι *rell* | 123 ρυπανθητω 5 **NA,NU** | 2 ρυπων ρυπωσατω 5 **TR** | --- **M**^b **A**
^c δικαιοσυνην ποιησατω *rell* | δικαιοθητω **M**^d **TR**
^d ιδου *rell* | και 1 **M**^{ept} **TR**
^e ως το εργον εσται αυτου **f**³⁵ **M**^{a,bpt,gpt,hpt,ipt} **CP,RP,HF,OC** | ~ 12354 **M**^{a1/4,bpt,d1/3,e,f,gpt,hpt,ipt} **TR** | 123 εστιν 5 **NA,NU** | κατα τα εργα 5 **M**^{d2/3}
^f εγω *rell* | 1 ειμι **TR**
^g αλφα **f**³⁵ **M**^{a,b,d1/3,e1/5,f,gpt,ipt} **NA,CP,RP,HF,NU** | Α **M**^{a1/4,c1/5,d2/3,e,gpt,h,ipt} **OC,TR**
^h αρχη και τελος ο πρωτος και ο εσχατος **f**³⁵ **M**^{a1/5,d,e,f,h1/4,ipt} **CP,TR** | ~ 45678123 **OC** | 45678 **M**^{e1/6} | ~ 45678 η 12 το 3 **M**^{a,b,g,h2/3,ipt} **NA,RP,HF,NU** | ~ 568 η 12 το 3 **A**
ⁱ ποιουντες τας εντολας αυτου *rell* | πλυνοντες 2 στολας αυτων **NA,NU**
^j εξω *rell* | 1 δε **TR**
^k φιλων και ποιων **f**³⁵ **M**^{a,gpt,hpt} **A,CP,RP,NU** | ~ 321 **NA** | ο 123 **M**^{a1/4,d,e,gpt,hpt,i} **HF,OC,TR** | ~ ο 321 **M**^{bpt,f} | ~ ο 32 ο 1 **M**^{bpt}
^l γενος *rell* | 1 του **TR**
^m ο **f**³⁵ **M**^{a,e1/5,f,gpt,h,i} **NA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | και 1 **M**^{b,d,e2/3,gpt,h1/4}
ⁿ ο πρωινος *rell* | και 12 (**A**) | και 2 **M**^{h1/4} | 121 αυτος **M**^{e1/4} | και ορθρινος **TR** | ~ 121 λαμπρος **M**^{f2/3}
^o Instead of ερχου twice, **TR** has ελθε twice. Only 3 MSS—Gregory 296, 2049, 2075—have ελθε, all three being XVI century and under suspicion of having copied Erasmus' printed edition. No one knows where Erasmus got ελθε, but certainly it wasn't from John.
^p ερχεσθω *rell* | 1 και **OC,TR**
^q λαβετω *rell* | λαβειν **M**^{e1/3} | λαμβανετω το **TR**

A serious warning^r

18 »Μαρτυρῶ ἐγὼ^s παντὶ^t ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου τούτου· Ἐάν τις ἐπιθῆ ἔπ' αὐτά,^u ἐπιθήσαι^v ἔπ' αὐτὸν ὁ Θεὸς^w τὰς ἑπτὰ^x πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ^y βιβλίῳ τούτῳ· 19 καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ^z ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης,^a ἀφέλοι^b ὁ Θεὸς τὸ μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου^c τῆς ζωῆς καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας,^d τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ^e βιβλίῳ τούτῳ.»

John signs off

20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, «Ναί, ἔρχομαι ταχύ.» Ἀμήν. Ναί,^f ἔρχου, Κύριε Ἰησοῦ.^g

21 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ^h μετὰ πάντων τῶν ἁγίων.ⁱ Ἀμήν.^{j,k}

^r [I find it to be curious that in spite of the serious warning contained in verses 18 and 19, a warning issued by the glorified Christ Himself, the Apocalypse suffered more textual alteration than any other New Testament book. I suppose that the explanation one gives will depend on his presuppositions.]

^s μαρτυρω εγω *rell* | μαρτυρομαι 2 **M**^{bpt,f} | η 12 **ℵ** | συμμαρτυρομαι γαρ TR

^t παντι **F**³⁵ **M**^{a½,dpt,ept,f½,i¼} CP,TR | 1 τω **M**^{a,b,dpt,ept,f,g,h,i} **ℵA,RP,HF,OC,NU**

^u επιθη επ αυτα *rell* | επιθηση 23 **M**^{dpt} | επιτιθη προς ταυτα TR | 1 επι ταυτα OC | --- **ℵ**

^v επιθησαι **F**³⁵ **M**^{a,gpt,ipt} CP,RP,HF | επιθησει **M**^{bpt,d½,e½,f,gpt,h½,i½} **ℵA,OC,NU,TR** | επιθηση **M**^{d½} | επιθησεται **M**^{bpt}

^w επ αυτον ο θεος **F**³⁵ **M**^{bpt(d)ept,f,ipt} **ℵ,CP** | ~ 3412 **M**^{a,bpt,g,h,ipt} RP,HF,OC,NU,TR | ~ 34 αυτω **M**^{e¼} | 34 A

^x επτα **F**³⁵ **M**^{a½,bpt,e,f,ipt} CP | --- **M**^{a,bpt,d,g,h,ipt} **ℵA,RP,HF,OC,NU,TR**

^y τω *rell* | --- TR

^z αφελη *rell* | αφεληται **M**^{e¼} | αφαιρη TR

^a του βιβλιου της προφητειας ταυτης **F**³⁵ **M**^{a,b,e¾,f,g,h,i} A,CP,RP,HF,OC,NU | βιβλου 345 TR | τουτων 12345 **ℵ** | ~ 3412 τουτου **M**^{d,e¼}

^b αφελοι **F**³⁵ **M**^{a¾,bpt,e¾,h½,i½} CP,RP,HF | αφελει **M**^{bpt,d,e¾,f,gpt,h½,ipt} A,OC,NU | αφελαι **M**^{a½,gpt} | αφελι **ℵ** | αφαιρησει **M**^{a¼,e¼} TR

^c του ξυλου *rell* | βιβλου TR

^d αγιας *rell* | 1 και TR

^e τω *rell* | --- TR

^f ναι **F**³⁵ **M**^{a,bpt,d,e¾,g,h½,i¾} CP,RP,HF,OC,TR | --- **M**^{bpt,e¾,f,h½,i½} **ℵA,NU**

^g ιησου **F**³⁵ **M**^{a,b,g,hpt,ipt} **ℵA,CP,RP,HF,OC,NU,TR** | 1 χριστε **M**^{a¼,d,e,f,hpt,ipt}

^h ιησου χριστου *rell* | 1 **ℵA,NU** | ημων 12 TR

ⁱ παντων των αγιων *rell* | 23 **ℵ** | 1 A,NU | 1 υμων TR

^j αμην **F**³⁵ **M**^{a,b,dpt,e¾,f,g,h,i} **ℵ,CP,RP,HF,OC,TR** | --- **M**^{dpt,e¼} A,NU

^k The statements of evidence are based almost entirely on Herman C. Hoskier's monumental work, *Concerning the Text of the Apocalypse* (London: Bernard Quaritch, Ltd., 1929; 2 vols.). I follow H-F in using **M**^{a-e}. **M**^{f-i} are my invention—**M**^f was included by Hodges in his **M**^a and he ignored **M**^{g-i} (H-F is also based on Hoskier). I myself have collated the following twenty-two family representatives: 757, 824, 986, 1072, 1075, 1248, 1328, 1503, 1637, 1746, 1768, 1864, 1865, 2041, 2323, 2352, 2431, 2434, 2554, 2669, 2723, 2821. For the composition of the **M** families see the Appendix. Many minor variants have not been included in the apparatus, which is why the fractions for a family do not always add up to 100%. Where a fraction is ¼ or less I show the family without fraction for the other variant. The citation of **F**³⁵ is based on the 32 MSS that Hoskier assigned to **M**^c (his "Complutensian") [but he did not cite 243, and 231 (GA 1652) is a mere fragment containing only the first two verses, but has the diagnostic reading at the end of verse 2]. To these the following eleven MSS should be added: 1064, 1768, 1903 [his 243], 2201, 2323, 2431, 2434, 2554, 2656, 2669 and 2723. After determining that they belonged to the family, by checking a list of diagnostic readings, I then checked them individually at the ±110 places where three or more family members share a variant. At the 40 or so places where the dissent involved seven or more MSS I re-checked most of the MSS done by Hoskier [I had to make a number of corrections, but nothing serious]. I have taken account of every extant MS that belongs to Family 35, so far as I know. Please see the last footnote for Matthew for further information.

